

Poradnik LIPIEC
SIERPIEN 1995 7/8

BIBLIOTEKARZA

Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

- **Bestsellery 1994 w bibliotekach publicznych**
- **Utwory Tuwima w opracowaniach metodycznych**
- **Dokumenty życia społecznego — zestawienie bibliograficzne**

Treść

Grażyna Bilka	1	50 LAT PIERWSZEJ NA DOLNYM ŚLĄSKU BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ
Mirosław Żłobiński	5	KSIĄŻKI BLIŻEJ CZYTELNIKA
Lucjan Biliński	9	BESTSELLERY 1994 ROKU W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH. INFORMACJE BIBLIOTEKARZY O NAJBARDZIEJ POSZUKIWANYCH KSIĄŻKACH
Józef Szocki	16	KULTURA CZYTELNICZA ROBOTNIKÓW
Jadwiga Chruścińska	18	SZANSE CZY ZAGROŻENIA. O kształceniu bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym
Włodzimierz Goriszowski	21	AKTYW BIBLIOTECZNY POMOCNIKIEM W PRACY BIBLIOTEKARZA SZKOLNEGO
Piotr Kowolik	21	
Beata Taraszkwicz	25	HISTORIA JEDNEJ KROPKI
Aleksandra Ryng	28	PIŚMIENNICTWO NA TEMAT DOKUMENTÓW ŻYCIA SPOŁECZNEGO. Zestawienie bibliograficzne
Lucyna Kotecka	33	JAK NAS WIDZA...?
Mirosława Majewska	35	IRENA WRONOWSKA (1934-1995). Wspomnienie
Edward Assbury	36	TADEUSZ BRUSZEWSKI (1924-1994). Wspomnienie
Maria Andres	37	O „TRYLOGII” SIENKIEWICZA — KSIĄŻCE DZIECIŃSTWA I MŁODOŚCI
Izabela Nagórska	39	WIERSZE O CZYTANIU I CZYTELNIKACH
Danuta Binkiewicz-Kolodziej	42	Z TOWARZYSTWEM NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY SZKÓŁ POLSKICH W WIEDNIU
Danuta Denis	45	UTWORY JULIANA TUWIMA W OPRACOWANIACH METODYCZNYCH. Zestawienie bibliograficzne
Agnieszka Mikołajczak	45	
Elżbieta Brudło	49	CZASOPISMO „AURA” ŹRÓDŁEM WIEDZY EKOLOGICZNEJ. Lekcja biblioteczna dla klasy VI
Jolanta Pokorska	51	CHORZÓW — MOJE MIASTO. Lekcja regionalna w bibliotece pedagogicznej
Małgorzata Łobaczewska	54	PASOWANIE NA CZYTELNIKA BIBLIOTEKI SZKOLNEJ. Lekcja biblioteczna
Apolonia Maliszewska	55	NOWA RUDA W MAJU ZNOWU ROZBRZMIEWAŁA POEZJĄ
Izabela Nagórska	57	BIBLIOTECZNA EKSPOZYCJA POŚWIĘCONA JANOWI PAWŁOWI II
Kazimiera Atamańczuk	58	BIBLIOTEKARSTWO. Nowa pozycja serii «NAUKA-DYDAKTYKA-PRAKTYKA»

WYDAWNICTWO

SBP

Dyrektor Wydawnictwa

Janusz Nowicki

00-953 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7

tel. 27-52-96

REDAKTOR NACZELNY: Władysława Wasilewska,
SEKRETARZ REDAKCJI: Małgorzata Grochocka,
KOMITET REDAKCYJNY: Józef Lewicki (przewodniczący), Jadwiga Andrzejewska,
Jan Burakowski, Marcin Drzewiecki, Andrzej Kempa, Krystyna Kuźmińska,
Mirosława Majewska, Wojciech Szymanowski, Ryszard Turkiewicz.
REDAKTOR TECHNICZNY: Elżbieta Matusiak

Wydawca: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich

Prenumeratę prowadzi „Ruch” S.A. oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w całym kraju.

Skład i łamanie: Ewa Kossowska

Druk i oprawa: Warszawska Drukarnia Naukowa, 00-656 Warszawa, ul. Śniadeckich 8.

Cena w III kw. 1995 r. wynosi 3 zł za 1 egz.

PORADNIK 7/8

(544-545)

BIBLIOTEKARZA

UKAZUJE SIĘ OD ROKU 1949

lipiec-sierpień 1995

Grażyna Bilska

50 lat pierwszej na Dolnym Śląsku Biblioteki Publicznej

Miejska Biblioteka Publiczna w Kłodzku, otwarta już 20 sierpnia 1945 r., zawsze była i jest do dziś największą biblioteką na Ziemi Kłodzkiej¹.

Lata czterdzieste po wojnie to okres tworzenia się życia kulturalnego na Dolnym Śląsku.

Ludność napływowa, repatrianci i przesiedleńcy nie przywieźli ze sobą książek, toteż potrzebą chwili stało się organizowanie bibliotek. Zanim jednak powstała sieć bibliotek publicznych na Dolnym Śląsku, zanotowano istnienie wypożyczalni prywatnych oraz bibliotek rozmaitych instytucji i organizacji społecznych.

Uchwalony *Dekret o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi* z 17 kwietnia 1946 r. stworzył podstawy prawne działalności bibliotek. Inspektoraty Oświaty, którym wówczas podlegały biblioteki publiczne, podjęły w maju 1946 r. inicjatywę zorganizowania „Święta Oświaty”. W więk-

szości powiatów odbyły się liczne zbiórki pieniędzy na zakup książek dla bibliotek.

Podobnie było w Kłodzku. Zarząd Miejski podejmuje szybko decyzję o powołaniu biblioteki miejskiej i powierza ten obowiązek Annie Jewniewicz i Bohdanowi Bilińskiemu. W starym pałacu hrabiego Wallisa, po uporządkowaniu pomieszczeń byłej biblioteki niemieckiej i selekcji książek,

powstaje kłodzka Biblioteka.

Najważniejszym zadaniem staje się teraz **z g r o m a d z e n i e** książek polskich. Część książek kupuje się za pieniądze zebrane w kwestach ulicznych, część stanowią książki poniemieckie — niektóre dublety niemieckie wymieniono na książki polskie, część pochodzi z darów od osób prywatnych i instytucji.

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie jest pierwszą instytucją, z którą nawiązana zostaje współpraca. Już w grudniu 1945 r. Biblioteka wysyła wykaz książek w języku niemieckim, proponowanych do wymiany. W zamian otrzymuje 64 książki w języku polskim. Innymi poważnymi partnerami

¹ Ryszard Zawadzki: *Rozwój sieci publicznych bibliotek powszechnych na Dolnym Śląsku w latach 1945-1961*. „Materiały Metodyczne” 1962 nr 3/4 s. 3-81.

wymiany są: Polska Akademia Umiejętności w Krakowie, Biblioteka Jagiellońska, Archiwum Akt Dawnych m. Krakowa, Instytut Geograficzny UJ w Krakowie. Także osoby prywatne poszukujące książek zgłaszają chęć wymiany z kłódzką biblioteką. W tym celu odwiedzają Bibliotekę: prof. Mieczysław Brahmer, prof. Zofia Budkowa, dr Stanisław Urbańczyk — wszyscy z Krakowa. Okres wzmożonej wymiany książek przypada na lata 1946-1947.

Całością prac związanych z gromadzeniem i opracowaniem książek zajął się Bohdan Biliński. Pierwszy sporządzony przez niego dokument, na podstawie którego dokonano zapisu 81 książek w księdze inwentarzowej Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kłodzku, nosi tytuł:

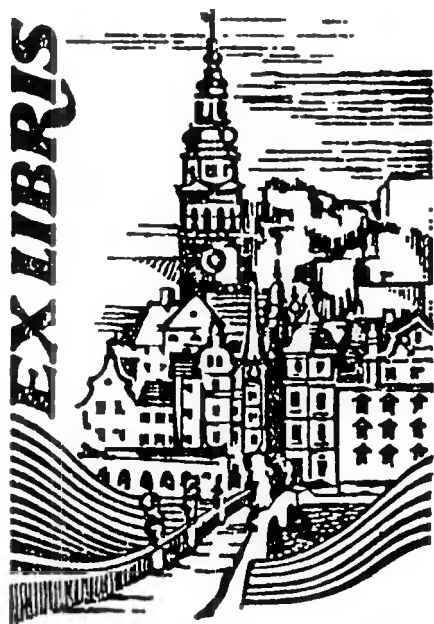
„Spis książek zebranych w Warszawie podczas mojego urlopu w listopadzie”

31 grudnia 1945 r. Biblioteka liczy zaledwie 172 książki, z których korzysta 42 czytelników. Zarejestrowano wówczas 60 odwiedzin i około 100 wypożyczeń.

Nie jest to ilość imponująca, trzeba jednak mieć świadomość, że ludność polska uzyskała liczebną przewagę nad Niemcami dopiero w r. 1946, a pod koniec następnego roku, kiedy repatriacja była już w zasadzie ukończona, Ziemię Kłodzką zamieszkiwało 142 tys. Polaków. Prawie połowa (45%) przybyła z centralnej Polski, z województw krakowskiego i kieleckiego, resztę stanowili repatrianci z województw lwowskiego i stanisławowskiego, a także reemigranci z Francji². Nowe warunki życia wyznaczały hierarchię potrzeb. Potrzeba kontaktu z książką rozwinęła się nieco później, po zaspokojeniu podstawowych warunków bytowych, uregulowaniu stosunków własnościowych, urządzeniu się w nowym środowisku.

W połowie 1946 r. wpływają do Biblioteki książki d a r o w a n e przez instytucje oraz osoby prywatne. Jest to rezultat apeli, jakie zostały rozesłane do różnych gazet, instytucji, stowarzyszeń z prośbą o wsparcie w gromadzeniu zbioru książek polskich. Na wezwanie to odpowiada Instytut Wydawniczy „Świat i Wiedza” z Krakowa.

² Marek Malinowski: *Kultura jako czynnik integracji i adaptacji ludności ziemi Kłodzkiej*. „Rocznik Ziemi Kłodzkiej” 1969/1970 T. 9/10 z. 42.

MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ IMIENIA MARII DĄBROWSKIEJ W KŁODZKU

W r. 1947 dary książkowe ślą: Księgarnia Ziemi Zachodnich z Poznania, Towarzystwo Miłośników Ziemi Kłodzkiej, wrocławski oddział Instytutu Śląskiego, Biblioteka Narodowa w Warszawie, Ministerstwo Oświaty, od którego w latach 1946-1952 Biblioteka Miejska otrzymuje 4427 woluminów. Oprócz książek Ministerstwo przekazuje dotacje pieniężne, co pozwala na dokonywanie zakupów zgodnych z potrzebami Biblioteki.

Pierwszego samodzielnego zakupu dokonuje się 20 maja 1946 r. w prywatnej miejscowej Księgarni i Wypożyczalni Książek Braci Cieślawskich. Inne źródła nabywania książek to „Czytelnik”, Księgarnia Spółdzielcza w Kłodzku, księgarnia Spółdzielni Wydawniczej „Książka” w Warszawie, Państwowy Instytut Wydawnictw Państwowych—Składnica Księgarska we Wrocławiu. Również mieszkańcy Kłodzka i okolic wspomagają zakup dobrowolnymi

wpłatami na utworzone specjalnie w tym celu Konto Książki Polskiej.

Pieczołowicze gromadzony i skrupulatnie opracowywany księgozbiór, początkowo ułożony numerycznie, od r. 1951 działowo według klasyfikacji dziesiętnej, staje się bazą dla działalności informacyjnej Biblioteki. Pierwsze zapytania pochodzą od urzędów i instytucji, dotyczą odtworzenia historycznych nazw okolicznych miejscowości. Inne prośby, kierowane pod adresem Biblioteki przez profesorów, studentów, redakcje czasopism, takich jak „Trybuna Robotnicza”, „Słowo Polskie”, „Dziennik Zachodni”, „Biuletyn Państwowego Instytutu Książki” w Łodzi, zaspokajane są dzięki doskonałej pracy Bohdana Bilińskiego, bibliofila, księgarza i bibliotekarza, który stworzył podstawy bibliotekarstwa kłódzkiego. Jego przewodnik historyczno-geograficzny pt. *Kłódzko*, który ukazał się w r. 1947 nakładem Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Kłodzku, jest ciągle lekturą czytaną przez mieszkańców i młodzież szkolną.

Obok Biblioteki Miejskiej w Kłodzku powstaje 1 października 1946 r.

Powiatowa Biblioteka Publiczna.

Nad jej organizacją czuwa Inspektorat Szkolny, tam też ma swoją siedzibę. Po 4 latach przenosi się do gmachu ratusza, by tu wspólnie z Biblioteką Miejską, ale jako odrębna placówka, zaspokajać potrzeby czytelników.

Biblioteka Powiatowa rozwija się szybko. Już w r. 1946 powstają pierwsze punkty biblioteczne na wsi, które działają wykorzystując komplety książek przysyłanych z powiatu. Sama Biblioteka Powiatowa gromadzi księgozbiór drogą darów, książek otrzymanych z Ministerstwa Oświaty oraz zakupów. Dzień 16 stycznia 1949 r. jest oficjalną datą otwarcia wielu bibliotek na terenie powiatu kłódzkiego.

Lata pięćdziesiąte są okresem rozwoju biblioteki miejskiej oraz powstawania bibliotek i punktów bibliotecznych na terenie powiatu. Przełomowym jest rok 1955, kiedy to następuje utworzenie powiatu noworudzkiego i odłączenie od Kłodzka 6 bibliotek. W tym samym czasie dochodzi do reorganizacji sieci bibliotecznej, w wyniku czego połączono biblioteki miejską i powia-

tową. Obejmuje ona teraz 15 bibliotek i 44 punkty biblioteczne. Strukturę organizacyjną stanowi 5 działów: gromadzenia i i opracowania zbiorów, udostępniania, instrukcyjno-metodyczny, informacyjno-bibliograficzny, administracyjno-gospodarczy. Zatrudnionych jest 8 pracowników działalności podstawowej.

Przy bibliotece już w r. 1951 powstaje Koło Przyjaciół Biblioteki, rozpoczyna też działalność Oddział Powiatowy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Pierwszy okres po wojnie i lata pięćdziesiąte to czas ciekawych wydarzeń bibliotekarskich, zwłaszcza pod względem organizacyjnym. Powstawanie bibliotek w jakże trudnych warunkach, gromadzenie i opracowywanie książek, wypracowywanie metod pracy bibliotecznej, odkrywanie meandrów zawodu, wszystko to wymagało ogromnej pracy i poświęcenia ludzi często nie przygotowanych, ale z pasją wykonujących swoje obowiązki.

W latach sześćdziesiątych Biblioteka umacnia się i poszerza działalność. Przybywa nowych książek i czytelników, rozwija się praca z dziećmi i młodzieżą. W lokalu staje się za ciasno. Brakuje miejsca na książki, utrudniona jest praca z czytelnikiem. W r. 1963 utworzony zostaje w innej części miasta Oddział dla Dzieci, który dziś obsługuje ponad 1300 czytelników i dysponuje ok. 14 tys. książek.

Ważną datą w historii Biblioteki jest 26 września 1968 r.

z okazji 20-lecia działalności placówce nadano imię Marii Dąbrowskiej.

Rosną liczby czytelników i wypożyczonych książek, rozwija się działalność informacyjna, organizowane są różne imprezy, np. spotkania z autorami, pogadanki, konkursy czytelnicze. Bibliotekę odwiedzają m.in. Bohdan Arct, Marian Brandys, Karol Bunsch, Stanisław Dygat, Arkady Fiedler, Stanisław Lem, Krystyna Nepomucka, Edmund Niziurski, Henryk Worcell.

Lata siedemdziesiąte i osiemdziesiąte przynoszą rozszerzenie działalności bibliotecznej na terenie miasta. Powstają 3 filie, które mają ułatwić mieszkańcom odległych okolic dostęp do książki. Biblioteka pełni rolę ośrodka informacji regionalnej. Gromadzone i opracowywane książki, bro-

szury, dokumenty graficzne i kartograficzne, dokumenty życia społecznego, wycinki prasowe stanowią źródła do badań historycznych regionu i są często wykorzystywane przez mieszkańców Kłodzka, młodzież szkolną oraz odwiedzających nasze miasto gości z pobliskich Czech i Niemiec. Księgozbiór regionalny w językach: łacińskim, czeskim i niemieckim liczy ok. 3300 woluminów.

Z likwidacją powiatów (1 VI 1975) kłodzka Biblioteka przez 10 następnych lat (do 23 X 1985 r.), pełni funkcję Oddziału Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Wałbrzychu, co w dalszym ciągu obciąża ją do pracy na rzecz terenu.

Koniec lat 80. jest trudny dla Biblioteki, głównie ze względu na sytuację społeczno-polityczną w kraju, co skutkuje brakiem środków finansowych na uzupełnianie zbiorów i w konsekwencji spadkiem liczby czytelników. W tym też czasie, po blisko 40-letnim okresie zarządzania, odchodzi na emeryturę Zofia T a b a k a .

Lata dziewięćdziesiąte otwierają nową epokę w dziejach Biblioteki, która teraz staje się placówką samorządową kierowaną przez Krzysztofa F i l i p o w i c z a, bibliotekarza, instruktora z długoletnim stażem pracy. Stopniowo rośnie liczba czytelników i wypożyczeń, a wyniki działalności Biblioteki plasują ją w czołówce bibliotek województwa wałbrzyskiego. Ponad 8600 czytelników, co stanowi 27,9% mieszkańców miasta, około 263 tys. wypożyczeń i ponad 122 tys. książek to „kapitał”, jakim dysponuje obecnie Biblioteka. Tworzy go też zespół 12 bibliotekarzy, niemal w całości z przygotowaniem bibliotekarskim.

Jubileusz, o którym już od kilku miesięcy było głośno w regionalnych środkach masowego przekazu, zgromadził 18 maja w kłodzkim Centrum Edukacji Kulturalnej liczną grupę gości, wśród których można było spotkać przedstawicieli władz wojewódzkich i miejskich, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Wałbrzychu, Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, posła na Sejm RP z Kłodzka — Czesława Pogodę oraz czytelników i bibliotekarzy, także dawniej pracujących, jak i tych, którzy odeszli na emeryturę.

Były uściski, kwiaty, gratulacje, życzenia i podziękowania czytelnikom, którzy od wielu lat współpracują z Biblioteką w Kole Przyjaciół Biblioteki oraz wspierają ją finansowo.

Zaprzyjaźnione instytucje kulturalne miasta Kłodzka — Kłodzki Ośrodek Kultury, Muzeum Ziemi Kłodzkiej, Księgarnia oraz delegacja bibliotekarzy z Nachodu (z Czech) — obdarowały Jubilatkę prezentami.

Gorącymi oklaskami przyjęli wszyscy zgromadzeni deklarację ze strony Zarządu Miasta

wyasygnowania kwoty na zakup komputera dla Biblioteki.

Rozstrzygnięty został konkurs czytelnicy, laureaci otrzymali nagrody. Oprócz „strawy duchowej” w postaci dwóch przedstawień teatralnych goście zostali podjęci lampką szampana podczas ufundowanego przez władze miast bankietu.

50-letnią działalność Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kłodzku ilustrowała wystawa dokumentów, archiwaliów, starych druków, a dla upamiętnienia jubileuszu wydany został informator zawierający daty najważniejszych wydarzeń z historii Biblioteki.

To, czego najbardziej życzą sobie czytelnicy i bibliotekarze, to zmiana lokalu Biblioteki na większy, nowocześnie i estetycznie wyposażony, w którym praca byłaby wykonywana na jeszcze wyższym poziomie merytorycznym, niż to jest dziś możliwe.

Niektóre dane statystyczne
Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kłodzku
w latach 1945-1994

rok	czytelnicy	wypożyczenia	księgozbiór
1945	42	100	172
1950	549	23809	4493
1955	2877	52725	32623
1960	3252	87956	35648
1965	5174	100861	41860
1970	7121	133029	46305
1975	8716	140416	60126
1980	8445	166955	88714
1985	7979	165239	107834
1990	7779	226298	115283
1994	8619	258697	122041

Książki bliżej czytelnika

Pięć lat w życiu biblioteki w tak przelomowym okresie jak lata 1989-1994 to bardzo dużo. Następuje tyle pozytywnych i negatywnych zmian, które warto opisać. Taką próbę na przykładzie Biblioteki Pedagogicznej w Oświęcimiu podjęli na łamach „Poradnika Bibliotekarza” (1994 nr 1) Małgorzata Bzbiżiak i Zdzisław Gębołyś w artykule *Biblioteka na skraju miasta*. Ten tekst zainspirował mnie do ukazania dokonujących się przemian na przykładzie Biblioteki Pedagogicznej w Górze Śląskiej.

Biblioteka Pedagogiczna w Górze Śląskiej powstała w r. 1951. W r. 1975 w wyniku nowego podziału administracyjnego Polski znalazła się w nowo utworzonym województwie leszczyńskim (poprzednio we wrocławskim) jako największa filia Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Lesznie.

Od r. 1991 PBW w Lesznie ze swoimi filiami wchodzi w skład Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego (obecnie Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli).

Po wielokrotnych zmianach lokalu Biblioteka uzyskała decyzję o przeznaczeniu jej pomieszczenia o powierzchni 332 m² w budynku przy pl. Bolesława Chrobrego 27, w centrum miasta. Pod koniec 1992 r. rozpoczęły się prace budowlane i przystosowywanie do nowych potrzeb. Mimo że nie wszystko zostało zakończone, wiosną 1993 r. rozpoczęła się przebudowa. Niestety, wiązało się z tym zamknięcie biblioteki na kilka miesięcy.

Pod koniec 1994 r. — zbiory biblioteki liczyły:

- 23 483 wol. literatury pedagogiczno-psychologiczno-socjologicznej (43%),
- 25 403 wol. literatury naukowej i popularnonaukowej (47%),
- 5321 wol. beletrystyki (10%),
- zbiory czasopism, w tym 1530 oprawnych roczników.

Kadrę tworzą Zofia S t e p a n, która od r. 1985 kieruje Biblioteką, absolwentka bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego, Elżbieta S z y m c z a k (pracuje od r. 1982, wykształcenie średnie pedagogiczne), Elżbieta S a r e k (od r. 1985, mgr peda-

gogiki kulturalno-oświatowej i podyplomowe studium bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego) i Mirosław Żłobiński (od r. 1988, mgr filologii polskiej i podyplomowe studium Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego).

W budynku, w którym jest siedziba Biblioteki Pedagogicznej, powstało swoje centrum oświatowe. Mieszczą się tu także: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Delegatura Zamiejscowa Kuratorium Oświaty w Lesznie oraz związki zawodowe (ZNP i „Solidarność”).

Gromadzenie zbiorów

K u p n o

Podstawowym źródłem zaopatrywania się w książki była miejscowa księgarnia. Zmiany w gospodarce, a zwłaszcza jej zwrot w kierunku wolnego rynku, spowodowały również radykalne zmiany w handlu książką. Z jednej strony nastąpił niewyobrażalny wzrost liczby wydawanych tytułów, z drugiej — spore trudności z dostępem do publikacji naukowych poszukiwanych przez Bibliotekę. W tej sytuacji górowska księgarnia — już sprywatyzowana — przestała być wyłącznym źródłem nabywania książek.

Korzystano z każdej okazji, by powiększać księgozbiór o wartościowe pozycje. Mimo wolnorynkowych zmian w obrocie książką nadal jednak nie można zaopatrzyć się w bardzo przez czytelników poszukiwane publikacje.

W latach wcześniejszych gromadzono literaturę z różnych dziedzin wiedzy, nawet bardzo odległych od typowego księgozbioru biblioteki pedagogicznej, obecnie finanse ograniczyły tę praktykę. Zawężono zakupy przede wszystkim do pedagogiki i psychologii, sporadycznie nabywając publikacje z historii, historii literatury, politologii, ekonomii, medycyny czy prawa. Zakupów kilku egzemplarzy tego samego tytułu dokonuje się w sytuacjach naprawę wyjątkowych.

Specjalnie krytyczny, gdy chodzi o kupno nowości, był rok 1990. Nieznacznie sytuacja

poprawiła się od r. 1993 od kiedy decyzją władz nadrzędnych wprowadzono tzw. opłatę wpisową w wysokości 10 tys. zł. Wydawało się, że czytelnicy będą protestować, ale większość z nich tę decyzję przyjęła ze zrozumieniem, nawet niektórzy wypowiadali się, że kwota powinna być wyższa. Być może na tę opinię wpłynęło przeznaczenie pieniędzy wyłącznie na zakup książek. Od r. 1994 opłata wpisowa wzrosła do 20 tys. zł (obecnie 2 zł).

Wprowadzenie opłaty wpisowej ukazuje też niekorzystną tendencję: spada liczba książek kupionych z funduszy Ministerstwa Edukacji Narodowej, rosną zaś zakupy z opłat wpisowych. Wygląda to tak, jakby ministerstwo czy kuratorium spychało na barki czytelników ciężar utrzymania bibliotek pedagogicznych.

Dary

Oprócz powiększania księgozbioru na drodze kupna biblioteka otrzymywała książki w postaci darów. W l. 1989-1994. najwięcej książek (i czasopism, np. „Zeszytów Historycznych”) przekazała Fundacja Pomocy Bibliotekom Polskim. Dzięki temu górowska księżnica wzbogaciła się m.in. o publikacje drugiego obiegu. Z kolei Fundacja Wspierania Edytorstwa i Czasopiśmiennictwa w Polsce „Myśl” powiększyła zbiory o oryginalne książki paryskiej „Kultury”.

Innymi ofiarodawcami poza osobami prywatnymi były: kuratorium oświaty w Lesznie, WODN w Lesznie i Urząd Miejski w Górze, wydawnictwa lokalne.

Przyrost księgozbioru

Rok	Kupno	Wartość książek kupionych w zł	Dary
1989	1 864	1 578 000	30
1990	412	2 734 910	53
1991	594	9 504 915	119
1992	308	7 621 805	102
1993	422	19 067 000	226
1994	384	23 718 100	150

Za wszystkie dary, niezależnie od ofiarodawcy, biblioteka jest wdzięczna, ale niektóre, delikatnie mówiąc, budzą mieszane uczucia, jak choćby zakupienie i podarowanie przez kuratorium 50 egzemplarzy *Etyki* wydanej nakładem Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Jeszcze w r. 1989 biblioteka prenumerowała 112 tytułów czasopism. Kwestie związane z prenumeratą były proste i jasne: niemal wszystkie pisma otrzymywało się za pośrednictwem „Ruchu”, ceny były stabilne, długie okresy prenumeraty. Zmiany wolnorynkowe zburzyły ten układ. Jedne tytuły upadły, inne zawieszaly działalność do czasu znalezienia nowego wydawcy, powstawały nowe, ale tym często zagraża zniknięcie z rynku.

Z braku pieniędzy ograniczono do minimum liczbę prenumerowanych czasopism społeczno-politycznych i gazet codziennych — z kilkunastu tytułów pozostało zaledwie parę. Grupa ta wzbogaciła się o kilka tytułów regionalnych i lokalnych (m.in. dwutygodnik „Przegląd Górowski”) oraz o jeden tytuł ogólnopolski — „Najwyższy Czas!”

Odgórnie narzucono rezygnację z prenumeraty „Dziennika Ustaw” i „Monitora Polskiego”, które cieszyły się sporą poczytnością.

W przypadku czasopism popularnonaukowych najbardziej było brane pod uwagę zainteresowanie czytelników.

Oszczędności nie dotknęły czasopism pedagogicznych i metodycznych. Niektóre tytuły przestały się ukazywać, jednak ta grupa wzrosła w wyniku pojawienia się nowych tytułów, które trafiły na półki biblioteki w Górze, np. „Warsztaty Polonistyczne”, „Kultura i Edukacja”, „Wychowawca”, „Wychowanie na co dzień”, „Scholasticus”, „Biblioteka w Szkole”, „Dyrektor Szkoły”, „Edukacja i Dialog”, „Społeczeństwo Otwarte”.

Od strony technicznej prenumerata zaczęła przysparzać trudności — wielu wydawców, różne okresy prenumeraty, różne sposoby płatności. Nieodmiennie „Ruch”, mimo zmniejszenia oferty, lekceważy klientów, nie dostarczając w komplecie zamówionych czasopism. Choć działa wolny rynek, jest gorzej niż kilka lat temu. Pojawiła się konieczność bacznego śledzenia rynku i szybkiego reagowania na jego zmiany. W sumie przybyło pracy osobie zajmującej się prenumeratą.

W r. 1990 były tak duże problemy z pieniędzmi, że nawet w III kwartale nie

zdołano zaprenumerować ani jednego tytułu. Dopiero później udało się uzupełnić przynajmniej częściowo powstałe luki. Aby czytelników nie pozbawić całkowicie bieżącej prasy, pracownicy biblioteki z własnych środków kupowali jeden dziennik i jeden tygodnik. W tych warunkach nawet trudno podać, ile tytułów w tym feralnym roku 1990 było prenumerowanych. W kolejnych latach sytuacja już się znormalizowała, i tak w r. 1991 biblioteka prenumerowała 70 tytułów, w 1992 — 72, w 1993 — 84, w 1994 — 97.

Udostępnianie zbiorów

Wypożyczalnia

Biblioteka Pedagogiczna w Górze jest czynna od poniedziałku do piątku w godzinach 10-18, we wszystkie soboty — w godz. 10-15, podczas wakacji od poniedziałku do piątku w godz. 10-15 (w soboty nieczynna).

Biblioteka poza nauczycielami jest otwarta na różne grupy czytelnicze, w których najliczniej reprezentowani są studenci i uczniowie szkół średnich. Czytelnicy mogą korzystać ze zbiorów w sposób zróżnicowany. Nauczyciele studiujący mogą wypożyczać do 12 książek na okres 6 miesięcy, nauczyciele — do 10 książek na 3 miesiące, studenci — 6 książek na 3 miesiące, pozostali czytelnicy — 4 książki na miesiąc. Najżyczliwiej są traktowani nauczyciele. W stosunku do nich nie trzyma się zbyt rygorystycznie regulaminu, np. nie śpieszy się z wysyłaniem upomnień za przetrzymywanie książek.

Czytelnicy

Rok	Ogółem	Nauczyciele	Nauczyciele studiujący
1989	873	263	70
1990	866	288	45
1991	967	232	42
1992	1 059	254	75
1993	959	239	82
1994	1 224	284	114

Liczba czytelników-nauczycieli w ciągu ostatnich pięciu lat utrzymuje się na mniej więcej tym samym poziomie. Idzie to w parze z ogólną liczbą nauczycieli zatrudnionych w różnych placówkach oświatowych w rejonie działania Biblioteki Pedagogicznej w Górze — 530 w r. 1989 do 602 w r. 1993. Tradycyjnie ponad 40% nauczycieli

jest czytelnikami biblioteki, w r. 1994 nawet 48%.

Wahaniom ulega natomiast liczba czytelników — nauczycieli studiujących. Wymóg posiadania wyższego wykształcenia zmusił wiele osób do podjęcia studiów, co powoduje, że częściej odwiedzają bibliotekę w poszukiwaniu fachowej literatury.

Księgozbiór został podzielony na 5 grup: literatura naukowa i popularnonaukowa, literatura pedagogiczno-psychologiczno-socjologiczna, beletrystyka, biografie i materiały repertuarowe. Książki najczęściej potrzebne nauczycielowi — pedagogiczne, psychologiczne, socjologiczne — znajdują się w tym samym pomieszczeniu co wypożyczalnia, w sąsiednim ustawiona jest beletrystyka, biografie i materiały repertuarowe niezbędne do przygotowania różnych szkolnych uroczystości. Biografie podzielono na indywidualne, zbiorowe i wspomnienia. W pomieszczeniu tym jest wolny dostęp, każdy czytelnik może wejść, poszperać na półkach i wybrać interesującą go książkę. Obfity zasób literatury naukowej i popularnonaukowej z różnych dziedzin wiedzy znajduje się w większości w magazynach ulokowanych w piwnicy, część (kilka tysięcy) umieszczono obok literatury pedagogiczno-psychologiczno-socjologicznej.

Z Biblioteki Pedagogicznej w Górze korzystają czytelnicy z województw wrocławskiego i legnickiego oraz z różnych rejonów województwa leszczyńskiego (zwłaszcza Leszna), lecz przytaczająca większość jej użytkowników pochodzi z byłego powiatu górowskiego (obecne gminy Góra, Jemielno, Niechlów i Wąsosz). Ludność tych terenów nigdy nie przekroczyła 40 tys. mieszkańców. Na tym tle należy postrzegać efekty pracy górowskiej Biblioteki.

Czytelnictwo z roku na rok rośnie — jedynym wyjątkiem był rok 1993, kiedy przez kilka miesięcy biblioteka była zamknięta w związku z przeprowadzką do nowego lokum.

Struktura wypożyczeń w omawianym okresie nie uległa większym zmianom. W r. 1989 czytelnicy wypożyczyli 2378 książek z zakresu pedagogiki, socjologii i psychologii (27% wypożyczeń), 5231 pozycji naukowych i popularnonaukowych (60%) i 1175 tomów beletrystyki (13%). Dla porównania dane z r. 1994: pedagogika, psy-

chologia i socjologia — 3403 wol. (24%), literatura naukowa i popularnonaukowa — 8368 (59%), beletrystyka — 2332 (17%).

Przeciętnie jeden czytelnik wypożyczył w r. 1989 — 10,1 wol., w r. 1990 — 10,1, w r. 1991 — 10,2, w r. 1992 — 10,0, w r. 1993 — 9,0, w r. 1994 — 11,4.

W czytelni

Zmiany na rynku książki, ubożenie społeczeństwa (w tym sfery budżetowej) spowodowały znaczny wzrost wypożyczeń i liczby czytelników. Usytuowanie biblioteki w centrum miasta na przecięciu się najbardziej ruchliwych ciągów komunikacyjnych tylko to zjawisko spotęgowało.

Czytelnicy i wypożyczenia w czytelni

Rok	Czytelnicy	Wypożyczenia		
		ogółem	książki	czasop.
1989	1 008	4 731	618	4 113
1990	1 144	4 549	911	3 638
1991	1 135	3 751	977	2 774
1992	1 466	5 905	1 463	4 442
1993	1 031	3 368	1 026	2 342
1994	2 347	8 616	2 362	6 254

Przedstawiona analiza działalności Biblioteki Pedagogicznej w Górze Śl. w okresie ostatnich pięciu lat pozwala na sformułowanie pewnych wniosków.

Górowska placówka nie jest w stanie zgromadzić tych tytułów, które z różnych względów powinny się znaleźć na półkach bibliotecznych. Trapi ją ta sama przypad-

łość co inne biblioteki polskie — brak odpowiednich funduszy, ale również występują inne przyczyny. Z nich najważniejszą są trudności z dostępem do publikacji naukowych.

Wydaje się, że udział nauczycieli wśród czytelników Biblioteki Pedagogicznej osiągnął najwyższy możliwy poziom.

Nauczyciel przychodząc do swej biblioteki nie tylko poszukuje publikacji fachowych, ale również poszerza swą wiedzę ogólną; ma także prawo do własnych zainteresowań. Biblioteka tym oczekiwaniom starała się sprostać.

W ostatnich latach jednak sytuacja diametralnie się zmieniła. Niepomniernie wzrosły oczekiwania czytelników-nauczycieli (i nie tylko nauczycieli), ale znacznie spadły możliwości ich zaspokojenia. Z wielu dziedzin, zwłaszcza nauk społecznych, duża część księgozbioru zdezaktualizowała się i powinna zostać w jak najszybszym tempie wymieniona. Z braku pieniędzy tego na szeroką skalę się nie robi.

Wylania się tu kwestia rozważenia, czy wyłącznie Ministerstwo Edukacji Narodowej powinno finansować biblioteki pedagogiczne, skoro z ich księgozbiorów korzystają nie tylko nauczyciele.

Nauczyciel czy szerzej czytelnik w prowincjonalnym mieście ma trudności z nabyciem poszukiwanej książki, biblioteka z różnych względów, głównie finansowych, też ich nie kupuje, co sprawia, że znaczna część Polski wbrew własnej woli ma trudności ze świadomym udziałem w przemianach ustrojowych dokonujących się w naszym kraju.

DO NASZYCH CZCIGODNYCH AUTORÓW

Redakcja prosi Autorów o uwzględnianie następujących zasad przy nadsyłaniu materiałów do publikacji:

● artykuł nie może przekraczać 8 stron maszynopisu, a sprawozdanie lub recenzja — 5 stron (1 strona — 30 wierszy z interlinią, każdy wiersz — ok. 65 znaków);

● przypisy i zestawienia literatury powinny być umieszczane na końcu materiału. Opisy w nich powinny uwzględniać: imię i nazwisko autora, tytuł publikacji, miejsce wydania, nazwę wydawnictwa, rok wydania oraz strony, na których znajduje się cytowany fragment. W przypadku powoływania się na artykuł należy podać imię i nazwisko autora, tytuł artykułu, nazwę czasopisma, rok, numer i strony;

● materiały należy dostarczać w dwóch egzemplarzach;

● redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów oraz wprowadzania zmian bez porozumiewania się z Autorem;

● materiałów nie zamawianych redakcja nie zwraca.

Bestsellery 1994 r. w bibliotekach publicznych Informacje bibliotekarzy o najbardziej poszukiwanych książkach

Biblioteki publiczne tym różnią się od innych bibliotek, że dokonuje się w nich wyboru lektur najczęściej w sposób spontaniczny, kierując się interesującą tematyką, atrakcyjnością treści, znajomością autora z poprzednio przeczytanych książek. Jest to ta grupa czytelników, których nie zmuszają do korzystania z bibliotek potrzeby edukacyjne lub samokształceniowe.

Obserwacje Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie dowodzą, że nie zmieniły się zainteresowania czytelnicze, bowiem nadal beletrystyka stanowi 81,7% wypożyczeń¹. Natomiast prawie wszystkie biblioteki publiczne potwierdzają, że bardzo wyraźnie spadło zainteresowanie czytelników kryminalami.

Porównując czytelnictwo w środowisku miejskim i wiejskim Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Radomiu sformułowała następujące wnioski:

- czytane są tylko nowości wydawnicze;
- w obu środowiskach popularni są ci sami autorzy i ich twórczość (są to przede wszystkim pisarze reprezentujący literaturę piękną obcą);

- obserwuje się większe zróżnicowanie tematyczne czytanej literatury niebeletrystycznej — w bibliotekach wiejskich czytelnicy najczęściej korzystają z wydawnictw informacyjnych, ekologicznych, ekonomicznych, w miastach głównie czytana jest literatura pamiętnikarska, książki o tematyce socjologicznej i technicznej, głównie odnoszące się do komputeryzacji².

Bardzo dużym powodzeniem wśród czytelników bibliotek publicznych w r. 1994 cieszyły się pamiętniki i wspomnienia, biografie ludzi świata kultury i polityki.

Badania czytelnictwa wskazywały zawsze na różnice w upodobaniach czytelnicznych mężczyzn i kobiet. Potwierdzają to również

ubiegłoroczne obserwacje bibliotek publicznych. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Gorzowie Wielkopolskim podaje np., że w wyborach czytelnicznych kobiet dominowały powieści obyczajowe i romanse takich autorek jak: J. Krantz, D. Steel, A. Adler, J. Chmielewska, J. Courths-Mahler, K. Nepomucka, M. Nurowska. Zainteresowania czytelnicze mężczyzn koncentrowały się na lekturze książek, których autorami są: R. Ludlum, C. Forbes, A. MacLean, F. Forsyth, R. Cook, J. Grisham, F. Follet, H. Kirst, W. Suworow.

Poza zróżnicowaniem upodobań czytelnicznych ze względu na płeć, można dostrzec określoną odrębność zainteresowań w różnych grupach wieku. Obserwując dobór lektur przez młodzież szkół średnich i wyższych, zauważono np. modę na czytanie książek J. Kosińskiego, K. Vonneguta, U. Eco, J. Irvinga oraz W. Whartona. Na zjawisko to zwróciła uwagę Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Skierniewicach.

Analizując wypożyczenia, bez wnikania w grupy wieku i płeć czytelników, biblioteki publiczne stwierdzają, że największym zainteresowaniem cieszą się książki biograficzne, romanse, współczesna literatura obyczajowa, sensacyjna, wojenna oraz erotyczna, nikłym natomiast klasyka literatury pięknej oraz literatura kryminalna, ciesząca się kiedyś ogromnym powodzeniem.

Te ogólne opinie znajdują potwierdzenie w zestawieniach najbardziej poczytnych autorów i książek w bibliotekach publicznych w r. 1994.

Zestawienia te wyodrębniono w dwóch grupach: literatura piękna oraz literatura niebeletrystyczna, chociaż z tą były kłopoty, bo znacznie łatwiej wskazać główną tematykę zainteresowań czytelników niż konkretne książki odnoszące się do tak wielu różnych dziedzin wiedzy.

Już na początku należy zastrzec, że podawane informacje są wynikiem sondażu przeprowadzonego w 49 wojewódzkich biblio-

¹ Opinia zaczerpnięta z analizy opisowej działalności bibliotek publicznych woj. krakowskiego w r. 1994.

² Wnioski WBP w Radomiu, przedstawione w analizie opisowej działalności bibliotek publicznych woj. radomskiego w r. 1994.

tekach publicznych, a nie badań naukowych. Stąd wyniki tego sondażu mogą nie być reprezentatywne, są jednak na tyle wartościowe, że powinny zwrócić uwagę nie tylko środowisk bibliotekarskich, ale także wydawców, księgarzy, a nawet socjologów kultury.

Są one istotne również dlatego, że wojewódzkie biblioteki publiczne przekazujące

informacje o najczęściej wypożyczanych tytułach uwzględniały dane na ten temat z bibliotek samorządowych, a więc z całej sieci bibliotek publicznych w r. 1994 liczącej 9554 biblioteki i filie (w tym 6434 na wsi), skupiającej 6 890 000 czytelników (w tym 2 072 000 na wsi). Biblioteki publiczne zrealizowały w r. 1994 łącznie 154 717 000 wypożyczeń (w tym 46 186 000 na wsi).

Literatura piękna

Do najczęściej wypożyczanych należały książki następujących autorów ³:

Autor	Tytuł	Liczba województw wykazujących największe powodzenie tytułów
1	2	3
Danielle Steel	Kaledoskop Klejnoty Kochanie Raz w życiu Sekrety Tata Wszystko co najlepsze	44
Joanna Chmielewska	Autobiografia Florencja córka diabła i inne	35
Umberto Eco	Imię róży Zapiski na pudelku od zapalek Wahadło Foucaulta	34
William Wharton	Spóźnieni kochankowie Tato Ptasiek W księżycową jasną noc Stado	34
Robert Ludlum	Dokument Matlocka Droga do Omaha Dziedzictwo Scalattich Iluzja Skorpina Krucjata Bourne'a Manuskrypt Chancellora Mozaika Parsifala Przesyłka z Salonik Spisek Akwitanii Testament Matarese'a Tożsamość Bourne'a Ultimatum Bourne'a	30
Kenn Follet	Klucz do Rebeki Filary ziemi	25
Betty Mahmoody	Sprzedane Tylko razem z córką Z miłości do dziecka	

³ Weryfikacji nazwisk autorów i tytułów dokonano w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy pod kierownictwem pani Barbary Stępniewskiej.

1	2	3
Jack Higgins	Czas w piekle Konfesjonał Niedokończony lot Orzeł odleciał Orzeł wylądował Ostrzeżenie sztormowe Solo Wyprawa po złote runo	24
Jerzy Kosiński	Malowany ptak Diabelskie drzewo Randka w ciemno Kroki Pustelnik z 69 ulicy Pasja	22
Judith Krantz	Dom mody Księżniczka Daisy Tylko Manhattan Blichtr i patyna	22
Jadwiga Courths-Mahler	Uprowadzona narzeczona Wygnaną córką	20
Maria Nurowska	Hiszpańskie oczy Innego życia nie będzie Listy miłosne Panny i wdowy Wyspa na łądzie	18
Frederick Forsyth	Pięć Boga Akta Odessy Czwarty protokół Psy wojny	17
Alistair MacLean	Tylko dla orłów Działa Nawarony Cyrk Ostatnia granica	17
Colin Forbes	Kamuflarz Martwy punkt	16
Barbara Bradford Taylor	Akt woli Być najlepszą Głos serca Kariera Emmy Harte Kobiety jego życia Zachowanie w pamięci	15
Krystyna Nepomucka	Obrączka ze słomy Krzew tamarozki Floryda stary Ukłon w stronę cienia	14
Helmut Hans Kirst	Noc generałów Fabryka oficerów 08/15	

1	2	3
Graham Masterton	Tajemniczy przyjaciel	12
	Pies i jego pan : opowieść o przyjacielu	
	Drapieżcy	
Jackie Collins	Głód	12
	Ofiara	
	Bezsenni	
	Bożyszcze tłumów	
	Świat jest pełen rozwiedzionych kobiet	
Thomas Keneally	Żony Hollywood	11
	Lucky	
	Grzesznicy	
	Kochankowie i hazardziści	
Robin Cook	Lista Schindlera	11
John Grisham	Dewiacja	10
	Mózg	
	Oślepienie	
Wilbur Smith	Firma	10
	Klient	
	Raport Pelikana	
F. Christiane	Saga rodu Courteneyów	10
	Saga rodu Ballantyne'ów	
Isaak Bashevis Singer	My, dzieci z dworca ZOO	8
Wiktor Suworow	Cimpel Głupek	8
	Niewolnik	
	Dwór	
	Spuścizna	
Barbara Cartland	Specnaz	8
	Akwarium	
	Lodołamacz	
Michael Crichton	Niewolnicy miłości	7
	Polowanie na męża	
Joseph Heller	Andromeda znaczy śmierć	7
	Kongo	
	System	
	Jurassic Park	
Zofia Kucówna	Bóg wie	7
	Ostatni rozdział czyli Paragraf 22 bis	
Edward Redliński	Zatrzymać czas	7
	Zdarzenia potoczne	
Barbara Rosiek	Szczuropolacy	7
Andrzej Szczypiorski	Pamiętnik narkomanki	7
Jeffrey Archer	Msza za miasto Arras	7
	Początek	
	Autoportret z kobietą	
Jeffrey Archer	Prosto jak strzelił	6
	Kołczan pełen strzał	
	Sprawa honoru	

1	2	3
Jacqueline Briskin	Nagie serce Tamta strona miłości	6
Agata Christie	Autobiografia	6
David Morrel	Bractwo Róży Bractwo Kamienia Bractwo Nocy i Mgły	6
Andrew Morton	Diana: prawdziwa historia	6
Waldemar Łysiak	Statek Wyspy bezludne	6
Daniel Olbrychski	Anioły wokół głowy	6
Alexandra Ripley	Scarlett	6
Maryla Rodowicz	Niech żyje bal	6
Monika Żeromska	Wspomnienia	6
Ken Kesey	Lot nad kukułczym gniazdem Skrzynka demona	5
Stephen King	Christine Miasteczko Salem	5
Erich Segal	Absolwenci Doktorzy	5
Elizabeth Adler	Spadkobierczyni poszukiwana	4
Kirk Douglas	Syn śmieciarza	4
Stanisława Fleszarowa-Muskat	wszystkie utwory	4
Marek Hłasko	Piękni dwudziestoletni	4
Krystyna Janda	Tylko się nie pchaj	4
Tadeusz Konwicki	Kronika wypadków miłosnych Kompleks polski Bohiń Czytańdo Mała Apokalipsa	4
Jean P. Sasson	Księżniczka	4
David V. Yallop	W imieniu Boga? W pogoni za szakalem	4
Desmond Bagley	Noc błędu	3
Simone Berteaut	Edith Piaf	3
Maria Bojarska	Król Lear nie żyje	3
Tom Clancy	Bez skupułów Dług honorowy	3
Lester David	Jacqueline Kennedy Onassis	3
Anthony de Mello	Modlitwa żaby : księga opowiadań medytacyjnych Przebudzenie Wezwanie do miłości	3

1	2	3
Jude Deveraux	Kusicielka Księżna Oszustka Słodki kłamca Zdobywca	3
Norman King	Hillary : historia prawdziwa	3
Dean R. Koontz	Grom Maska	4
Ewa Łętowska	Baba na świeczniku	3
Rosamunde Pilcher	Wrzesień Poszukiwacze muszelek	3
Amanda Quick	Bestia Kontrakt Skandal	3
Aleksander Solżenicyn	Archipelag Gułag	3
Teresa Torańska	My Oni	3

Powyższy wykaz obejmuje zarówno pojedyncze utwory autorów, jak i niekiedy całą ich twórczość znajdującą się w zbiorach bibliotek. Bibliotekarze podkreślają, że jeśli autor jest popularny wśród czytelników, to sięgają oni z reguły do całej jego twórczości, chociaż od tej zasady bywają pewne odstępstwa.

Bestsellery 1994 r. w bibliotekach publicznych to często nie nowości, ale wznowienia, książki przedtem nieobecne w bibliotekach, jednak są to tytuły cieszące się największym powodzeniem w minionym roku. Za „minimum popularności” przyjęto powtórzenie się poczytnych tytułów w co najmniej trzech województwach. Bywały przypadki wskazywania na ogromną poczytność w województwie określonej książki, której treść wiąże się z tym terenem, jednak niewymienienie jej przez jeszcze dwa województwa pozbawia szans zaliczenia do bestsellerów w skali krajowej.

Znacznie trudniej, jak już sygnalizowano, wybrać najpoczytniejsze książki z literatury niebeletrystycznej. Tu rozpiętość propozycji tytułowych jest niesłychanie szeroka. Ponadto o poczytności określonych książek niebeletrystycznych decydują względy utilitarne. Są to najczęściej potrzeby lekturowe osób studiujących, ograniczone do tych dziedzin wiedzy, które wymagały nowych, aktualnych opracowań. Są to:

- informatyka,
- najnowsza historia Polski i powszechna,
- ekonomia, handel, marketing, zarządzanie,
- socjologia,
- ekologia,
- polityka,
- psychologia, parapsychologia,
- medycyna niekonwencjonalna.

Literatura niebeletrystyczna

Do najczęściej wypożyczanych tytułów biblioteki zaliczyły:

Autor	Tytuł	Liczba województw wskazujących największe powodzenie tego tytułu u czytelników
1	2	3
Erich von Däniken	Kosmiczne miasta Szok po przybyciu bogów	

1	2	3
	Strategia bogów Dzień, w którym przybyli bogowie Oczy Sfinksa Wszyscy jesteście dziećmi bogów	26
Anna Kalinowska Raymond Moody	Ekologia — wybór przyszłości Życie po życiu Życie przed życiem W stronę światła	16 14
Jan Paweł II Allan Bullock	Przekroczyć próg nadziei Hitler i Stalin — żywoty równoległe Kronika XX wieku Kronika Ziemi Kronika ludzkości Kronika kobiet	13 12 11
Wojciech Roszkowski Ryszard Kapuściński Witold Pronobis	Historia Polski 1914-1993 Imperium ⁴ Polska i świat w XX w.	9 7
David Begg, Stanley Fischer, Rudiger Durnbusch	Ekonomia	6
Gustaw Herling- -Grudziński	Inny świat Leksykon państw świata	5 5
Elżbieta Cybulska	Nowe tajemnice niekonwencjonalnej medycyny	3
Norman Davies	Boże igrzysko	3
Erich Fromm	O sztuce miłości	3
Paweł Jasienica	Polska Piastów Polska Jagiellonów	3
D. R. Ramerschen, R. B. McKenzie, C. Nardinelli	Ekonomia	3

⁴ Książka Ryszarda Kapuścińskiego *Imperium* wymieniana jest często jako pozycja w grupie literatury beletrystycznej.

Przedstawiony wykaz najbardziej poczytnych tytułów — zarówno z literatury pięknej jak i niebeletrystycznej — potwierdza opinię, że największym powodzeniem w bibliotekach publicznych cieszą się nowości wydawnicze. Tymczasem ich zakup na skutek ograniczeń finansowych zmniejsza się z roku na rok. I tak w r. 1993 biblioteki publiczne zakupiły 2 987 300 wol.⁵, a w r. 1994 — 2 848 000 ⁶.

Postulowany wskaźnik 18 nowo zakupionych książek na 100 mieszkańców obniżył się

w r. 1994 do 6,8 wol. na 100 mieszkańców ⁷. W niektórych województwach zdarzały się przypadki, że zakupy nowości do bibliotek gminnych były rzadkością lub nie było ich w ogóle.

Można przypuszczać, że gdyby nowości wydawnicze docierały do bibliotek w sposób normalny, zgodnie z ustalonymi wskaźnikami, wówczas zaprezentowane w zestawieniu najbardziej poczytne książki miałyby więcej danych wskazujących na ich popularność w różnych środowiskach czytelniczych.

⁵ Dane Głównego Urzędu Statystycznego odnoszące się do stanu sieci bibliotek publicznych za r. 1994.

⁶ Jw.

⁷ Wskaźnik ustalony zarządzeniem nr 42 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 24 XI 1980 r. (Dz. Urz. MKiS nr 7 poz. 27).

Kultura czytelnicza robotników

Termin „kultura czytelnicza” pojmuje się tu jako ogólny poziom czytelniczy jednostki lub grupy społecznej, przejawiający się w postaci pewnych sposobów odbioru lektur, ich typów, potrzeb czytelniczych realizujących się w wyborze i percepcji tekstów piśmienniczych, zainteresowań i preferencji. Jest to więc duży kompleks różnych problemów. Postawiono sobie w tej notatce zadanie przedstawienia tylko niektórych z nich, i to odnoszących się do robotników—czytelników z zakładów przemysłowych Czechowic-Dziedzic (Kopalnia Węgla Kamiennego „Silesia”, Walcownia Metali „Dziedzice”, Śląskie Zakłady Rafineryjne, Fabryka Sprzętu Elektrotechnicznego). Badania przeprowadzone w r. 1993 wykazały, że przejawiają oni następujące potrzeby czytelnicze, czyli oczekiwania wobec lektury:

● Potrzeba czytania jako pewna forma przyzwyczajenia — wyniesione ze szkoły umiejętności obcowania z tekstami piśmienniczymi, nabyte w ciągu życia dzięki głównie bibliotekom publicznym i związkowym, zainteresowanie lekturą rozumiane jako stała skłonność do jej poznawania i odczuwania z tego powodu przyjemności — wszystko to narzuca konieczność ciągłego sięgania po książkę i czasopismo. Zdecydowana większość robotników—czytelników deklarowała tę potrzebę. Czytanie jest dla nich zajęciem nawykowym.

Obserwuje się obecnie w sferze komunikacji społecznej dominację środków masowego przekazu. Widoczne to jest szczególnie w przypadku robotników (również tych, którzy objawiają nawyk czytania). Dla 72% ulubioną czynnością w wolnym czasie jest oglądanie TV i wideo. Czytanie książek usytuowano na drugim miejscu (deklarowało to 42%), zaś gazet i czasopism — na trzecim (34%), wreszcie słuchanie radia — na czwartym (27%). Znalazło to odbicie w częstotliwości czytania. Zaledwie 2% czyta jedną książkę w ciągu tygodnia, 12% — dwóch tygodni, 27% — miesiąca, 35% — pół roku, 24% — jeszcze rzadziej.

W świetle tych danych można więc stwierdzić, że choć kontakt z książką i czasopis-

mem nie stanowi dla tej grupy społecznej prestiżowego zajęcia w wolnym czasie, to jednak nadal jest podejmowany, i to w sposób trwały. Innymi słowy czytanie — jeżeli jest procesem stale uprawianym, czynnością nawykową, jak w przypadku robotników, którzy to deklarują — nie poddaje się atrakcyjniejszej formie spędzania czasu wolnego, jakim jest oglądanie telewizji.

● Potrzeba rozrywki. Czytanie stało się formą wypoczynku. Robotnicy zdają sobie sprawę, że trudy dnia codziennego zbyt absorbują ich psychicznie, toteż muszą szukać relaksu. Znajdują go niejednokrotnie w lekturze — takie zachowanie się deklarowało aż 44%.

Oto charakterystyczne wypowiedzi na temat czytania książek: „daje przyjemność”, „zadowolenie”, „jest odpoczynkiem po ciężkiej pracy” itp. Kontakt z książką jest często rozrywką również dla wielu robotników traktujących go jako przyzwyczajenie.

● Potrzeba wiedzy o świecie. Zaspokajając ją, robotnicy zwracali uwagę na wiadomości, jakie mogli zdobyć, śledząc losy bohaterów literackich, poznając ich mentalność, wzory postępowania.

33% badanych wskazało literaturę niebeletrystyczną jako podstawową potrzebę, dla zaspokojenia której czytają teksty piśmiennicze. Wypowiadali się oni na temat lektury w sposób następujący: „potrzebna do nauki”, „daje wiedzę o świecie”, „pomaga w życiu”, „podnosi wiedzę, kulturę osobistą”, „rozszerza horyzonty” itp.

Robotnicy zaspokajają potrzeby wiedzy o świecie w kontakcie zarówno z literaturą piękną, jak i fachową, popularnonaukową i z czasopiśmem. Wprawdzie aż 90% deklarowało, że czyta literaturę piękną, to jednak dość spore grupy (28% i 18%) sięgają po literaturę fachową i popularnonaukową. Jeśli chodzi o prasę i czasopisma, to 61% kontaktuje się z nimi sys-

¹ Urszula Skęczonek: *Czytelnictwo robotników Czechowic-Dziedzic* (na przykładzie zakładowych bibliotek związkowych i fachowych) — praca magisterska. Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie.

tematycznie, 36% sporadycznie; tylko 3% nie czyta ich w ogóle.

● Potrzeba wzorów postaw i zachowań, tożsamości. Przejawiało ją 17% badanych robotników. Zainteresowania inną osobą to — jak wiadomo — odwieczna dążność każdej jednostki ludzkiej. Stąd poszukiwanie w czytaniu utworze siebie i własnych wartości — odnalezienie podobieństwa do osobistego świata nadaje sens własnej egzystencji, eliminuje poczucie samotności i zagubienia.

Rolę książki w spełnianiu tej potrzeby robotnicy określali w ten sposób: „daje wzory postępowania”, „kształci i wychowuje”, „uczy, jak żyć” itp. Widoczne jest ich emocjonalne przywiązanie do określonych postaci literackich. Dla mężczyzny takimi są bohaterowie silni, odważni, bogaci, zaś dla kobiet — bohaterki kochane, uwielbiane, także przeżywające rozterki tragicznej, nieodwzajemnionej miłości.

Pewną rolę w zaspokojeniu tej potrzeby odgrywają działania projekcyjne robotników-czytelników. Nieraz przypisują oni bohaterom dzieła myśli i intencje, które uważają za cenne i pożądane, a których faktycznie nie ma w utworze. Ta ich twórcza zdrada wobec lektury — jakby nazwał Robert Escarpit — jest postawą nadzwyczajną ceną, gdyż świadczy o wielkim zaangażowaniu w odbiór dzieła.

● Potrzeba kompensacji. Funkcja kompensacyjna sztuki polega na łagodzeniu napięć spowodowanych rozdzwieniem między uznanym a realizowanym stylem życia². Czytanie lektury przywraca na ogół poczucie podmiotowości własnej osoby, daje nadzieję na przyszłość.

Typy lektur badanych robotników udało się scharakteryzować za pomocą nieco zmodyfikowanej klasyfikacji stworzonej przez Antoninę Kłoskowską³. Oto one:

I. Typ popularny, obejmujący takie gatunki jak powieść sensacyjna (Forsyth, MacLean, Ludlum), horror (głównie Masterton), fantastyczno-naukowa (Verne, Lem, Tolkien, Markowski), przygoda (Dumas, May, Defoe, London, Szklarski, Fiedler), sentymtalna (Rodziewiczówna, Courths-

-Mahler, Mniszkówna, Fleszarowa-Muskat, Chmielewska, Mitchell).

II. Typ elementarny — uprawiany jeszcze w szkole podstawowej, kontynuowany w życiu dorosłym, który obejmuje literaturę klasyczną — polską (głównie dzieła Sienkiewicza, Orzeszkowej, Kraszewskiego, Prusa, Żeromskiego, Wyspiańskiego, Mickiewicza) i niejednokrotnie obcą (Zola, Balzac, Flaubert, Dickens, Diderot itd.).

III. Typ literatury przeznaczonej dla szkoły średniej, czytanej przez robotników o wykształceniu ponadpodstawowym — obejmuje powieść współczesną (głównie Wańkowicza, Jasienicy, Brezy, Szczypiorskiego, Dobraczyńskiego i in.).

Jeśli chodzi o typ elitarny lektur (utwory Witkacego, Gombrowicza, Miłosza, Herberta, Bułhakowa itp.), nie znalazł on zainteresowania wśród robotników. Czasem sięgali oni po dzieła Isaaka Singera.

A oto w kolejności najpopularniejsi pisarze: Maria Rodziewiczówna (18 głosów), Henryk Sienkiewicz (16), Alistair MacLean (15), Frederick Forsyth (13), Robert Ludlum (10), Stanisława Fleszarowa-Muskat (9), Józef I. Kraszewski (9), Karol May (8), N. Tinsley (8), Ken Follet (7), Alfred Szklarski (7), Melchior Wańkowicz (7), Joanna Chmielewska (6), Agata Christie (6), Aleksander Dumas (6), A. Goring (6), Graham Masterton (6), Karol Bunsch (5), Arkady Fiedler (5), Stanisław Lem (5), Helena Mniszkówna (5), Jules Verne (5) i in. Nie ma bodaj pojęcia lepiej charakteryzującego ten zestaw autorów, niż pojęcie różnorodności (klasycy, wybitni pisarze współcześni, autorzy powieści sensacyjnych, przygodowych, sentymtalnych).

Wśród mężczyzn najpoczytniejszymi utworami okazały się *Dziela Nawarony MacLeana* i *Przesyłka z Salonik* Ludluma, zaś wśród kobiet — *Między ustami a brzegiem pucharu* Rodziewiczówny i *Niekochana żona* Jadwigi Courths-Mahler.

Także czasopisma cieszą się zainteresowaniem robotników. Do najpoczytniejszych tytułów należą: „Dziennik Zachodni” (62% odpowiedzi) i „Trybuna Śląska” (44%). Jak wiadomo, są to gazety ukazujące się w województwie katowickim, w którym mieszkają badani robotnicy, czytane przez nich systematycznie, albowiem przyzwyczaili się do regularnego czytania podawanych przez nie wiadomości z kraju i świata, do in-

² Bohdan D z i e m i d o k: *Kathartyczno-kompensacyjna funkcja sztuki*. W: *Szuka i społeczeństwo*. T. 2. Warszawa 1976 s. 177.

³ Antonina K ł o s k o w s k a: *Spoleczne ramy kultury*. Warszawa 1972 s. 169-170.

formacji o ważniejszych wydarzeniach w regionie. Mniejszą popularność mają: „Echo”, „Gazeta Wyborcza”, „Rzeczpospolita” i in.

Gdy się przyjrzymy poczytności różnych kategorii czasopism, okazuje się, że najpopularniejsze są społeczno-kulturalne i literackie — wymieniło je aż 48% badanych. Natomiast czasopisma ilustrowane i magazyny interesowały 24% robotników, rozrywkowe — 23%, popularnonaukowe i fachowe — 3%. Dziwić może tak mała poczytność zwłaszcza ostatniej grupy czasopism. Przyczyną tego prawdopodobnie jest

skromne wyposażenie bibliotek w tego rodzaju pozycje.

Mimo powszechności i atrakcyjności oglądania telewizji i wideo, dla większości robotników kontaktujących się ze słowem pisanym czytelnictwo jest więc formą przyzwyczajenia i nawyku, co niewątpliwie uznać należy za zjawisko pozytywne. Typy ich lektur to głównie popularny i elementarny (szkoła podstawowa). Poczytna jest także prasa i czasopisma. Miejscem eksploracji czytelniczych są przede wszystkim biblioteki publiczne i zakładowe.

Jadwiga Chruścińska

Szanse czy zagrożenia

O kształceniu bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym

Bibliotekarstwo polskie dąży do nowoczesności i zarazem kompatybilności ze światowymi standardami. Warunkiem tych przemian powinna być wszechstronnie wykształcona kadra przyszłych pracowników nowoczesnych placówek bibliotecznych. Obecna sytuacja społeczna, ekonomiczna i ustrojowa Polski stwarza nowe, odmienne warunki decydujące o nowoczesnym kształceniu bibliotekarzy. Pojawiają się szanse przemian, ale i zagrożenia dla dotychczasowego systemu kształcenia bibliotekarzy. Te właśnie problemy — „Kształcenie bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym — szanse i zagrożenia” stały się przedmiotem spotkania przy okrągłym stole zorganizowanego z dużym staraniem przez Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy, przy współudziale Departamentu Szkolnictwa Artystycznego MKiS. Obrady toczyły się w siedzibie CUKB w Warszawie w dniach 11-12 maja 1995 r.

Do udziału w dyskusji zaproszono 30 przedstawicieli środowiska bibliotekarskiego, organizatorów kształcenia na poziomie pomaturalnym i wyższym, przedstawicieli resortów kultury i sztuki oraz edukacji narodowej i redaktorów naczelnych „Bibliotekarza” i „Poradnika Bibliotekarza”. Gości przywitał oraz przedstawił główne założenia spotkania dyrektor CUKB, mgr Józef Lewicki.

Dyskusję prowadzili: prof. dr hab. Marcin Drzewiecki, dr Barbara Sosińska-Kalata i mgr Józef Lewicki. Podstawą dyskusji były cztery wystąpienia.

Spotkanie rozpoczęło od wysłuchania referatu dr Barbary Sosińskiej-Kalaty — *Perspektywy kształcenia bibliotekarzy — dążenie do standardów światowych* — która scharakteryzowała podstawowe determinanty standardu kształcenia bibliotekarzy i pracowników informacji: zmiany społeczne, naukowe, polityczne, ekonomiczne i edukacyjne. One właśnie określają tzw. społeczeństwo informacyjne. Dr Sosińska-Kalata wskazała na sposoby modelowania standardów kształcenia na przykładzie dwóch krajów — USA i Francji, oraz zreferowała zalecenia UNESCO w stosunku do szkół bibliotekarskich w Europie Środkowej. Omówiła zakres prac nad dostosowaniem polskich programów kształcenia bibliotekarzy do standardów światowych, ukazując jednocześnie trudności w transformacji polskiego szkolnictwa bibliotekarskiego (niestabilność organizacyjną ośrodków kształcenia, pojawianie się nowych form, takich jak collégée, licencjaty, szkoły prywatne, samorządowe itp.). Referat wzbudził duże zainteresowanie i stał się podstawą dalszej dyskusji.

Obecną sytuację prawną szkolnictwa bibliotekarskiego na poziomie pomaturalnym

i wyższym przedstawili: mgr Agata Bielawska — wicedyrektor Departamentu Szkolnictwa Artystycznego MKiS oraz dr Józef Lepiech — dyrektor Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego MEN. Mgr Bielawska omawiając podstawowe dokumenty prawne regulujące działalność bibliotekarskiego szkolnictwa pomaturalnego, wskazała jednocześnie na priorytety polityki kulturalnej, wśród których na czołowym miejscu znajdują się książka i biblioteka. Świadczy o tym wspieranie przez MKiS nowatorskich działań w zakresie kształcenia bibliotekarzy na tym poziomie i o nadaniu dużej rangi pracom nad nowym programem nauczania dla pomaturalnych szkół bibliotekarskich, prowadzonym przez CUKB. MKiS jest zainteresowane jego oceną po dwuletnim wdrażaniu dydaktycznym.

Z kolei dr Lepiech zwrócił uwagę na obecne tendencje w oświacie zakładające — na wzór szkolnictwa zachodniego — kształcenie wielostopniowe, którego pierwsze próby można już zauważyć również w Polsce (szkoły licencjackie w Bydgoszczy, w Toruniu). Programy szkół wyższych, modernizowane w r. 1975, wymagają gruntownej reformy.

Dyr. Lewicki omówił stan obecny, perspektywy i zagrożenia kształcenia na poziomie pomaturalnym w kontekście procesu kształtowania się w Polsce różnorodnych form kształcenia (szkolnych i pozaszkolnych; stacjonarnych i zaocznych). Omówił miejsce i rolę CUKB w tworzeniu systemu kształcenia bibliotekarzy na poziomie policealnym, a następnie pomaturalnym, przez przygotowywanie i wdrażanie jednolitych programów edukacyjnych oraz w ciągłym rozszerzaniu i unowocześnianiu oferty doskonalenia bibliotekarzy. Podkreślił, że niezaprzeczalnym atutem Centrum jest ściśle zintegrowanie instytucji, zwłaszcza 15 filii, z dobrze zorganizowanymi wojewódzkimi bibliotekami publicznymi, co stwarza unikatowy w szkolnictwie warsztat dydaktyczny łączący wiedzę teoretyczną z praktyką zawodową.

Na relacje między kształceniem pomaturalnym, wyższym zawodowym i uniwersyteckim wskazał w swoim wystąpieniu prof. dr hab. Marcin Drzewiecki. W sytuacji powstawania szkół na różnych poziomach nauczania istotną sprawą staje się doprowadzenie do pełnej drożności z jednej strony między 3-letnim licencjatem a 5-letnim

magisterium, z drugiej zaś między szkolnictwem pomaturalnym a wyższym. Warunkiem urzeczywistnienia tych zamierzeń jest uporządkowanie struktury i formy kształcenia bibliotekarzy, a także przystosowanie programów do standardów światowych na różnych poziomach nauczania. Kolejnym ważnym problemem wymagającym szybkiego rozwiązania przez środowisko bibliotekarskie jest wypracowanie zasad akredytacji szkół bibliotekarskich w Polsce.

Jakie jest bibliotekarstwo polskie po pięciu latach transformacji?

— bilans strat i zysków omówił dr Stanisław Czajka w referacie *Biblioteki i bibliotekarze w obliczu przemian społecznych*. Współczesne bibliotekarstwo polskie ma wiele jeszcze nie rozwiązanych spraw programowych, prawnych, materialnych. Również wielu zmian wymaga kształcenie, dokształcanie i doskonalenie bibliotekarzy. Pozytywnym sygnałem przemian w tym zakresie jest według autora przygotowanie przez CUKB — po 13 latach — nowoczesnego i ambitnego programu nauczania w pomaturalnym studium bibliotekarskim i prowadzenie szerokiej działalności metodycznej i wydawniczej dla całego pomaturalnego szkolnictwa bibliotekarskiego. Podobne inicjatywy podejmowane są obecnie przez wyższe uczelnie bibliotekarskie, które przymierzają się do reformy swoich programów i dostosowania ich treści do standardów światowych. W tej sytuacji konieczna jest dyskusja nad zmianą struktury systemu kształcenia bibliotekarzy oraz rewizja pragmatyki zawodowej. Te problemy będą przedmiotem rozważań na konferencji SBP zaplanowanej na miesiące jesienne, która odbędzie się pod hasłem „Kształcenie bibliotekarzy dla przyszłości”.

W ożywionej dyskusji głos zabralo 20 osób, w tym m.in.: prof. dr hab. Jadwiga Kołodziejcka, prof. dr hab. Maria Kocójowa, prof. dr hab. Jerzy Jarowiecki, prof. dr hab. Marcin Drzewiecki, dr Janusz Kostecki, dr hab. Marian Walczak, dr Bronisława Woźniczka-Paruzel, mgr Lucjan Biliński. Dyskusja koncentrowała się wokół następujących problemów:

- wizja nowoczesnej biblioteki a kształ-

cenie bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym i wyższym,

- obecny system kształcenia bibliotekarzy w kontekście pojawiania się nowych form edukacyjnych (collège, licencjat, szkoła prywatna),

- drożność pomiędzy różnymi poziomami kształcenia,

- standardy programowe; specjalizacje w kształceniu na poziomie pomaturalnym i wyższym,

- rewizja pragmatyki zawodowej,

- akredytacja szkół bibliotekarskich,

- kwalifikacje bibliotekarza a współczesny rynek pracy — wzajemne relacje,

- kwalifikacje nauczycieli szkół bibliotekarskich,

- korekta programu pomaturalnego studium bibliotekarskiego (kształcenie w zakresie automatyzacji, szeroko pojętej pedagogiki z uwzględnieniem metodyki pracy z czytelnikiem, wprowadzenie języków obcych w kształceniu zaocznym itp.).

Spotkanie podsumowali: prof. Marcin Drzewiecki — dyrektor IBIN UW oraz mgr Józef Lewicki — dyrektor CUKB.

Zaprezentowane w czasie dwudniowego spotkania stanowiska, różne poglądy i koncepcje powinny stać się podstawą dalszych prac nad kontynuowaniem reformy kształcenia bibliotekarzy.

W ramach szeroko zakrojonych prac nad unowocześnieniem kształcenia bibliotekarzy należy kontynuować dyskusję na temat wizji nowoczesnej biblioteki i sylwetki współczesnego bibliotekarza jako podstawy do wypracowania modelu kształcenia zawodowego, do określenia miejsca pomaturalnego szkolnictwa bibliotekarskiego i jego relacji z innymi poziomami nauczania. Konieczne jest doskonalenie obecnego systemu kształcenia bibliotekarzy przy jednoczesnej otwartości na wprowadzanie nowych inicjatyw, nowych form edukacyjnych, dostosowanie programów, metod i środków dydaktycznych wykorzystywanych w kształceniu bibliotekarzy do standardów światowych. Uznano, że należy:

- przygotować dokumenty legislacyjne dotyczące pragmatyki zawodowej;

- wypracować i wprowadzić zasady drożności pomiędzy różnymi poziomami kształcenia bibliotekarzy;

- powołać przy ZG SBP komisję do spraw kształcenia i doskonalenia oraz

w ramach tej komisji stworzyć zespół złożony z przedstawicieli środowisk bibliotekarskich (SBP, Polskie Towarzystwo Czytelnicze, Polskie Towarzystwo Bibliologiczne, Polskie Towarzystwo Pracowników Informacji Naukowej, Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich), mający upra-

wnienia do udzielania szkołom bibliotekarskim akredytacji.

Dwudniowa interesująca narada przebiegała w miłej i serdecznej atmosferze. Uczestnicy spotkania przy okrągłym stole uznali obrady za celowe i udane, wyrazili jednocześnie chęć ponownego spotkania się w tym samym gronie w następnym roku.

Włodzimierz Goriszowski
Piotr Kowolik

Aktyw biblioteczny pomocnikiem w pracy bibliotekarza szkolnego

„Kochajcie książkę, bo ona ułatwi wam życie,
jak przyjaciel pomoże zorientować się
w pstrej i burzliwej płątanie myśli, uczuć,
zdarzeń, ona nauczy was szanować człowieka
i samych siebie, ona uskrzydla rozum i serce
uczuciem miłości do świata, do człowieka”

(Maksym Gorki — *Jak uczyłem się*. Warszawa 1960)

Książki i czasopisma spełniają w życiu dzieci doniosłą rolę. Obcowanie z nimi poszerza wiedzę o świecie i jest elementarnym przejawem kontaktu z kulturą. Jednak rozumne czytelnictwo nie ogranicza się do poznawania treści utworu literackiego czy dowolnej publikacji. Dostarcza ono także bogactwa przeżyć i refleksji kształtujących nie tylko umysły młodych czytelników, lecz także ich charaktery.

Niemalą rolę w całości pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły spełnia biblioteka jako podstawowa baza informacyjna dla uczniów i nauczycieli. Biblioteka bogaci wiedzę ucznia, rozwija zainteresowania, a przy tym także wychowuje. Jej działalność przejawia się zasadniczo w dwóch podstawowych kierunkach:

- w pracy pedagogicznej z czytelnikami (zaznajamianiu uczniów z zasadami korzystania z biblioteki; umożliwianiu swobodnego przeglądania i dokonywania wyboru książek; przygotowaniu do samodzielnego doboru wartościowych książek i czasopism; udzielaniu porad bibliograficznych w zależności od poziomu odbiorcy; wyrabianiu nawyku czytania czasopism),

- w pracach organizacyjno-technicznych (opracowanie i konserwacja księgozbioru).

Bibliotekarz zdany wyłącznie na własne siły bez pomocy uczniów niewiele sam może zdziałać.

Do najbliższych pomocników bibliotekarza szkolnego należy zespół uczniów zwany zazwyczaj „aktywem bibliotecznym”. Jest to grupa młodzieży interesująca się nie tylko książką, ale i samą pracą w bibliotece.

Działalność aktywu bibliotecznego ma przede wszystkim znaczenie wychowawcze: przyczynia się do zwiększenia zainteresowania książką (rozbudza niejednokrotnie zamiłowanie bibliofilskie, jest jedną z form społecznienia młodzieży, uczy racjonalnej pracy z książką i zasad korzystania z biblioteki). Jest to ponadto działalność wielce użyteczna: uczniowie pomagają bibliotekarzom w organizowaniu różnorodnych form pracy z książką i czytelnikiem, przyczyniają się do zwiększenia czytelnictwa młodzieży oraz pogłębiają jakościowo pracę z książką swych rówieśników. Korzyści są więc wielostronne.

Organizacja aktywu

Do aktywu czytelniczego (bibliotecznego) zalicza się uczniów zainteresowanych książkami, czytelnictwem oraz działalnością biblioteki, dobrowolnie uczestniczących w pracach biblioteki.

Nauczyciel bibliotekarz skupia w bibliotece aktyw formalnie nie zorganizowany. Są to czytelnicy, którzy chętnie przebywają w wolnym czasie wśród książek, biorą udział w porządkowaniu i urządzaniu pomieszczeń bibliecznych, pomagają doraźnie w konserwacji, udostępnianiu, a nawet opracowaniu zbiorów. Po pewnym okresie obserwacji czytelników systematycznie biorących udział w pracach pomocniczych tworzy się aktyw zorganizowany¹. Powinien on być ujęty w pewne formy organizacyjne, mieć swój regulamin, zarząd, odbywać zebrania i mieć stałego kronikarza, który by dokumentował pracę.

Dobra i skuteczna praca aktywu bibliotecznego obok właściwej organizacji wymaga celowego doboru zadań dla poszczególnych członków i całego zespołu, koordynacji zajęć oraz mobilizującej wychowawczej oceny rezultatów działalności, by młodzież nabrała przekonania, że wykonana przez nią praca w ramach aktywu była celowa i potrzebna w całokształcie zadań podejmowanych i realizowanych przez szkołę.

Do organizacji (lub reorganizacji) aktywu bibliotecznego przystępujemy na początku roku szkolnego, najlepiej od razu w pierwszej dekadzie września. Do aktywu zaprasza bibliotekarz uczniów spośród dobrych czytelników, miłośników książki chętnych do pracy społecznej, a także wykazujących pewne uzdolnienia w dziedzinie rysunku, malarstwa, recytacji i gry aktorskiej.

Liczba członków aktywu będzie zależna od stopnia organizacyjnego szkoły i potrzeb, niemniej powinni się w nim znaleźć przedstawiciele klas IV-VIII. W obrębie grupy można utworzyć dwie podstawowe grupy: łączników klasowych i ścisłego aktywu. Zadania, jakie bibliotekarz postawi

¹ *Materialy pomocnicze dla nauczycieli bibliotekarzy szkół podstawowych*. Praca zbiorowa pod red. Elżbiety Matyniak i Marii Szymańskiej. Piotrków Trybunalski 1994 s. 56. Autorki książki proponują sekcje: udostępniania zbiorów, propagandowo-imprezową, bibliofilską, konserwatorską, zespół małych form teatralnych, zespół zainteresowań określoną problematyką.

przed tym zespołem, mogą nawiązywać również do zadań określonych regulaminem zdobywania sprawności harcerskich, np. sprawności przyjaciela książki.

Jest pożądane, by aktyw biblieczny — w związku z rozlicznymi zadaniami, jakie będzie musiał wykonać — pracował w kilku sekcjach, np. prasowej, bibliotekarskiej, dekoracyjno-propagandowej, porządkowej, kiermaszowej i konserwatorów.

Dobrowolny udział uczniów w poszczególnych sekcjach nie wyklucza możliwości przechodzenia z jednej sekcji do drugiej, tak by uczeń w ciągu np. 2-3 lat wypróbował się w pracach wszystkich sekcji i poznał różne działy pracy bibliotekarza.

Oto niektóre zadania, które mogą być podejmowane i wykonywane przez aktyw biblieczny:

Łącznicy klasowi informują kolegów o nowościach zakupionych do biblioteki szkolnej, a bibliotekarza o życzeniach uczniów: jakie książki zakupić do biblioteki szkolnej, jakie książki wypożyczyć z innych bibliotek lub od uczniów, jeśli szkoła nie może ich zakupić.

Niekiedy łącznicy klasowi badają opinie kolegów o książkach nowych, dopiero zakupionych i świeżo wypożyczonych przez bibliotekę. Każdy łącznik jest więc propagatorem czytelnictwa w swojej klasie (łącznicy pierwsi czytają nowości nabyte przez bibliotekę, a następnie opowiadają lub odczytują rówieśnikom fragmenty utworów, zachęcając ich w ten sposób do lektury).

Inną formą ich pracy może być zbieranie przed lekcjami kartek od kolegów z indywidualnymi zamówieniami na książki według wzoru:

Uczeń	klasa ...	nr karty czytelnika ...
(imię i nazwisko)		
zamawia następujące książki:		
1.	autor	tytuł książki ewent. sygnatura
2.		
3.		

Następnie łącznicy przekazują te zamówienia bibliotekarzowi, który przygotowuje książki do wypożyczenia, a po lekcjach wydaje je czytelnikom.

Ta forma jest możliwa wtedy, gdy ogół uczniów zna dobrze katalogi biblieczne i za ich pomocą dokonuje wyboru. Pozwala to bibliotekarzowi na szybką obsługę czytelników, co jest szczególnie ważne przy

niedostatecznej zazwyczaj obsadzie personalnej.

Łącznicy klasowi pomagają również bibliotekarzowi w objęciu wszystkich uczniów działalnością biblioteki i w pracy nad wzmoczeniem czytelnictwa.

Sekcje i ich zadania

● **SEKCJA PRASOWA** — (zespół 2-3 uczniów) opracowuje raz w miesiącu gazetkę biblioteczną, zbiera wycinki prasowe, kompletuje czasopisma dziecięce i młodzieżowe, informuje za pomocą radiowęzła o ciekawszych artykułach, opracowuje okresowe tematyczne przeglądy prasowe dające możliwość przedyskutowania zagadnień w zespole. W każdej bibliotece szkolnej powinien wisieć barwny plakat informujący, jakie czasopisma szkoła prenumeruje. Gdy tych czasopism jest dużo, pożądane są katalogi ściennie w układzie alfabetycznym, informujące o poszczególnych tytułach.

Można też zlecić wykonanie tablicy z napisem „To warto przeczytać”. Na niej uczniowie mogliby umieszczać kartki z opisem artykułu i ewentualną adnotacją (z coraz to innej dziedziny wiedzy).

Sekcji prasowej można również powierzyć gromadzenie charakterystycznych wycinków z prasy bieżącej i przechowywanie ich w specjalnych teczkach (skoroszytach) lub kopertach.

● **SEKCJA UDOSTĘPNIANIA ZBIORÓW** (zwykle zespół 3-4 osobowy) pomaga bibliotekarzowi w udostępnianiu książek w wypożyczalni i czytelnici (wyszukiwanie kart książki i czytelnika, ich wypełnianie), w prowadzeniu statystyki wypożyczeń, w dyżurowaniu w czytelnici, organizowaniu głośnego czytania w zespole młodszych czytelników, organizowaniu dyskusji dla uczniów starszych.

Członkowie tej sekcji mogą pod nadzorem bibliotekarza sporządzać drugą kartkę do katalogu rzeczowego, pomagać w oprawianiu książek w okładkę ochronną, a także w pieczętowaniu książek.

Sekcja ta troszczy się również o konserwację książek — zniszczone książki odkłada do oprawy introligatorskiej, podkleja uszkodzone kartki, interweniuje w wypadku umyślnego niszczenia książek wypożyczonych przez niektórych uczniów.

● **SEKCJA INFORMACYJNO-BIBLIOGRAFICZNA** pracuje zazwyczaj w zespole 5-osobowym.

Do jej zadań należy uczenie niewyrobytonych czytelników, jak korzystać z katalogów głównych i pomocniczych, materiałów tekstowych, z księgozbioru podręcznego w czytelnici. Pomaga też bibliotekarzowi w gromadzeniu różnych materiałów bibliograficznych (zestawień, spisów, katalogów księgarskich i wydawniczych), w kompletowaniu prenumerowanych przez szkołę czasopism bibliograficznych („Nowe Książki” i inne). Uzupełnia spis zestawień bibliograficznych, jakimi dysponuje biblioteka, prowadzi na bieżąco statystykę porad udzielanych w bibliotece i czytelnici.

● **SEKCJA DEKORACYJNO-PROPAGANDOWO-IMPRESOWA** (kilkoosobowy zespół uczniów) dba o estetyczny wygląd pomieszczeń bibliotecznyc, uczestniczy w projektowaniu i wykonaniu dekoracji (wywieszek, afiszy, plakatów), przygotowaniu spotkań z pisarzami, organizowaniu wieczorów dyskusyjnych i literackich, konkursów, kiermaszów, gier i zabaw literackich, pomaga w sporządzaniu katalogów ilustrowanych, albumów, katalogów ściennych, gazetek ilustrujących stan czytelnictwa, popularyzujących najlepszych czytelników w szkole.

Do zadań tej sekcji może też należeć organizowanie poranków żywego słowa, konkursów, wycieczek do bibliotek, gier literackich dla najmłodszych czytelników.

● **SEKCJA PORZĄDKOWA** pełni dyżury w godzinach nasilenia działalności biblioteki, porządkuje pomieszczenia po godzinach wypożyczeń, utrzymuje porządek i czystość w szafach i na regałach.

● **SEKCJA KIERMASZOWA** — należą do niej uczniowie ruchliwi, ocytani. Sekcja ta współdziała ze spółdzielnią szkolną i księgarnią. Obowiązkiem jej jest organizowanie imprez kiermaszowych oraz udział w kolportażu nowości wydawniczych. Sekcja ta może bardzo korzystnie wpłynąć na właściwy skład prywatnych bibliotek uczniów.

● **SEKCJA KONSERWATORÓW** w liczbie 4-6 uczniów pomaga w pracach technicznych — stemplowaniu, okładaniu książek folią, naklejaniu sygnaturek na książki, podklejaniu zniszczonych itp. Zadania te może ewentualnie przejąć sekcja udostępniania zbiorów.

Szkolenie aktywu

Bibliotekarz, który w pracy z aktywem chce osiągnąć pomyślne rezultaty, powinien pamiętać o jego szkoleniu. Najlepiej zorganizować je raz w miesiącu w ramach zebrań, na których analizuje się pracę poszczególnych sekcji, ocenia jej wartość, udziela wskazówek, informuje o pracy aktywu bibliotecznego w innych szkołach, podsuwa różne sposoby wykonywania zadań bibliecznych.

Pożyteczną formą szkolenia są też doraźne wskazówki udzielane członkom sekcji w toku ich pracy. Można także 2 razy w roku zorganizować wycieczki aktywu do innej szkoły w celu wymiany doświadczeń.

Istotnym elementem szkolenia jest przepływ członków z sekcji do sekcji, dążenie, by uczeń poznał różne formy pracy bibliotecznej. Stawianie przed nim coraz nowych i trudniejszych zadań jest jak najbardziej słuszne i wychowawcze.

Na koniec roku bibliotekarz powinien podsumować dokonania aktywu i — co ważne — skłonić dyrektora szkoły do podziękowania uczniom i usatysfakcjonowania ich za społeczny stosunek do pracy przez wręczenie nagród książkowych. Musi pamiętać, by w książce znalazła się dedykacja takiej np. treści:

Uczniowi	kl.
za ofiarną działalność w bibliotece szkolnej i czynny udział w pracach aktywu bibliotecznego	
podpis	
Bibliotekarz	Przew. Kom. Rodz. Dyrektor Szkoły
.....	
pieczęć szkoły	

Zachęci to na pewno uczniów do jeszcze ofiarniejszej pracy. Pożądane byłoby wpisanie ich nazwisk do kroniki szkoły, wyróżnienie przez radiowęzeł czy w szkolnej gazecie. Uczeń, który widzi, że jego praca jest doceniana, nie będzie chciał z niej rezygnować.

Dokumentacja pracy aktywu bibliotecznego powinna być jak najprostsza: może mieć formę zbliżoną do kroniki i zawierać wykaz członków aktywu bibliotecznego w danym roku szkolnym, regulamin, notatki o charakterystycznych przejawach działalności poszczególnych sekcji, zdjęcia,

wykresy itp. Aktyw biblieczny powinien mieć również plan pracy z wyszczególnieniem zadań dla wszystkich sekcji².

Zaproponowane w niniejszym artykule wskazówki i propozycje dotyczące pracy aktywu mogą wydać się wygórowane i nie do zrealizowania w normalnych warunkach, zwłaszcza w małych szkołach wiejskich. Oczywiście, taka organizacja pracy może znaleźć w pełni zastosowanie w szkole podstawowej 8-klasowej czy w szkole średniej. Na podstawie analizy literatury i hospicjacji bibliotek szkolnych województwa bielskiego, częstochowskiego, katowickiego i kieleckiego można stwierdzić, że zaprezentowane formy są realizowane z dużym pożytkiem.

WNIOSKI

● Dobrze zorganizowany aktyw biblieczny nie tylko ułatwia pracę bibliotekarzowi, służąc mu pomocą w wykonywaniu obowiązków, ale i — usprawniając pracę w bibliotece szkolnej — usprawnia pracę szkoły.

● Praca w dobrze zorganizowanym zespole kształtuje rozwój indywidualnych i społecznych cech charakteru, takich jak dyscyplina, samodzielność i zdecydowanie, współdziałanie w grupie i koleżeństwo, a także uczy krytycznego spojrzenia na własne błędy.

● Podstawą dobrej pracy aktywu bibliotecznego jest umiejętne i równe rozłożenie obowiązków na poszczególnych członków, co rozwija poczucie odpowiedzialności młodzieży i doskonali formy jej samodzielnego działania.

² Ciekawy przykład regulaminu „Koła Przyjaciół Książki” (taką nazwę może mieć aktyw biblieczny) podaje Lidia K u n c z e w s k a : *Koło przyjaciół książki. Z doświadczeń bibliotekarki szkolnego*. „Poradnik Bibliotekarza” 1960 nr 8. Ponadto: Elżbieta M a l i n o w s k a : *Rola aktywu bibliotecznego w procesie kształtowania samodzielności ucznia*. W: *Z doświadczeń nauczycieli województwa katowickiego — praca bibliotek szkolnych*. Red. Stanisław Papla. Katowice 1974 s. 105-113. Janina M a c i u k : *Praca aktywu bibliotecznego w propagowaniu literatury popularnonaukowej*. W: *Funkcja książki w samokształceniu*. Red. Maria Chwaszek i Ewa Ciepiera. Zielona Góra 1985 s. 40-50; Jerzy P o d l a s k i : *Praca z dziećmi w klubie*. Warszawa 1988. Warto również mieć na uwadze pozycje: D r z e w i e c k i i Marcin: *Współczesna biblioteka szkolna*. Warszawa 1989 oraz *Biblioteka i informacja w systemie edukacji*; M a t e r s k a Katarzyna: *Biblioteka — edukacja. Edukacyjna funkcja biblioteki publicznej w życiu młodzieży*. Warszawa 1993.

Historia jednej kropki

Kropka, spacja, kreska... ten ciąg znaków rozpoczynających nową strefę opisu bibliograficznego, stara się zapamiętać każdy początkujący bibliotekarz. Kreska ukośna, przecinek, dwukropek, średnik, nawias okrągły... to niektóre ze znaków umownych przyjętych na całym świecie wraz z upowszechnieniem ISBD(M).

Znaki te podczas opracowania formalnego kolejnych książek powtarzamy dziesiątki razy. Często robimy to już mechanicznie; nie namyślając się długo stawiamy ukośną kreskę przed oznaczeniem odpowiedzialności, dwukropek przed nazwą wydawcy, a nawias okrągły przed nazwą serii. I ten właśnie swoisty kod graficzny, który stanowi system znaków umownych, zapewnia nam zrozumienie opisu bibliograficznego, bez znajomości języka, w którym został on wykonany¹.

Na pewno jednak większość z nas, bibliotekarzy, pamięta chwile, kiedy po raz pierwszy zetknęliśmy się z nowym opisem bibliograficznym, w którym system znaków umownych nabral tak szczególnego znaczenia. Pamiętamy te dni, gdy do rangi problemu urastało zagadnienie, jaki znak postawić przed tym czy innym elementem opisu. Może kropkę, może średnik, może dwukropek, a może kropkę i kreskę. Pamiętamy te ciężkie chwile, gdy trzeba było zapamiętać zasadę, kiedy należy stosować w opisie nawiasy okrągłe, a kiedy kwadratowe, kiedy plus, a kiedy znak równości, kiedy dwukropek, a kiedy średnik. Pamiętamy te dni, gdy wydawało się, że całą naszą bibliotekarską wiedzę o opisie bibliograficznym książki zamknięto w siedmiu strefach tego opisu i w kilkunastu znakach umownych.

Wbrew pozorom jednak stworzenie poprawnego opisu bibliograficznego nie jest wcale rzeczą tak łatwą, jakby się wydawało. Wszystko jest dobrze, kiedy mamy do czynienia z łatwą do opracowania książką, z taką, w której są wszystkie elementy opisu

do umieszczenia w poszczególnych, następujących po sobie strefach. Kiedy jednak zaczyna nam brakować jakiegoś elementu do jakiejś strefy, pojawia się problem: jaki znak umowny w tym miejscu ma się znaleźć?

Podstawową pomocą bibliotekarzowi w rozwiązaniu tego problemu służą dwie normy: *Opis bibliograficzny. Postanowienia ogólne*² oraz *Opis bibliograficzny. Książki*³. Pierwsza z nich dokładnie omawia strukturę i zawartość opisów bibliograficznych sporządzanych do wszelkich zbiorów informacji o dokumentach, takich jak np. kartoteka czy spis publikowany, katalog biblioteczny, bibliografia czy opracowanie dokumentacyjne⁴. Definiuje ona także takie pojęcia jak: dokument, element i strefa opisu, dane, znak umowny. Przedstawia strukturę opisu oraz jego strefy wraz z występującymi elementami i znakami umownymi. Ponadto zawiera ważne informacje o tym, że w arkuszach szczegółowych tej normy dopuszcza się

uzależnienie stosowania znaków umownych od przeznaczenia i/lub stopnia szczegółowości opisu; w przypadku stosowania systemu znaków umownych na skutek nakazu lub zalecenia nie dopuszcza się pomijania poszczególnych znaków ani też zastępowania ich innymi znakami⁵.

Natomiast druga z norm, obejmująca opis bibliograficzny książek opublikowanych po roku 1800, przedstawia wykaz obowiązujących w tym opisie elementów i znaków umownych. Generalnie mówi się w niej, że znaki umowne według przedstawionej w normie tabeli należy stosować w opisach trzeciego stopnia szczegółowości, natomiast w opisach pierwszego i drugiego stopnia używanie tych znaków jest zalecane⁶. Nie wolno jednakże stosować tylko poszczególnych znaków; w przypadku przyjęcia systemu znaków umownych należy stosować go w całości. Nie należy także

² PN 82/N-01152.00. *Opisy bibliograficzne. Postanowienia ogólne*.

³ PN-82/N-01152.01. *Opis bibliograficzny. Książki*.

⁴ PN 82/N-01152.00. *Opis bibliograficzny. Postanowienia ogólne*, s. 2.

⁵ Tamże, s. 5.

⁶ PN-82/N-01152.01. *Opis bibliograficzny. Książki*, s. 8.

¹ Atomira Kubisa, Jan Szlegel: *Katalogowanie książek. Materiały pomocnicze*. Wyd. 3. Szczecin 1992, s. 31.

zapominać o odstępach (tzw. spacji) przed i po znakach umownych, z wyjątkiem kropki i przecinka, których nie poprzedzamy odstępem, ale po których odstęp powinien występować⁷. Należy także pamiętać o tym, aby nie pomijać znaków umownych, nawet jeśli spowoduje to wystąpienie kilku znaków obok siebie, z wyjątkiem kropki, której nie należy dublować⁸.

No właśnie, kropka..., mały czarny punkcik na białej kartce papieru, mający jednak bardzo duże znaczenie. Jest najczęściej spotykanym znakiem interpunkcyjnym kończącym zdania, jest także jednym z ważniejszych znaków umownych w opisie bibliograficznym. Przyjrzyjmy się więc kropce dokładnie.

Przypadek sprawił, że miałam możliwość obejrzenia kart katalogowych, jakie powstają w innych bibliotekach w różnych częściach kraju. Przeglądając się im z czysto bibliotekarskiej ciekawości pod względem techniki sporządzania opisu katalogowego zauważyłam, że w części tych kart, na końcu różnych stref (zwłaszcza zaś po oznaczeniu formatu w strefie opisu fizycznego) występują kropki. Zdziwiona tym faktem, trochę nawet zaniepokojona tym, że w naszej bibliotece w opisie katalogowym kropek takich się nie stosuje, postanowiłam sprawdzić źródło ich pochodzenia.

Poszukiwania rozpoczęłam od normy PN-82/N-01152.01 *Opis bibliograficzny. Książki*, w żadnym jednak z podanych tam przykładów nie znalazłam umieszczonej na końcu strefy samotnej kropki. Znalazłam jednak w tej normie jedno zdanie, które być może wyjaśnia sytuację, mianowicie mówi się tu, że

jeżeli stosuje się wyróżnienie typograficzne danej strefy lub podaje się ją od nowego wiersza, należy pominąć znak umowny poprzedzający strefę lub zastąpić go kropką umieszczoną na końcu poprzedniej strefy⁹.

Zaintrygowana tą informacją zaczęłam przeglądać „Przewodnik Bibliograficzny” szukając kropek kończących poszczególne strefy. Jednak mimo że przejrzałam dużą ilość zeszytów i setki opisów, mimo że w wielu z tych opisów niektóre ze stref zostały wyróżnione typograficznie, w żadnym nie udało mi się znaleźć kropki koń-

czącej strefę. Przypomniało mi się jednak, że w „starym” opisie katalogowym postępowano podobnie — kończąc strefy kropką. Sięgnęłam więc po wysłużone *Skrócone przepisy katalogowania alfabetycznego* Grycza i Borkowskiej¹⁰. I choć nie ma w tej pozycji oddzielnego podrozdziału o stosowanych w opisie znakach umownych, to nieliczne informacje o nich znajdziemy w tekście publikacji, jak np. te dotyczące przecinka, który należało umieszczać pomiędzy liczbowaniami, czy też informacje dotyczące stosowania nawiasów kwadratowych. Nie udało mi się jednak znaleźć żadnej wzmianki o stosowaniu kropek, choć przedstawione w *Skróconych przepisach* przykłady opisu katalogowego wskazują, że poszczególne strefy opisu kończono właśnie kropką. Często także oddzielano nią poszczególne elementy zwłaszcza w strefie oznaczenia odpowiedzialności. Czy może właśnie stąd wywodzi się rodowód naszej kropki na końcu strefy?

Sięgnijmy jednak dalej, do pozycji autorstwa Kubisy i Szlegela *Katalogowanie książek. Materiały pomocnicze*. W podanym przykładzie karty głównej (fot. 1), zawie-

Przykł. 2

Hasło	
<p>Tytuł właściwy : dodatek do tytułu / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności ; każde następne oznaczenie odpowiedzialności. - Oznaczenie wydania / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności dotyczące wydania</p> <p>Miejsce wydania : nazwa wydawcy, data wydania. - Objętość : oznaczenie ilustracji ; format + oznaczenie dokumentu towarzyszącego</p> <p>(Tytuł serii, ISSN serii ; numeracja w obrębie serii. Oznaczenie i tytuł podserii, ISSN podserii ; numeracja w obrębie podserii)</p> <p>Uwagi ISBN</p>	

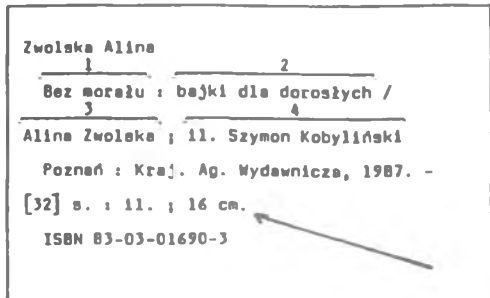
rającej wszystkie niezbędne elementy opisu, nie znajdujemy żadnej kropki kończącej strefę przed wyróżnioną graficznie strefą następną. Jednak już na stronie 39 w przykładzie nr 6 (fot. 2) kropka taka występuje po oznaczeniu formatu. Podobne zjawisko występuje w przykładzie 22A (fot. 3) oraz w przykładzie 40 (fot. 4). Biorąc pod uwagę, że w pozycji tej znajduje się około 170 przykładów opisów katalogowych, trzy przypadki występowania kropki, i to wy-

⁷ Tamże.

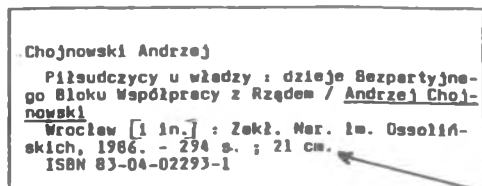
⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Józef Grycz, Władysława Borkowska: *Skrócone przepisy katalogowania alfabetycznego*. Wyd. 6 popr., Warszawa 1975.

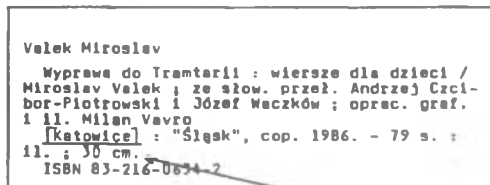

Przykł. 22.A

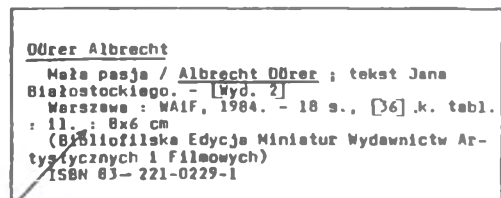
łącznie na końcu strefy opisu fizycznego, świadczą o tym, że kropka ta znalazła się tam przypadkowo, zwłaszcza że przedstawiony schemat karty głównej kropki takiej nie zawiera. Ponadto w pozycji tej, prze-

Przykł. 40

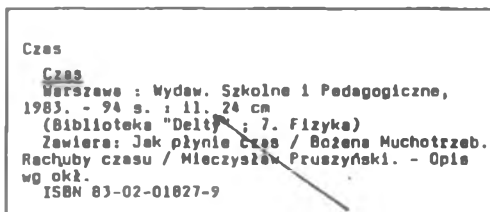
znaczonej — jak piszą autorzy we wstępie — dla rozpoczynających pracę bibliotekarzy, mającej stanowić pomoc przy nauce katalogowania książek, znajdziemy przykład umieszczenia dwukropka przed formatem dokumentu (fot. 5) oraz brak jakie-

Przykł. 107

gokolwiek znaku umownego przed tym elementem opisu (fot. 6). Myślę, że w pozycji traktowanej jako podręcznik dla początkujących bibliotekarzy takie przykłady nie powinny mieć miejsca.

Przykł. 131

Wróćmy jednak do naszej kropki. Wszyscy bibliotekarze w codziennej pracy korzystają w czasie katalogowania z pomocy cz. 1 *Przepisów katalogowania książek*¹¹, które opracowała pani Lenartowicz. W rozdziale pierwszym tej pozycji pt. „Zasady ogólne” w podrozdziale „Stopnie szczegółowości opisu” znajdujemy wzór opisu drugiego stopnia szczegółowości, w którym na końcu każdej strefy przed następną wyróżnioną graficznie strefą znajduje się kropka (fot. 7). Znajdujemy tu także znane nam już z normy zdanie:

Tytuł właściwy: dodatek do tytułu / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności; każde następne oznaczenie odpowiedzialności. — Oznaczenie wydania / pierwsze oznaczenie odpowiedzialności dotyczące wydania.

Miejsce wydania: nazwa wydawcy, data wydania. — Określenie formy książki i/lub objętość: oznaczenie ilustracji; format + oznaczenie dokumentu towarzyszącego.

(Tytuł serii, ISSN serii; numeracja w obrębie serii. Oznaczenie i/lub tytuł podserii, ISSN podserii; numeracja w obrębie podserii).

Uwagi
ISBN

jeżeli daną strefę zaczyna się od nowego wiersza z wcięciem, należy pominąć znak umowny poprzedzający strefę lub zastąpić go kropką umieszczoną na końcu poprzedniej strefy¹².

Przykłady takich opisów (głównie książek wielotomowych), w których na końcu strefy znajduje się kropka, znajdziemy tu sporo, ale i w tej pozycji mamy przykład opisu na stronie 98, w którym kropki tej zabrakło (fot. 8).

Cóż więc począć z tą nieszczęsną kropką? Czy zastosować się do zaleceń pani

¹¹ *Przepisy katalogowania książek. Cz. 1. Opis bibliograficzny. Oprac. Maria Lenartowicz. Warszawa 1983.*

¹² Tamże s. 4-5.

Marysińska Sobieśka / Tadeusz Żeleński (Boy) ; [oprac. Henryk Markiewicz ; wstępem i przypisami opatrzył Władysław Czaplński].

Warszawa : Państw. Inst. Wydaw., 1956. — 495 s. ; 20 cm
(Pisma / Tadeusz Żeleński (Boy). Seria I : t. 7)

W stronę Swanna : W cieniu zakwitających dziewcząt / Marcel Proust ; przeł. Tadeusz Żeleński (Boy). — [Wyd. 4].
Warszawa : Państw. Inst. Wydaw., 1970. — 888 s. ; 19 cm.
(W poszukiwaniu straconego czasu / Marcel Proust : 1) (Biblioteka Klasyków)

Lenartowicz i na końcu każdej strefy, po której następuje kolejna wyróżniona graficznie, stawiać kropkę, czy też, podobnie jak to jest w normie, „Przewodniku Bibliograficznym” oraz w pozycji Kubisy i Szlegela,

kropek tych nie stawiać. Myślę, że którykolwiek z tych dwu wariantów wybierzemy, postąpimy słusznie, gdyż usprawiedliwi nas małe słowo „lub” zawarte w wymienionym powyżej zdaniu. Ważne jest tylko jedno — aby postępować zawsze konsekwentnie; jeśli zdecydujemy się stawiać kropki, należy tak czynić w stosunku do wszystkich wskazanych stref w każdym opisie katalogowym. Nie można natomiast stosować kropki tylko np. na zakończenie strefy opisu fizycznego, co jest dość często spotykane. Ale może wypowiedzą się na ten temat inni bibliotekarze?

Piśmiennictwo na temat dokumentów życia społecznego Zestawienie bibliograficzne

Zbiory dokumentów życia społecznego, zaliczane w bibliotekach do zbiorów specjalnych, są zjawiskiem stosunkowo nowym w bibliotekarstwie.

Termin „dokumenty życia społecznego” pojawił się w r. 1936. Sformułował go Jan Muszkowski. Na uwagę zasługują: definicja podana przez Edwarda Chęłstowskiego w pracy pt. *Wybrane problemy dokumentacji życia społecznego w bibliotekach* z r. 1969 oraz definicje zawarte w *Encyklopedii wiedzy o książce* z r. 1971, *Encyklopedii współczesnego bibliotekarstwa polskiego* z r. 1976, *Słowniku terminologicznym informacji naukowej* z r. 1979 i w normie *Bibliotekarstwo i bibliografia* PN-91/N-01226 z r. 1991.

Jest kilka charakterystycznych cech tych zbiorów, wyróżniających je spośród innych zbiorów bibliotecznych. Są to cechy treściowe i formalne, a także charakterystyczny sposób ich opracowania i przeznaczenia. Oto te wyróżniki:

— treść dzs-ów obrazuje działalność instytucji, organizacji, podmiotów gospodarczych, które wydają je w celach informacyjnych, propagandowych i reklamowych;

— pod względem formalnym dzs-y przyjmują przeważnie postać druku ulotnego (afisz, ulotka, zaproszenie), broszury (katalog, program). Mogą również mieć postać książki (książka telefoniczna), a także czasopism (biuletyn zakładowy) oraz dokumentów audiowizualnych (nagrania na taśmach magnetofonowych, kasety wideo) i innych;

— dzs-y opracowywane są grupowo, tzn. wiele dokumentów kataloguje się pod wspólnym opisem katalogowym;

— po spełnieniu swojej funkcji doraźnej dzs-y zgromadzone i opracowane w bibliotece stają się źródłem wiedzy o różnych przejawach życia społecznego, kulturalnego i politycznego.

Piśmiennictwo na temat dokumentów życia społecznego jest niewielkie. Przeglądając całościowo jakikolwiek tytuł czasopisma bibliotecznego, np. „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej”, znaleźć w nim można zaledwie kilka artykułów, w których opisany jest zbiór dzs-ów biblioteki wydającej czasopismo.

Do ważnych i godnych polecenia prac należą: *Dokumenty życia społecznego w bibliotece* — materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w r. 1969 oraz praca Zofii Kolanowskiej i Mirosławy Pilarczyk — *Dokumenty życia społecznego w działalności bibliotek publicznych*, będąca instrukcją postępowania z dzs-ami w bibliotece.

Wykaz literatury, przygotowany na podstawie polskich czasopism bibliotekarskich wydanych po wojnie, podzielono na dwie części. Część ogólna zawiera pozycje omawiające definicję, sposób gromadzenia i opracowania dzs-ów, a także opracowania historyczno-tematyczne. W drugiej części przedstawiono literaturę opisującą zbiory dokumentów życia społecznego w bibliotekach. Metodę opisu oparto na normach: *Opis bibliograficzny. Książki* PN-82/N-1152.01. *Opis bibliograficzny* [Artykuł] PN-73/N-01152 i *Opis bibliograficzny. Dokumenty normalizacyjne* PN-87/N-01152/03. Opis bibliograficzny wzbogacono charakterystyką treściową sporządzoną na podstawie słów kluczowych.

OPRACOWANIA OGÓLNE

Bibliotekarstwo i bibliografia. Rodzaje i działalność bibliotek. Terminologia. — [Nowe wyd.]. — Obow. od 1991-01-01. — Warszawa : Wydaw. Normalizacyjne „Alfa”, 1991. — 14 s. — PN-91/N-01226.

Dokumenty życia społecznego. Norma.

BRASSE Sofia: **Katalogowanie zbiorów specjalnych i dokumentów życia społecznego.** Alfabetyczne opracowanie zbiorów bibliotecznych — Poznań : Wydaw. Naukowe Univ. im. A. Mickiewicza, 1972. — S. 29-32.

Dokumenty życia społecznego. Typologia. Opracowanie grupowe.

CHEŁSTOWSKI Edward: **Wybrane problemy dokumentacji życia społecznego w bibliotekach** // W: Dokumenty życia społecznego w bibliotece : materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku / pod red. Janusza Albina. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1970. — S. 9-24.

Dokumenty życia społecznego. Terminologia.

CYBERTOWICZOWA Liliana: **Problematyka dokumentów życia społecznego.** *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu* 1966 nr 61 s. 116-132.

Dokumenty życia społecznego. Gromadzenie. Opracowanie. ZSRR. Włochy. USA.

Dokumenty życia społecznego (oprac. J[anina] C[ygańska] // W: Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego / pod red. Karola Głombiowskiego, Bolesława Świdzkiego i Heleny Więckowskiej. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1976. — S. 101.

Dokumenty życia społecznego. Terminologia.

Dokumenty życia społecznego // W: Encyklopedia wiedzy o książce / red. nac. Aleksander Birkenmajer [i in.]. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971. — S. 538.

Dokumenty życia społecznego. Terminologia.

Dokumenty życia społecznego // W: Słownik terminologiczny informacji naukowej

/ oprac. i red. całości Krystyna Tittenbrun [i in.] ; Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej. — Wrocław ; Warszawa ; Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1979. — S. 39.

Dokumenty życia społecznego. Terminologia.

Dokumenty życia społecznego w bibliotece : materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku / pod red. Janusza Albina. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1970 — 98 s.

Dokumenty życia społecznego. Ogólnokrajowa konferencja.

Dział dokumentów życia społecznego / oprac. Z[bigniew] D[aszkowski] // W: Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego / pod red. Karola Głombiowskiego, Bolesława Świdzkiego i Heleny Więckowskiej. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1976. — S. 105.

Dział dokumentów życia społecznego. Organizacja.

EYCHLER Barbara: **Bibliografia regionalna i lokalna** // W: Metodyka bibliograficzna : poradnik dla autorów bibliografii specjalnych : praca zbiorowa / pod red. Heleny Hleb-Koszańskiej, Marii Dembowskiej i Henryka Sawoniaka. — (Wyd. 2 zm.). — Warszawa : Stow. Bibliotekarzy Polskich, 1963. — S. 291-312.

Bibliografia regionalna. Schemat klasyfikacji.

KOLANOWSKA Zofia, **PILARCZYK** Mirosława: **Dokumenty życia społecznego w działalności bibliotek publicznych.** — Warszawa : CUKB, 1985. — 45 s. — (Materiały nauczania / Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy ; 2).

Dokumenty życia społecznego. Instrukcje.

ŁAPIŃSKI Henryk: **Dokument życia społecznego jako przejaw walki politycznej** // W: Dokumenty życia społecznego w bibliotece : materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku / pod red. Janusza Albina. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1970. — S. 35-40.

Dokumenty życia społecznego. Historia. Świat

MOŻAROWSKA Gabriela: **Dokumenty życia społecznego w bibliotece (artykuł dyskusyjny)**. *Bibliotekarz Zachodniopomorski* 1975 nr 1 S. 20-23.

Dokumenty życia społecznego. Gromadzenie.

Opracowanie grupowe / [oprac. Biblioteka Narodowa]. — [Warszawa] : BN, 1969. — 16 s. — Maszynopis powielany.

Dokumenty życia społecznego. Opracowanie grupowe. Projekt.

Opracowanie grupowe // W: Encyklopedia wiedzy o książce / red. nac. Aleksander Birkenmajer [i in.]. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1971 — S. 1682.

Opracowanie grupowe. Terminologia.

SZCZEPANIEC Józef: **Dokumenty życia społecznego w Polsce doby Oświecenia** // W: Dokumenty życia społecznego w bibliotece : materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku / pod red. Janusza Albina. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1970. — S. 25-34.

Dokumenty życia społecznego. Polska. 18 w.

TOKARSKA Anna: **Formalne opracowanie zbiorów** // W: Bibliotekarstwo : praca zbiorowa / pod red. Zbigniewa Żmigrodzkiego ; przy udziale Jerzego Ratajewskiego oraz Anny Tokarskiej. — Warszawa : Stow. Bibliotekarzy Polskich, 1994. — S. 91-114. — (Nauka-Dydaktyka-Praktyka ; 10).

Dokumenty życia społecznego. Opracowanie.

WALCZAK Marian: **Dokumenty życia społecznego w bibliotekach publicznych**. *Bibliotekarz* 1984 nr 11 s. 275-280.

Dokumenty życia społecznego. Typologia. Opracowanie.

ŻARNOWIECKA Alina: **Dokumenty życia społecznego w bibliotekach**. *Bibliotekarz* 1969 nr 10 s. 310-312.

Dokumenty życia społecznego. Ogólnokrajowa konferencja zorganizowana przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku. Sprawozdanie.

ZBIORY DOKUMENTÓW ŻYCIA SPOŁECZNEGO W BIBLIOTEKACH

BALASZCZUK Halina: **Z problematyki gromadzenia i opracowania dokumentów życia**

społecznego w Bibliotece Śląskiej. *Książka Śląska* 1983 T. 21 s. 47-61.

Dokumenty życia społecznego. Gromadzenie. Opracowanie. Biblioteka Śląska w Katowicach.

BILSKA Grażyna: **Zbiory regionalne Miejskiej Biblioteki Publicznej w Kłodzku**. *Książka i Czytelnik* 1993 nr 3 s. 33-38.

Dokumenty życia społecznego. Miejska Biblioteka Publiczna w Kłodzku.

CHABŁO Teresa, SOKOŁOWSKA-SZCZEPANIEC Alina: **Tadeusz Mikulski : bibliografia za lata 1975-1993**. — Wrocław : Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna, 1995. — S. 36 : **Materiały dotyczące Tadeusza Mikulskiego w zbiorach Działu Dokumentów Życia Społecznego WiMBP we Wrocławiu fot.**

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu.

CHEŁSTOWSKI Edward: **Informacja o zbiorach dokumentów życia społecznego Biblioteki Jagiellońskiej z lat 1939-1945**. *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 1961 nr 2 s. 5-18.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Jagiellońska w Krakowie. 1939-1945.

CIEŚIELSKA Renata: **Oddział Dokumentów Życia Społecznego Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie**. *Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny* 1993 nr 2 s. 49.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie.

CIEŚIELSKA-KRUCZEK Renata: **Działalność Teatru im. J. Słowackiego w zbiorach Oddziału DŻS WBP w Krakowie**. *Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny* 1993 nr 3 s. 59-60.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie.

FILIPOWICZ Krzysztof: **Dokumenty życia społecznego w PiMBP w Kłodzku**. *Materiały Metodyczne* 1971 nr 1 s. 38-42.

Dokumenty życia społecznego. Miejska Biblioteka Publiczna w Kłodzku.

GĄSZCZYŃSKA Halina: **Dokumentacja życia społecznego**. *Pomagamy Sobie w Pracy* 1973 nr 2 s. 22-26.

Dokumenty życia społecznego. Gromadzenie. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu.

GOŁOWICZ Waław: **Hobby — czy społecznie ważna praca? (22 lata pracy z dokumentami życia społecznego w Bibliotece**

Mrażowskiej). *Bibliotekarz Olsztyński* 1972 nr 3 s. 5-10.

Dokumenty życia społecznego. Miejska Biblioteka Publiczna w Mrągowie.

GWÓZDŹ Mirosława: **Dokumenty życia społecznego w zbiorach Biblioteki im. H. Łopacińskiego.** *Bibliotekarz Lubelski* 1981 nr 1/2 s. 14-17.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Lublinie.

HAŁUN Krystyna: **O potrzebie gromadzenia dokumentów życia społecznego.** *Bibliotekarz Olsztyński* 1972 nr 3 s. 5-10.

Dokumenty życia społecznego. Gromadzenie. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie.

KIEŁKOWSKI Lucjan: **O potrzebie gromadzenia materiałów dotyczących środowisk artystycznych** // W: **Dokumenty życia społecznego w bibliotece** : materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku / pod red. Janusza Albina. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1970. — S. 55-58.

Dokumenty życia społecznego. Gromadzenie. Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

KLIMASZKA Ewa: **Dokumenty życia społecznego w zbiorach regionalnych Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Koszalinie.** *Bibliotekarz Zachodniopomorski* 1989 nr 1 s. 60-62.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie.

KOWALIK Anastazja: **Dokumenty życia społecznego w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Wrocławskiego.** *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka* 1987 nr 4 s. 689-692.

Dokumenty życia społecznego. Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Wrocławskiego.

ŁOBAZA Edward: **Dokumenty życia społecznego w Dziale Zbiorów Specjalnych WiMBP we Wrocławiu.** *Książka i Czytelnik* 1983 nr 2/3 s. 31-35.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu.

MIZERSKA Stanisława: **Dokumenty życia społecznego w Miejsko-Gminnej Bibliotece Publicznej w Siewierzu.** *Kwartalnik Metodyczny* 1987 nr 3/4 s. 37-39.

PIOTROWSKA Maria: **Dział zbiorów specjalnych WiMBP.** *Książka i Czytelnik* 1986 nr 2 s. 23-33.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu.

„Pod Twą Obronę”... : z działalności patriotyczno-religijnej wrocławskich kościołów 1982-1989 : wystawa ze zbiorów Działu Dokumentów Życia Społecznego Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich PAN we Wrocławiu 22 października — 11 listopada 1990 roku / wystawę przygotowała Krystyna Sławińska. — Wrocław : Bibl. Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1990. — [32] s. : il.

Dokumenty życia społecznego. Wystawa. Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

RYNG Aleksandra: **Dział Dokumentów Życia Społecznego WiMBP we Wrocławiu.** *Książka i Czytelnik* 1991 nr 1/2 s. 52-54.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu.

SIEMASZKO Sabina: **Dokumenty życia społecznego w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie (Informacja o działalności w latach 1972-86).** *Bibliotekarz Olsztyński* 1986 nr 3 s. 13-18.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie.

SMOLARCZYKOWA Teresa: **Opracowanie dokumentów życia społecznego w Bibliotece Jagiellońskiej.** *Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej* 1976 nr 1/2 s. 109-127.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Jagiellońska w Krakowie.

SOKOŁOWSKA Władysława: **Organizacja i metodyka prac nad dokumentami życia współczesnego w oparciu o doświadczenia Działu Dokumentów Życia Społecznego Biblioteki Ossolineum** // W: **Dokumenty życia społecznego w bibliotece** : materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku / pod red. Janusza Albina. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1970. — S. 41-54.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

SOKOŁOWSKA Władysława: **Z doświadczeń pracy Działu Dokumentów Życia**

Spolecznego w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. Ze Skarbcza Kultury 1969 z. 20 s. 275-299.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

SOKOŁOWSKA Władysława, SEWER-SKI Michał: Zbiory Działu Dokumentów Życia Społecznego Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Ze Skarbcza Kultury 1975 z. 26 s. 236-259.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.

SOKOŁOWSKA-SZCZEPANIEC Alina: Dokumenty życia społecznego w bibliotekach publicznych stopnia powiatowego na terenie województwa wrocławskiego w świetle rozpisanej ankiety. Materiały Metodyczne 1974 nr 2/3 s. 59-68.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteki publiczne. Dolny Śląsk. Ankieta.

SWATON Halina: Organizacja i warsztat pracy Oddziału Informacji i Wiedzy o Regionie w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Częstochowie. Kwartalnik Metodyczny 1982 nr 3/4 s. 49-52.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Częstochowie.

WOLIŃSKA Wanda: Dokumenty życia społecznego w Bibliotece Narodowej. Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej. 1966 nr 1 s. 6-11.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Narodowa w Warszawie.

WOLIŃSKA Wanda: Dokumenty życia społecznego w Bibliotece Narodowej // W: Dokumenty życia społecznego w bibliotece : materiały z ogólnokrajowej konferencji zorganizowanej przez Bibliotekę Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wro-

clawiu w dniach 2-3 czerwca 1969 roku / pod red. Janusza Albina. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1970. — S. 59-65.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Narodowa w Warszawie.

WOLIŃSKA Wanda: Druki opracowania grupowego. Przegląd Biblioteczny 1968 z. 3/4 s. 275-301.

Dokumenty życia społecznego. Biblioteka Narodowa w Warszawie.

WUNSCH Krystyna: Dokumenty życia społecznego w Książnicy Szczecińskiej. Bibliotekarz Zachodniopomorski 1987 nr 1/2 s. 110-15.

Dokumenty życia społecznego. Dokumenty patentowe. Dokumenty normalizacyjne. Dokumenty techniczno-handlowe. Książnica Pomorska w Szczecinie.

WUNSCH Krystyna: Oddział Dokumentów Życia Społecznego, Norm i Patentów w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Szczecinie. Bibliotekarz Zachodniopomorski 1980 nr 3 s. 28-36.

Dokumenty życia społecznego. Książnica Pomorska w Szczecinie.

Zbiory specjalne Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej. Bibliotekarz Olsztyński 1989 nr 3 s. 24-31.

Dokumenty życia społecznego. Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie.

ŻÓŁTAŃSKA Alina: Oddział Dokumentów Życia Społecznego w Legnicy — udostępnianie zbiorów. Książka i Czytelnik 1991 nr 1/2 s. 49-51.

Dokumenty życia społecznego. Udostępnianie. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Legnicy.

oprac. **ALEKSANDRA RYNG**
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna
im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu

Do Autorów

Redakcja uprzejmie prosi Autorów nadsyłających teksty do druku o podawanie (do celów podatkowych) następujących danych:

1. imię i nazwisko
2. data i miejsce urodzenia
3. imiona rodziców
4. adres zamieszkania
5. adres Urzędu Skarbowego
6. nr PESEL
7. miejsce pracy i funkcja

Jak nas widzą...?

Przed zbliżającym się Dniem Bibliotekarza i Bibliotek, proklamowanym przez SBP na 8 maja, z inicjatywy gorzowskiego Stowarzyszenia postanowiono skierować do czytelników miejskiej sieci bibliotek publicznych Gorzowa Wlkp. ankietę. Jej celem było przede wszystkim uzyskanie odpowiedzi na pytanie „jak nas widzą” ci, dla których istniejemy. Rozdano 20 agendom łącznie 200 arkuszy (liczba ta miała — w zamyśle — stanowić 1% czytelników zarejestrowanych w I kwartale 1995). Ankieta była anonimowa; dane o respondentach obejmowały jedynie wiek, wykształcenie i zajęcie. Wypełnianie jej polegało na zakreśleniu wybranej odpowiedzi, pozostawiono też miejsce na wypowiedzi własne.

Wyniki opracowane na podstawie 175 formularzy okazały się interesujące i pouczające, choć z pewnością nie zaskakujące i odkrywcz.

Na 11 pytań odpowiedziało: 45 uczniów szkół podstawowych, 52 studentów i słuchaczy szkół ponadpodstawowych, 62 osoby różnych zawodów (czynne zawodowo) oraz 16 emerytów i rencistów; zróżnicowanie wieku — 8-72 lat.

Odpowiedzi na temat motywacji korzystania z biblioteki ułożyć można według następującej hierarchii ważności:

- realizacja osobistych zainteresowań,
- potrzeba podręczników i lektur związanych z edukacją,
- „nałogowe czytelnictwo”,
- rozrywka, relaks, sposób na spędzenie wolnego czasu,
- bywanie w bibliotece dla kontaktów z ludźmi.

Trzeba dodać, że często podkreślano kilka odpowiedzi równocześnie, warto też zacytować indywidualne „uzasadnienie”, np. „książka jest miłością mojego życia”.

Okazało się, że około 60% ankietowanych korzysta z usług placówek różnych sieci, tj. szkolnych, pedagogicznych, uczelnianych, do czego, rzecz jasna, skłania przede wszystkim edukacja. Cennym spostrzeżeniem jest, że ponad 40% odwiedza tylko jedną bibliotekę — najczęściej położoną najbliżej miejsca zamieszkania, także szkoły czy miejsca pracy. Nie bez podstaw jest więc obawa, że likwidacja takiej placówki

może spowodować dla tej grupy znaczne ograniczenie, a nawet zerwanie kontaktu z książką.

Zapytani o ocenę zbiorów bibliotecznych, respondenci najliczniej wybierali odpowiedź, że są one „bogate liczebnie i treściowo”, by zaraz potem zwrócić uwagę na niedostatek nowości. Bibliotekarze są świadomi roli nowości, co nie zawsze — niestety — jest uwzględniane przez decydujących o przydziale środków finansowych. Jako smutną anegdotę przytacza się opinię „światłego decydenta”, zdziwionego, że „tyle książek już mają i jeszcze chcą kupować”. Inne propozycje wzbogacenia zbiorów dotyczyły prawie wszystkich dziedzin wiedzy, także książki naukowej i czasopism fachowych.

Regulaminy bibliotek uznano generalnie za „dostosowane do potrzeb czytelników i bibliotek”. Charakterystyczne jest jednak, że około 30% ankietowanych przyznało, iż nie zna ich dokładnie. Nieliczne propozycje zmian dotyczyły zwiększenia liczby wypożyczanych woluminów, wydłużenia terminu zwrotu; oczekuje się nawet premiowania

skrupulatnie przestrzegających regulaminów czy wprowadzenia dla nie przestrzegających dobrowolnych wplat z przeznaczeniem na zakup nowości.

Biblioteki docenia się w pierwszej kolejności za pomoc w zdobyciu poszukiwanych materiałów, a dopiero w drugiej kolejności za bezpłatny dostęp do zbiorów. Zaskakujące, choć pewnie nie upoważniające do uogólnień, są nieliczne deklaracje oczekiwania od bibliotek działalności kulturalno-oświatowej. Staramy się do niej przywiązywać dużą wagę, a prawdopodobnie tradycyjne jej formy straciły na atrakcyjności.

Czytelników rozczarowuje przede wszystkim „brak nowoczesnych urządzeń i właściwych warunków pracy”, na co zwróciło uwagę około 40% pytanym, zaś w znacznie mniejszym zakresie ogłaszano uwagi co do zawartości zbiorów, działalności popularyzatorskiej czy kompetencji pracowników.

Od bibliotekarza czytelnicy oczekują przede wszystkim pomocy w doborze i wyszukiwaniu materiałów, uprzejmej obsługi i zainteresowania potrzebami czytelnicznymi, a także wyczerpującej informacji o możliwościach dotarcia do poszukiwanych dokumentów. Zdecydowanie odwiedzających nie satysfakcjonują wyłącznie czynności techniczne pracowników i pozostawianie czytelnika samemu sobie; spodziewa się on nie tylko zainteresowania, ale i stworzenia warunków korzystania ze zbiorów, poradnictwa, atmosfery skupienia (tak często naruszanej przez nas samych).

Zawód bibliotekarza jawi się nader pozytywnie. Najliczniej uznaje się go za profesję wymagającą dużej wiedzy ogólnej, przy świadomości, że jest źle opłacana. Dość zaskakujące jest, że więcej osób uznało go za zajęcie o wysokim prestiżu społecznym, niż przeciwnie. Pojawiły się też głosy, że praca w bibliotece jest wygodna, nie wymaga wysiłku i przygotowania. Z ciekawszych wypowiedzi własnych warto zacytować np. „dla kochających literaturę”, „niewygodny ze względu na godziny pracy”, „dla odważnych”(?), „trudny, bo trzeba być grzecznym dla niedobrych dzieci”(!).

Dla zobiektywizowania wypowiedzi należałoby mieć świadomość, że respondenci z pewnością odnosili swe opinie do konkretnego bibliotekarza, a ten mógł mieć wpływ — świadomie lub nie — na dobór ankietowanych.

Wśród zjawisk najbardziej irytujących czytelników znalazły się w kolejności: go-

dziny otwarcia, konieczność korzystania z katalogów, warunki pracy, skomplikowany układ na półkach. Co do czasu pracy nie odnotowano, niestety, szczegółowych sugestii (pojedynczo: 9.00-20.00, całą dobę (!?), dłużej w sobotę), problem jest jednak na tyle ważny, że wymagałby osobnego zbadania.

Pozostawiając respondentom możliwość swobodnej wypowiedzi, odnotowano całą gamę propozycji i postulatów. Najczęściej domagano się wyposażenia placówek w nowoczesne urządzenia techniczne, poprawienia warunków pracy pod względem powierzchni i estetyki, wzbogacenia zbiorów, uczynienia z biblioteki placówki bardziej otwartej na potrzeby kulturalne. Odnosi się wrażenie, że ankietowani nie łączą kondycji bibliotek z ogólną sytuacją ekonomiczną państwa czy miasta, ale czy muszą? Nasze zawodowe środowisko świetnie sobie uświadamia istniejące potrzeby, nie na wszystko może jednak mieć wpływ, zwłaszcza w sytuacji gdy często neguje się potrzebę istnienia bibliotek w ogóle. Na pewno może jednak poprawić jakość własnej pracy, stąd w efekcie przeprowadzonej sondy sformułowaliśmy bibliotekarskie przykazania, przekładając na codzienny język główne zasady etyki bibliotekarskiej w brzmieniu:

1. Jesteś po to, by dostępność do zbiorów i informacji była powszechna.
2. Czytelnik w twojej bibliotece jest najważniejszy.
3. Każdy czytelnik ma równe uprawnienia.
4. Przestrzegaj zasady: potrzeby czytelnika są ważniejsze od twoich.
5. W gusta czytelników ingeruj dyskretnie i wyłącznie w sytuacjach koniecznych.
6. Wybory i gusta czytelników nie podlegają twojej ocenie.
7. Staraj się wiedzieć coraz więcej.
8. Pamiętaj: „jak nas widzą, tak nas piszą” — dbaj o bibliotekę i o siebie.
9. Szanuj swój zawód i zawody pokrewne — czuj się odpowiedzialny za ich prestiż i wizerunek w społeczeństwie.

Pokrótko o wynikach sondażu poinformowano pracowników gorzowskich bibliotek publicznych podczas uroczystego Dnia Bibliotekarza i Bibliotek, zaś szersze omówienie znajdzie się na łamach środowiskowego kwartalnika.

LUCYNA KOTECKA

Szanowną Autorkę i Czytelników redakcja przeprasza za błędne wydrukowanie w numerze 6 imienia Maria zamiast Lucyna Kotecka.

IRENA WRONOWSKA
(1934-1995)

Dnia 2 lutego 1995 r. zmarła w Warszawie, po ciężkiej chorobie, Irena Wronowska — wieloletni bibliotekarz, starszy kustosz Centralnej Biblioteki Wojskowej.

Urodziła się 6 sierpnia 1934 r. w Warszawie. W r. 1960 ukończyła studia na Uniwersytecie Warszawskim, na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi, uzyskując magisterium ze specjalnością w zakresie geografii fizycznej. W latach 1958-1962 pracowała w Państwowym Instytucie Hydrologiczno-Meteorologicznym na stanowisku pracownika inżynierijno-technicznego.

Rok 1964 był w życiu zawodowym Ireny Wronowskiej rokiem przełomowym. Poodejmując pracę w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy przy ul. Koszykowej związała się na trwałe z zawodem bibliotekarskim, któremu poświęciła 30 lat. W Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy pracowała do r. 1973 na stanowisku starszego bibliotekarza w Dziale Informacyjno-Bibliograficznym, w Ośrodku Wiedzy o Warszawie, a także w Czytelni Kartograficznej. W tym czasie ukończyła dwuletni kurs bibliotekarski.

W latach 1974-1975 była zatrudniona w połączonych Bibliotekach Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN i Instytutu Geografii Uniwersytetu Warszawskiego. Zajmowała się gromadzeniem, opracowywaniem zbiorów z dziedziny geografii fizycznej i geodezji.

Dalszy okres pracy bibliotekarskiej Ireny Wronowskiej to 20-letnia działalność w Centralnej Bibliotece Wojskowej. Od 1 grudnia 1975 r. została zatrudniona w CBW na stanowisku kustosza w Ośrodku Informacji Naukowej. Praca w Ośrodku pozwoliła Jej na dogłębne poznanie bogatego księgozbioru historyczno-wojskowego CBW, dzięki czemu mogła udzielać wyczerpujących informacji na zapytania użytkowników. Pracowała też intensywnie nad rozbudową i reklasyfikacją centralnej kartoteki piśmiennictwa wojskowego. Opracowała wraz z zespołem wiele bibliografii tematycznych z dziedziny wojskowości i z zakresu bibliotekarstwa. Są to m.in.:

- *Szkola Podchorążych Artylerii 1929-1938 (we Włodzimierzu Wołyńskim),*
- *Zdrowotna służba wojskowa w okresie międzywojennym,*
- *Alpinizm, taternictwo, narciarstwo – działania wojsk w terenie górzystym,*
- *Biblioteki oświatowe w Wojsku Polskim w l. 1946-1959,*
- *Funkcje dydaktyczne biblioteki naukowej.*

Doceniając bogate doświadczenie zawodowe i głęboką wiedzę bibliotekarską Ireny Wronowskiej, powierzono Jej w r. 1984 stanowisko kierownika w Dziale Udostępniania, a następnie w r. 1985 obowiązki kierownika Działu Opracowania Zbiorów. Podlegało Jej opracowanie formalne i rzeczowe druków zwartych, opracowanie druków ciągłych, komórka inwentarzy. W latach 1992-1994 zakres Jej działalności poszerzył się o sterowanie procesem gromadzenia zbiorów. Była więc w tym czasie szefem kluczowego działu głównej ksiąźnicy wojska.

Pod Jej kierownictwem rozpoczęto komputerowe opracowanie słownika haseł przedmiotowych CBW, niezbędnego w automatyzacji procesów bibliotecznych i informacyjnych. St. kustosz Irena Wronowska w czasie pełnienia przez 10 lat funkcji kierowniczych wniosła duży wkład w rozwój narzędzi informacyjnych, zwłaszcza

w zakresie doskonalenia katalogów i kartotek CBW. Była też współautorką III tomu katalogu *Polskie regulaminy i instrukcje wojskowe w zbiorach CBW*. Dysponowała dużą wiedzą fachową, którą systematycznie pogłębiała przez samokształcenie, uczestnictwo w szkoleniach, naradach, seminariach.

Pani Irena była osobą niezwykle życzliwą i koleżeńską, cieszyła się powszechnym uznaniem grona bibliotekarzy CBW. Cechowała ją systematyczność, planowość, pracowitość, umiejętność układania właściwych stosunków międzyludzkich.

Za swą działalność i zasługi była wielokrotnie odznaczana i nagradzana, m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką Zasłużonego Działacza Kultury i licznymi medalami resortowymi. Była członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Dnia 6 lutego 1995 r. na cmentarzu przy ul. Czerniakowskiej pożegnało ją pogrzebne w żalu grono przyjaciół i współpracowników.

Pozostanie na zawsze w naszej pamięci.

MIROŚLAWA MAJEWSKA

TADEUSZ BRUSZEWSKI (1924-1994)

Pod koniec ub. roku w miesięczniku „Bibliotekarz” nr 11/12 zawiadamialiśmy Czytelników z żalem o śmierci kolegi Tadeusza Bruszewskiego, wieloletniego działacza Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Urodził się 18 lutego 1924 r. w Warszawie. Po powrocie z obozu jenieckiego w październiku 1945 r. zgłosił się do Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych. Pracę w resorcie komunikacji rozpoczął w r. 1945 kontynuował do r. 1989. Był kolejno organizatorem i kierownikiem Bib-

lioteki Okręgowej w Zjednoczeniu Zakładów Naprawczych Taboru Kolejowego (1951-1961), potem kierownikiem Okręgowego Ośrodka INTE (1961-1976). Następnie został głównym specjalistą ds. bibliotek w Głównej Bibliotece Komunikacyjnej Resortowego Ośrodka INTE (1976-1981), po czym awansował na stanowisko dyrektora tegoż Ośrodka (1981-1989).

Ukończył w r. 1969 studia na Uniwersytecie Wrocławskim, przygotowanie specjalistyczne uzyskał w toku praktyki oraz na licznych kursach, które kończył egzaminem z wynikiem bardzo dobrym. Były to: kurs wyższy na stanowisko adiunkta (1948), kurs na bibliotekarza biblioteki okręgowej i zakładowej PKP (1953), roczny kurs bibliotekarski ogólny (1957), zaoczny kurs dokumentacyjny korespondencyjny (1963), kurs kolejowy w Centralnym Ośrodku Badań Techniki Kolejnictwa (1977), dwumiesięczny kurs dokumentacyjny w Instytucie Informacji w Moskwie (1975).

Kolega Bruszewski należał do czołówki organizatorów sieci bibliotek fachowych, swą wiedzę i doświadczenie przekazywał też słuchaczom jako wykładowca bibliotekarstwa i informacji w Państwowym Ośrodku Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy, następnie w Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy (1965-1978), w Ośrodku Metodycznym Kształcenia Nauczycieli (1965-1967), w Naczelnej Organizacji Technicznej (1968-1971), przez ponad 20 lat w Centrum INTE oraz wielokrotnie na kursach organizowanych przez resort komunikacji. Był równocześnie współautorem i konsultantem

programów szkoleniowych. Szczególnie interesowały Go problemy rzeczowej klasyfikacji zbiorów. Opublikował dla potrzeb kształcenia opracowanie — *Pomoce do nauczania przedmiotu „Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta”* (1983). Był współautorem — z Edwardem Assburym i Jadwigą Czarnecką — książki *Praca biblioteki fachowej* (1973) i jej kolejnego wydania pt. *Biblioteka fachowa* (1978). Wcześniej, w r. 1969, ukazało się opracowanie wspólne Tadeusza Bruszewskiego, Krystyny Chaciewicz i Heleny Falkowskiej — *Przypodobienie uczniów szkół zawodowych do korzystania z bibliotek fachowych i ośrodków informacji technicznej i ekonomicznej*, opublikowane w pracy zbiorowej *Biblioteki szkolne w Polsce Ludowej* (cz. II).

Kol. Bruszewski działał od r. 1956 w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, należał do grona założycieli Sekcji Bibliotek Fachowych. Był z wyboru członkiem Zarządu Głównego, pełniąc funkcję skarbnika wchodził przez pięć kadencji w skład Prezydium ZG (1960-1976), następnie podczas Krajowego Zjazdu Delegatów w r. 1976, ciesząc

się powszechnym zaufaniem, został wybrany na członka Głównej Komisji Rewizyjnej (1976-1979).

W uznaniu dla swej działalności otrzymał Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi, Warszawski Krzyż Powstańczy, Medal Zwycięstwa i Wolności, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Medale 10-lecia i 40-lecia Polski Ludowej, medal Za zasługi dla transportu oraz odznaki: Zasłużony Działacz Kultury, Zasłużony Pracownik Informacji, Zasłużony Kolejarz (złota i srebrna), Honorowa Odznaka SBP, Za zasługi dla obronności kraju. W r. 1984 przyznana Mu została przez Ministra Kultury i Sztuki prestiżowa Nagroda im. Heleny Radlińskiej. Uzyskał także 12 nagród i wyróżnień Ministra Kultury i Sztuki oraz Ministra Komunikacji.

Chorował na astmę i na serce. Zmarł 18 listopada 1984 r. W słoneczne południe, w szumie opadających z drzew liści, w blasku płonących zniczy żegnali Go z żalem na jednym z wolskich cmentarzy licznie przybyli przyjaciele, koleżanki i koledzy.

EDWARD ASSBURY

Maria Andres

O „Trylogii” Sienkiewicza — książce dzieciństwa i młodości

W zbliżającym się roku 1996 minie 150 lat od urodzin i 80 lat od śmierci Henryka Sienkiewicza, autora „Trylogii”, która stała się jedną z najpoczytniejszych lektur Polaków.

Zawsze pasjonowała przede wszystkim młodych i tak jest do dzisiaj. „Sienkiewicz jest pisarzem bezkonkurencyjnie uznanym przez młodzież” — stwierdziła Janina Kulczycka-Saloni na sesji naukowej poświęconej autorowi „Trylogii” w 50-lecie jego śmierci¹.

Stwierdzenie to było wynikiem licznych sondaży opinii publicznej w latach powojennych. Kilka miesięcy po wyzwoleniu zorganizowano w Krakowie wśród młodzieży szkolnej ankietę, która „ustaliła listę najpopularniejszych pisarzy i najpoczytniejszych książek w tym środowisku. Na liście pisarzy Sienkiewicz uzyskał pierwsze miejsce [...] na liście książek trzy pierwsze miejsca zajmują: „Trylogia”, *Krzyżacy* i *Quo vadis*².

Podobne rezultaty przynosiły i późniejsze badania przeprowadzane w szkołach wyższych. Gdy studenci Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, ankietowani w r. 1966, oświadczyli niemal jednogłośnie, że ich bohaterem literackim jest Kmicic, prof. Wyka napisał:

¹ Janina Kulczycka-Saloni: *Henryk Sienkiewicz: twórczość i recepcja światowa*. Materiały konferencji naukowej. Instytut Badań Literackich PAN. 17-19 listopada 1966. Kraków 1968 s. 16.

² Jw. s. 3.

Nie sędzę [...] ażeby przyszłym inżynierom — górnikom i hutnikom imponowały awantury Kmicicowej bandy czy przewagi wojenne i miłosne samego pana Andrzeja. Chodzi o motywację głębszą i bardziej współczesną: uznanie dla człowieka, który w każdej okoliczności daje sobie radę³.

Młodzi pozostali wierni autorowi „Trylogii” także wtedy, gdy był atakowany. Po ekranizacji *Potopu*, prowokującej „niektórych do zajadłych ataków na Sienkiewicza, i innych zaś do łaskawego poklepywania go po ramieniu” — napisał Jerzy Narbut — „młodzież wracała częściowo ku fascynacjom dziadów, ustawiając się — z właściwą sobie przekorą — w opozycji do ojców”⁴.

Stanisław Bortnowski w swej pracy: „*Potop Henryka Sienkiewicza w świadomości młodzieży*” zacytował m.in. takie głosy uczniów — żarliwych obrońców pisarza przed sądami krytyków:

Krytyk, który w swoim zaślepieniu i zapamiętaniu uważa Sienkiewicza za heretyka, nigdy nie powinien wziąć pióra do ręki.

Jeśli ktoś chce walczyć z „Trylogią”, niech walczy, ale ostrzegam z pełnym przekonaniem, że tę walkę przegra⁵.

Dwie powieści Sienkiewicza — „Trylogia” i *W pustyni i w puszczy* zajęły pierwsze miejsca w plebiscycie „*Plomyka*” w r. 1982, a ich autorowi przyznano nagrodę „Orlego Pióra”.

Jedna z uczestniczek plebiscytu zabrała by z sobą na „Wyspę Bezludną” *Pana Wołodajowskiego*, swoją „najukochańszą książkę”, o której napisała:

Sięgam po nią, kiedy się smucę, kiedy nie wiem, co z sobą zrobić, słowem, kiedy ogarnia mnie chandra... Losy bohaterów wciągają mnie do tego stopnia, że zapominam o swoich kłopotach. Natomiast martwię się z panem Michałem, zaśmiewam z forteli Zagłoby, cieszę się razem z trzpiotową Baską, współczuję Krysi i Ketlingowi [...] W czasie czytania stają się moimi przyjaciółmi, sąsiadami zza ściany, przez którą przejść mogę w każdej chwili⁶.

³ Kazimierz Wyka: *O nową drogę do Sienkiewicza*. „Miesięcznik Literacki” 1967 nr 1.

⁴ Jerzy Narbut: *Sienkiewicz ciągle żywy*. „Tygodnik Powszechny” 1974 nr 50.

⁵ Stanisław Bortnowski: „*Potop Henryka Sienkiewicza w świadomości młodzieży*”. „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 1982 nr 458.

⁶ Justyna Łoposzko: *Na Wyspę Bezludną z plecakiem pełnym książek*. „Plomyk” 1982 nr 21.

A oto bliższe nam czasowo opinie o „Trylogii” uczniów Liceum Ogólnokształcącego w Andrychowie, ich odpowiedzi na pytanie: „Czym jest dla Ciebie Trylogia — lekturą czytana z obowiązku czy bliską Ci książką?”:

Po przeczytaniu „Trylogii” dochodzę do wniosku, że należy zmienić nazwę „Lektura obowiązkowa” na: Interesujące i warte przeczytania. (Edward Surma)

Chociaż jest się niejako zmuszonym do przeczytania „Potopu”, to chyba nikt nie żałuje, że musiał to zrobić, i tym bardziej sięga po inne części „Trylogii” i inne pozycje Sienkiewicza. (Elżbieta Romańska)

Przeczytanie „Potopu” zachęciło mnie do poznania pozostałych części „Trylogii”. Książkę tę czytałam jednym tchem, z wypiekami na twarzy, z zacisniętymi pięściami, z pytaniem: co będzie dalej? To utwór, do którego nie trzeba namawiać. Wystarczy otworzyć na dowolnej stronie — dalej czyta się sama. (Małgorzata Hatała)

Ważne wydarzenia dla Polski przedstawione są w ten sposób, że nawet najgorętszy przeciwnik powieści historycznych przeczyta „Trylogię” z zaciekawieniem. (Małgorzata Wesółowska)

Jest to takie miejsce, w które uciec warto. Bo czyż czytając „Ogniem i mieczem”, „Potop” i „Pana Wołodajowskiego” nie zapominamy o gnębiących nas zmartwieniach, przeżywając barwne przygody bohaterów i mimo woli wcielając się w nich?

Cieszy mnie fakt, że autor nawet bohaterom złym daje jakieś dobre cechy, które pozwalają uczynić te negatywne postacie po prostu ludzкими, a nie potworami. (Angieszka Moskal)

Podobają mi się główni bohaterowie fikcyjni „Trylogii”. Nie są to ludzie wyidealizowani, bez wad. Ale dowiadujemy się o ich wewnętrznej walce, walce z sobą — by wybrać dobro. Dokonują wyborów, których każdy z nas musi robić wiele w życiu. (Marta Prus)

Oto zbieżne z powyższymi niektóre sądy o „Trylogii” uczniów Technikum Geodezyjnego w Jarosławiu:

W dzisiejszych czasach potrzebni byłiby tacy ludzie jak Skrzetuski, Wołodajowski i Kmicic. Walczyliby z przywarami współczesnych Polaków. Byliby wzorami w postępowaniu wobec kobiet i w umiłowaniu ojczyzny. (Robert Bichajto)

Wierzę, że gdyby młodych przekonać o sensie wartości życia, którego przykładem mogłoby być życie ludzi takich jak Skrzetuski, Wołodajowski

czy Kmicic, to mniej byłoby zjawisk patologii społecznej.

(Irena Aleksowicz)

Uważam, że wartości reprezentowane przez trzech głównych bohaterów „Trylogii” nie uległy dewaluacji.

(Dariusz Jan Holdasiewicz)

Zacytowane wypowiedzi o „Trylogii” jej młodocianych czytelników⁷ są zgodne z wieloma opiniami ludzi pióra i badaczy spuścizny Sienkiewicza. Oto niektóre z nich:

Te księgi pisane niegdyś dla pokrzepienia serc — dziś tak samo jak i dawniej uczą patriotyzmu i umiłowania ideałów, czyli wartości, którym nie zagraża zdezaktualizowanie⁸.

Należy z całym naciskiem podkreślić, że w „Trylogii” tkwią ogromne możliwości dydaktyczno-wychowawcze, jej wnikliwa analiza pozwoli nie tylko „krzepić serca” (oby ten aspekt zbyt często nie wracał), ale przede wszystkim poznać blaski i cienie naszej przeszłości⁹.

⁷ Wypracowania uczniów udostępniły polonistki wymienionych szkół: mgr Anna Gołda i mgr Karolina Kubalowa.

⁸ Tomasz Jodełka-Burzecki: *Trylogia Sienkiewicza w Polsce Ludowej*. W: *Trylogia Henryka Sienkiewicza. Historia — dzieło — recepcja. Materiały sesji naukowej „W dziewięćdziesiątą rocznicę Trylogii Henryka Sienkiewicza”*. Warszawa — Poznań 1978 s. 212-213.

⁹ Marcei Kosman: *Trylogia — legendy i fakty. Z jednej strony stanowi doskonały podręcznik, z drugiej pozostaje baśnią*. „Przegląd Tygodniowy” 1986 nr 17.

„Pochwała męstwa, dochowanie wierności i miłość ojczyzny — ciągle są nam potrzebne jako wzorce”¹⁰.

Jarosław Iwaszkiewicz w artykule traktującym o „Trylogii” stwierdził:

Jedna jest rzecz pocieszająca dla pisarza: dzieło sztuki trwa i żyje dla pokoleń, odbierane przez coraz nowe fale czytelników z nowym, a coraz odmiennym entuzjazmem — podczas kiedy opinie krytyki literackiej zmieniają się i kręcą jak chorągiewka na dachu w zmiennych powiewach koniunktury, w sprzecznych prądach doktryn. W gruncie rzeczy okazuje się na końcu, że najwięcej do powiedzenia o Sienkiewiczu mieli ci, którzy umieli odczytać go z prostotą i oddaniem¹¹.

Tak właśnie odczytują go od wielu lat młodociani entuzjaści jego twórczości.

¹⁰ Wojciech Żukrowski: *Nieśmiertelny*. W: *Sienkiewicz dzisiaj. Studia i szkice*. Wyboru dokonał i opracował T. Jodełka-Burzecki. Pod red. J. Z. Jakubowskiego. Warszawa 1968 s. 232.

¹¹ Jarosław Iwaszkiewicz: *Trylogia*. „Życie Warszawy” 1962 nr 305-307. Cyt. za: Tomasz Jodełka-Burzecki: *Trylogia Sienkiewicza w Polsce Ludowej*. W: *Trylogia Henryka Sienkiewicza. Historia — dzieło — recepcja. Materiały z sesji naukowej „W dziewięćdziesiątą rocznicę Trylogii Henryka Sienkiewicza”*. Warszawa — Poznań 1978 s. 180.

Wiersze o czytaniu i czytelnikach

—cóż za rzecz przedziwna
Czytanie! — jako gałązka oliwna
Lub migdałowy kwiat.

Cyprian Kamil Norwid

My dwaj na całym świecie albo też my dwoje,
Najbliżej z sobą wiecznie jesteśmy złączeni,
Czytelniku nieznanym, który słowa moje
Na własne przeżycia na zawsze przemienisz.

Antoni Słonimski

Robotnik z Radomia (fragm.)

Nie wiem, co to poezja,
nie wiem po co i na co,
wiem, że czasami ludzie
czytają wiersze i płaczą,
a potem sami piszą,
mozolnie i nieudolnie,
by od dławiącej ciszy
łkające serce uwolnić...

Władysław Broniewski
(*Wiersze i poematy*, PIW 1962 s. 303)

Czytanie książki (fragm.)

...Noc którą właśnie czujemy na twarzy,
jedna z tysiąca. Pozwólmy jej czarom
po stokroć opisywanym przepłynąć.
Przedmiot się coś za opis jak martwa
natura na płótno malarza. Pod lampą
książka otwarta właśnie na stronicy,
którą czytaliśmy przed laty z biciem serca.
Nie rozumiemy jej ani nas samych —
tamtych
a przecież został na niej (cóż ze niewidoczny

dla nas) ślad palców które są te same.

Mieczysław Jastrun
(*Poezje zebrane* (2), Czytelnik 1964 s. 169)

Bóg czyta

Bóg czyta wiersze na śmierć zapomniane
od razu ważne nie prosząc nikogo
tak bliskie że nie drukowane
takie co nie chciały podobać się sobie
jak dziób co miał zapaść lecz schował się w rowie
nie miały szczęścia ni siły przebicia
umiały tylko kochać uciekając z życia
niemodne jak Kopciuszek z paluchem w popiele
to co nowe najszybciej się zawsze starzeje
niewystrojone jak przaszczur od święta
tak zapomniane że Pan Bóg pamięta.

Jan Twardowski
(*Trzeba iść dalej czyli spacer biedronki* s. 227)

Po lekturze

Zamykanie przeczytanej
książki to jak składanie
skrzydeł: koniec lotu.

Budzi się załęgły
w nas przez lekturę
czerw refleksji

I zaczyna drążyć
drzewo świadomości
dobrego i złego

Z czerwca jest czerwien
barwa krwi, ognia
sztandarów życia

Marian Piechal

(„Na podłodze leży książka”)

Na podłodze leży książka
przed zaśnięciem czytałem
wiersze Słowackiego
„Kto mając wybrać
wybrał zamiast domu
gniazdo na skałach orła”.

W nocy te słowa rosły
jak katedry gotyckie
umarły Bóg
zaczął powoli oddychać
we mnie
w świetle dnia blakły
pryskały jak bańki
tęczowe
mydlane
ze słów ulepione
gniazda jaskółcze
pod pustym niebem

Tadeusz Różewicz

O czytaniu

Czytającemu w lesie Odyseję
Będzie w całości dana treść książki otwartej,

Gdy wonny wiatr powieje
I rzuci liść na karty

Zielona wtedy będzie książka i niebieska
Z tym lekkim liściem na niej,
Jak powieść starogrecka,
Jak heksametru granie.

A jeśli na tym liściu bursztynowa pszczoła
Usiądzie nieruchomo,
Zobaczy czytających greckich bogów czoła
I Olimpu górę stromą.

Czytającemu w lesie Odyseję
Będzie w całości dana treść książki otwartej,
Bo w cieniu drzew wiatr mocną epopeją wieje
I rzuca ją na karty.

Włodzimierz Stobodnik

Przyjaciel na całe życie (fragm.)

Nie trzeba mołem być książkowym,
grzbietu nad stołem ciągle schylać,
od kartek nie odrywać głowy
i książki w rękę brać co chwila.
Lecz w dzień powszedni czy w niedzielę
sam na sam z książką usiąść sobie,
witać się z nią jak z przyjacielem,
długo się bez niej nie móc obejść.

Nie trzeba bać się, że czasami
zmęczy nas książka albo znuży.
Bo ona chce pogadać z nami,
namówić chce nas do podróży,
pocieszyć chce, rozśmieszyć nieraz,
chce pozartować, bawić, uczyć
i kolorowy świat otwierać
czarną literą — cennym kluczem.

Hanna Łochocka

Do krytyka

Jakiej się prawdy doszukam
I co zostawię po sobie?
Tom wierszy nie moim wnukom,
Przyjaciół w krótkiej żałobie.

Choć żurnalista mnie zgani,
Lecz wiem, że z kurzu bibliotek
Powróci melodia tych zwrotek,
Gdy młodzi i zakochani

Schylą się czasem oboje
Nad stronicami tych wierszy,
Aby powtarzać jak swoje —
Słowa miłości mej pierwszej.

Wierzę, że czasem, bez winy
Skrzywdzony dołą surową,
W tych wierszach odnajdzie słowo,
Jak list od kogoś z rodziny.

Innym spiż, marmur i wieczność,
A myśmy ludzie śmiertelni,
Lecz wiem, że w moją serdeczność
Uwierzy przyszły czytelnik.

Antoni Stonimski
(*Młodość górna* *Wiek kłeski* *Wiek męski* PIW 1965 s. 327)

Czytelnicy

Zmierzchem, gdy gaśnie blask słonecznej kuli,
Nad brzegiem wody, gdzie drzew widma mdleją,
Marzy młodzieniec, spragnioną nadzieją
Całując karty powieści o Julii.

I gdzieś o setki mil, parku aleją
Krocząc samotnie, dziewczyna najczulej
Tę samą księgę do swej piersi tuli,
Szepcząc słodczą oddania: „Romeo”!

Ta sama książka, chwila i tęsknota
Otworła duszom ich miłości wrota,
Gdzie wszedłszy razem w swych wiosen ozdobie,
W objęciu wspólnym przeżyły ekstazy
Pierwszych upojeń, nieznanych dwa razy,
Choć się nie znają, nie wiedzą o sobie.

Leopold Staff

Udało mu się

Stary człowiek
Opuszcza dom, niesie książki.
Niemiecki żołnierz wyrывa książki,
rzuca w błoto.

Stary człowiek podnosi,
żołnierz bije go w twarz.
Stary człowiek pada,
żołnierz kopie go i odchodzi.

Stary człowiek
leży w błocie i krwi.
Czuje pod sobą
książki.

Anna Świrszczyńska
(Budowałam barykadę, Kraków 1984 s. 145)

Czytelnicy

Niedojedzeni Niedośpieni Niedokochani
Mają zazwyczaj czerwone nosy i dłonie
I wpadają w stronicę jak ómy
I wymachują wielkimi głowami
Zapadli w studnię czasu w korytarze
Elsynoru Katakumb Pałacu Hrabiego Rogera
Błądzą i mówią do Hioba „ty”
I jeżdżą samotnie na tłustych ogierach
Z Antygoną nad zwłokami. Z Odysem na masztach
z Dawidem Copperfieldem nad nędzą i śledziem
Oooo umierają z Werterem i szaleją z Villonem
Na przedzie

A życie im umyka ucieka z bibliotecznej ciszy
I tylko wszechświat dymi molami molami
Niedojedzeni Niedośpieni Niedokochani
Jeżdżcy bez głowy w galopadzie myszy

Stanisław Grochowiak
(Wiersze wybrane, Czytelnik 1978 s. 51)

Czytelniczka

„Kinga zjada
wszystkie książeczki”
— powiedziała
nasza pani...

Czy rozumieć
trzeba przez to,
że je łyka
z obrazkami?

Czy je zjada
na śniadanie,
czy na obiad
lub na deser?

Czy popija je
kompotem,
czy je smaży
albo piecze?

Czy się może
po kolacji
rozchorować
z przejedzenia?

Czy odwrotnie
— bywa chora —
gdy nic do czytania
nie ma?

A podobno
przy jedzeniu
stale wzrasta jej
apetyt...

Więc się pytam:
jak ocalić
przed tą Kingą
biblioteki?

Kolosalny ów apetyt
zastanowić musi wszystkich.
Kto potrafi w jeden wieczór
zjeść ocean i dwie wyspy.

Kilku Indian i piratów
albo twierdzą razem z wojskiem,
a na deser w drugiej książce
połknąć prawie całą Polskę?

Na wycieczce
plecak Kingi
taki wielki był
jak góra!

Zapomniała
o prowiancie,
pamiętała
— o lekturach!

Czy ratować więc
okładki,
spis rozdziałów,
każdą stronę?

Nie.
Podobno wszystkie książki
bardzo „lubią
być zjedzone”.

Wincenty Faber

Z przeczytanych utworów poetów pol-
skich i wydanego w r. 1992 w Jeleniej Górze
tomiku: *O książce – Myśli, wiersze, aforyz-
my*, opracowanego przez Jana Kropiwnic-
kiego wybrała

IZABELA NAGÓRSKA

Z Towarzystwem Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich w Wiedniu

W dniach 20-24 kwietnia br. wspólnie z innymi członkiniami Towarzystwa z różnych szkół w kraju wybrałam się na wyjazd edukacyjny, którego głównym celem było poznanie, jak funkcjonują biblioteki w Austrii — Biblioteka Narodowa w Wiedniu i wybrana biblioteka szkolna. Program zwiedzania był przebogaty. Po całym dniu jazdy do Bratysławy (gdzie codziennie nocowaliśmy) od piątku do niedzieli zwiedzanie Wiednia i okolic, szukanie polskich pamiątek i — po całonocnej jeździe — powrót w poniedziałek rano do Warszawy.

Jeszcze tydzień po powrocie podświadomie słyszałam: „Główki w lewo, główki w prawo”, słowa najczęściej powtarzane przez naszego przewodnika, człowieka ogromnej wiedzy, której część usiłował przekazać i nam.

Finansowo nas — biedną brać nauczycielską — podratowało Towarzystwo, wysuphując grosz niemały na dopłatę do biletów (wstęp do oranżerii 65 szylingów), a opiekunka naszej grupy stale mieszkająca w Wiedniu nie szczędziła trudu, abyśmy mogły wejść do muzeów i innych obiektów za darmo lub za minimalną opłatą — dzięki im za to. Podziękowania, skoro jestem przy nich, należą się także opiekunkom: Basio-Wiesi, głównym organizatorkom tej wycieczki. Dziękuję więc raz jeszcze za te wspaniałe chwile.

A jak było?

Dzień pierwszy zwiedzania — piątek.

Po sutym śniadaniu i nocy przespanej w bratysławskim hotelu Astra pierwsze spotkanie z siedmioma wiekami historii Austrii, czyli Hofburg — rezydencja cesarska. Przedtem jednak kilka chwil spędzamy przed pomnikiem Marii Teresy stojącym wśród zieleni alejek parkowych. Siedząca cesarzowa, która tak niechlubnie przyczyniła się do rozbioru Polski w roku 1772, otoczona jest osobistościami z epoki swoich rządów. Pomnik przytłacza wielkością; nic dziwnego, waży przecież 44 tony.

Przechodzimy na drugą stronę i jesteśmy na placu Hofburgu; jednego z najpiękniejszych placów Wiednia pilnuje posąg Józefa

II na koniu. Koników zresztą jest tu więcej — to dzięki fiakrom, czyli wiedeńskim dorożkarzom w czarnych melonikach i marynarkach w pepitkę, którzy są jednym z nieodłącznych symboli miasta. Sam budynek Hofburgu jest bardzo rozległy, mieści wiele instytucji, w tym stanowiącą główny cel naszej wyprawy Bibliotekę Narodową.

Biblioteka mieści jeden z największych księgozbiorów Austrii. W holu dwa katalogi — alfabetyczny i katalog serii wydawniczych, wydawnictw itp. Większość korzystających siedzi lub stoi przed monitorami komputerów i korzysta przede wszystkim ze spisów komputerowych. Znajoma w tym pomieszczeniu jest tylko kartka — „Proszę nie wyjmować kart”, figurująca na nominal-katalogu.

Oprowadzająca nas pracownica muzeum — Polka mieszkająca w Wiedniu, jedna z dwóch, które będą nam stale towarzyszyć — opowiada o zbiorach bibliotecznych. Zbiór rękopisów z papierowymi rękopisami *Iliady* i *Odysei*, liczące ponad 110 globusów zbiory kartograficzne, zbiory papirusów z najstarszymi z XV w. p.n.e., zbiory muzyczne, wśród nich rękopisy m.in. Bacha, Mozarta i oczywiście Richarda Straussa. Zbiory teatralne z barokową sceną teatralną i rekwizytami.

Każdy z tych zbiorów zajmuje piętro lub osobny budynek; niestety brak czasu (przed nami umówiona wizyta w bibliotece szkolnej) powoduje, że po wysłuchaniu informacji na temat tych wszystkich wspaniałości udajemy się do najnowocześniejszej, jaką udało mi się zobaczyć, czytelnicy. Oprócz tradycyjnej sali czytelniczej mijamy po drodze kilkanaście małych salek wyposażonych szczerze w wiele kopiarek do kopiowania różnego formatu dokumentów. Ach, żeby chociaż jedną z tych kopiarek mieć u siebie w szkolnej bibliotece — to westchnienie co najmniej 2/3 wycieczkowiczek.

Przejdźmy służbowym przez dziedziniec i kilka krętych korytarzy wchodzimy po schodach na I piętro do uważanej za najpiękniejszą na świecie sali bibliotecznej. To Prunksaal — sala reprezentacyjna. Ma około 78 m długości, ponad 14 szerokości

i ok. 16 m wysokości i jest także największą salą biblioteczną na świecie. Nie wiem, na co patrzeć przede wszystkim, czy na górę, gdzie znajduje się kopuła z freskami, czy na olbrzymie globusy stojące w rogach sali, czy na posąg cesarskiej rodziny. A może podziwiać zbiory zgromadzone w stojących gablotach, czy może raczej plakaty z okresu I wojny światowej, których tak olbrzymia ilość stoi wzdłuż ścian na całej długości.

Wysoko na bogato zdobionych galeriach nęcą ozdobnie oprawione książki; jest ich ok. 15 tysięcy. Zamiast znanych nam sygnałów z UKD widnieją na poszczególnych częściach stylizowane cyfry rzymskie. Przepychy złocenia, barokowych figurek oszalała. Do tych cudeniów można się dostać korzystając z masywnych ciemnych drabino-schodków, po których wspinają się bibliotekarze — tylko panowie — kobiet tam nie widziałam. Te schodo-drabinki są na kółkach, można je więc sprawnie i, o dziwo, lekko przemieszczać w wyznaczone miejsce. Naprawdę jest to najpiękniejsza sala biblioteczna.

I znów kolejne zaskoczenie — przed niemal każdą salą czy to w muzeum, czy innym obiekcie można kupić piękne pamiątkowe zdjęcia całych sal czy też pojedynczych eksponatów, odbitki kserograficzne dokumentów lub inne pamiątki ściśle związane ze zwiedzaniem gmachem. A najważniejsze, że są one odrobinę tańsze niż takie same, ale sprzedawane w innych punktach.

Wychodząc z pomieszczeń Biblioteki Narodowej oglądamy odbudowane piętra, które strawił pożar. Patrzymy też na fotografię przedstawiającą budynek tuż po pożarze i znów zazdrość, że w tak szybkim czasie wszystko tu można odbudować, a u nas...

Teraz już tylko krótki spacer wiedeńskimi uliczkami, prosto do szkoły, w której na nas czekają. Mijamy w zawrotnym tempie pasaż spacerowy, ruchliwą ulicę, niemal pędzimy przejściem podziemnym uważając, aby nie zgubić początku grupy, przechodzimy przez park. Przy jednym z mijanych budynków siedzący mężczyzna maluje piękne pisanki — ale cena zupełnie odstrasza — zresztą u nas jest już po świętach...

Idziemy dalej i wreszcie przy Favoritenstrasse wchodzimy w bramę — to szkoła,

w której mamy poznać bibliotekę. Nie jest to biblioteka typowo szkolna. To Theresianische Akademie — biblioteka założona przez Marię Teresę, zamknięta dla uczniów, ze zbiorami z XIX wieku, filia Biblioteki Narodowej. Tu także znajdują się oprawne w skóry tomy ułożone w działy — geografia, filozofia, matematyka i inne — ta biblioteka bardzo przypomina mi inną — tę w pałacu w Kozłowie, tylko że wiedeńska jest znacznie większa. I tu mogę usiąść za zabytkowym biurkiem i przez chwilę wyobrazić sobie pracę w takim obiekcie.

I znów przejście korytarzami do innej części budynku, tam gdzie mieści się zwykła uczniowska biblioteka szkolna. Duże pomieszczenie, zza podwyższonego biurka wita nas pan bibliotekarz — nasz gospodarz. Przed nim komputer, za nim jeszcze trzy i oczywiście kserokopiarka — wszystko skomputeryzowane, wypożyczenia na kod kreskowy. Biblioteka czynna trzy godziny w ciągu dnia. Księgozbiór liczący ok. 5 tysięcy książek. Dużo czasopism, z autorów polskich Kosiński i Sienkiewicz. Duża sala audiowizualna z dwoma niezależnymi od siebie ekranami wielkich telewizorów i z innymi sprzętami audio-wideo. Stoliki tak skonstruowane, że można je łączyć i ustawiać w sposób przeróżny.

Pan opowiada o swojej pracy, demonstruje program komputera. Wyciągam jedną książkę z półki. Jest numer i pieczętka, nie ma sygnatury, nie ma w tekście pieczętek bibliotecznych — a więc można żyć bez opieczętowywania każdej mapki, barwnej tabeli itp. No tak, ale u nich nie ma bibliotekarza szkolnego, który poświęca na pracę 30 godzin tygodniowo. Tam bibliotekarz to przede wszystkim nauczyciel bloków przedmiotowych, który tylko 8-12 godzin ze swoich zajęć (20 godzin) przeznaczą na pracę w bibliotece. Oczywiście bardzo chcieliśmy się dowiedzieć, ile zarabiają nasi austriaccy koledzy, ale niestety — tam taka informacja jest objęta tajemnicą. Dowiedziałam się tylko, że w tej szkole od roku 1966 jest Austriacka Szkoła Dyplomacji.

Po takiej dawce wiedzy pięknie pożegnaliśmy naszego rozmówcę i spacerkiem do autokaru, na drugie śniadanie i dalsze zwiedzanie — Skarbiec. Po przejściu przez Schweizerhof weszliśmy do Wielkiego Skarbcza Habsburgów. Kupujemy bilety (pan kasjer to Polak, pani wpuszczająca do

skarbcza też rodaczka) i możemy oglądać. W skarbcu cesarskim są insygnia władzy królewskiej, ordery, klejnoty (m.in. kałamarnicz, którego zamknięciem jest największy szmaragd na świecie), piękna biżuteria z opali i innych kamieni szlachetnych, części stroju koronacyjnego, korona cesarstwa rzymskiego, średniowieczne zbiory sakralne, zbiory sreber i zastawy stołowej, ale mnie najbardziej podobały się ówczesne opakowania służące do przewożenia tych skarbów.

I znów plac z pomnikiem Marii Teresy i jeszcze jeden obiekt do zwiedzania — Muzeum Historii Sztuki.

Na parterze znajdują się zbiory egipskie, a więc mumie, sarkofagi, oraz zbiory antyczne — z Cypru, rzeźby greckie i rzymskie, m.in. słynna kamea — Gemma Augusta oraz skarb Attyli. Pobieźnie oglądam poszczególne sale wystawowe i nie czekając na grupę idę sama na I piętro do galerii malarstwa mistrzów włoskich, hiszpańskich, francuskich. Tu trzeba by poświęcić cały dzień, żeby w spokoju ducha i jasności umysłu „zobaczyć” zgromadzone obrazy.

Po całym dniu dzieła Tycjana, Caravaggia, Rafaela, Rubensa, Rembrandta czy Dürrrera oglądałam z zachwytem, ale niezbyt dokładnie. W mojej przeładowanej pamięci najbardziej utkwił obraz umieszczony w rogu sali, prawie niewidoczny — *Budowa wieży Babel* Bruegla starszego — i jeszcze tylko jedna myśl — przecież to tu znajduje się największy na świecie zbiór dzieł tego malarza. Wychodzę z muzeum. Jestem potwornie zmęczona, powoli wracam do autokaru, który uwozi nas do Bratysławy.

Dzień drugi — sobota

Rano po śniadaniu zwiedzanie starego miasta w Bratysławie. Jestem tu po raz kolejny, więc daruję sobie zabytki i udaję się na spokojne zakupy do Priora. Niebawem zakupy zrobione, granica przekroczona, pan przewodnik odpytuje nas sprawdzając, co zapamiętaliśmy. I znów główka w prawo, bo zabytek, główka w lewo, bo pałacyk i dojeżdżamy do Wiednia.

Na początek dnia letnia rezydencja położona we wspaniałym parku, czyli Schönbrun. Słońce świeci, jest piękny dzień. Po przejściu przez Dziedziniec Honorowy podchodzimy do tarasowego ogrodu.

To tak zwany parter kwiatowy — tulipany jeszcze nie w pełni zakwitły, tylko gdzieś tam barwna plama; zamyka to wszystko olbrzymia fontanna Neptuna. Na boki promieniście rozchodzą się aleje ze szpalerami drzew, na początku niektórych stoją posągi greckie. Jest 26°C, ciepło, słonecznie, idziemy w stronę oranżerii, mijając po drodze ZOO z afrykańskimi słoniami — rzadkość w tego typu ogrodach.

Przed nami zielony budynek Palmiarni — tu będziemy podziwiać roślinność strefy umiarkowanej, podzwrotnikowej i tropikalnej. Rośnie tu masa kwiatów — storczyki, rododendrony, mnóstwo innych, których nazw nie sposób zapamiętać. Jeszcze tylko ostatnie spojrzenie na kobierzec kwitnących hortensji i spacer wśród kwitnących drzew magnoliowych — do autokaru.

W autobusie krótkie drugie śniadanie, kawa i przejazd do centrum znów pod znajomy pomnik i zwiedzanie miasta.

Na początek ogród zamkowy — Burggarten z kilkoma pomnikami, m.in. Mozarta; słońce przygrzewa, wiedeńczycy siedzą sobie w parku na trawce, jedzą ciasteczka, a my kurcgalopkiem — znów główki w lewo, główki w prawo i dalej, i dalej. Pan Przemek, nasz kochany przewodnik, kładzie nam do głowy tony wiadomości. Zwiedzamy królującą nad Starym Miastem Katedrę św. Stefana. Potem jeszcze konieczne zdjęcie przy pomniku Goethego, raz jeszcze przejście przez park i zdjęcie pod Mozartem razem z tym cudownym kluczem wiolinowym ułożonym z żółtych bratków na trawniku przed pomnikiem.

Spacer na plac z fiakrami i z gigantyczną sceną budowaną na placu — ciekawe kto tu będzie występował, w mieście porozwieszane są plakaty zapowiadające koncert Barry White'a, może to jego występu słuchość będą wiedeńczycy? Scena jest ogromna, przesłania budynek Biblioteki Narodowej. Ostatnie spojrzenie i odjazd.

A wieczorem, po kolacji, zapowiadany wieczór przy świecach. Wzięłam oczywiście swoje utwory literackie, ale gdzie mi tam do tych prezentowanych. Wsłuchuję się w głos czytającej i... zmęczenie daje znać o sobie. Nie wytrzymuję. Zasypiam. Wstyd. Idę do pokoju, zamiast uczyć duchowej wybieram cielesną — przyjemne spanie.

Niedziela — ostatni dzień zwiedzania.

Po śniadaniu z bagażami ostatni już raz przekraczamy granicę do Wiednia. Zwiedzanie rozpoczynamy od zespołu pałacowego — letniej rezydencji, czyli Belwederu. Oglądamy Belweder Górny (częściowo jego fasada przesłonięta jest parkanem — remont) i Dolny.

Przez ruchliwą ulicę podchodzimy do Garde Kirche — kościoła polskiego. Słychać polską mowę, stoją lady z polską prasą. Widzę wszystkie tytuły, jakie są dostępne na naszym rynku prasowym. Gazety noszą datę piątkową lub sobotnią. Stojący odczytują imiona na noszonych przez nas identyfikatorach. Uśmiechają się, zagadują. Atmosfera jak nie w centrum Wiednia, lecz przed kościołem w Polsce w niedzielę po mszy.

Powrót do autokaru i Kahlenberg, który jest jednym ze wzgórz Lasku Wiedeńskiego. Wyjeżdżamy więc zostawiając w dole Wiedeń, po drodze na stokach lasu kwitnące zawilce, przylaszczki, fiołki. Wiedeńcy spacerują, jest ciepło. Spotykamy naszą przewodniczkę z Biblioteki Narodowej. Wymieniamy pozdrowienia i dalej spacer do kościoła św. Józefa.

Kościół stoi na wzgórzu, skąd Jan III Sobieski wyruszył do walki z potęgą turec-

ką. W zakrystii widzimy stałą wystawę i za polskie pieniądze (ale ceny miejscowe) kupujemy pocztówki, foldery. W kościele przed obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej wrzucamy szylinga wypowiadając modlitwę. Lampka się zapaliła, czyli zostaliśmy wysłuchani. Jeszcze tylko spojrzenie z tarasu Kahlenbergu na zamglony widok Wiednia i Dunaju i zjazd do Grinzingu. Fiakrem nie jechałam — 500 szylingów. Tortu sachera i kawy po wiedeńsku nie spróbowałam, ale za to u winiarzy skusiłam się na młode wino. Wiszące przed bramą domostwa gałęzie z jedliny informują, gdzie przy kuflu 1/4 l można wesoło spędzić czas. Wystrój tych letnich lokali jest bardzo malowniczy. Trzeba tylko pilnować, by trunek zbyt nie zasumiał w głowach.

Na koniec jeszcze tylko pamiątkowe zdjęcie pod figurką Bachusa umieszczoną na jednym z domów i odjazd do Wiednia. A tu po raz ostatni Domy 100 wód, czyli Domy Hundert-Wassera; kolorowe okna, kolorowe ściany, zieleń drzew wyglądających z okien, czyli architektura kolorowa bajecznie, zabawna, prześmieszna, na luzie, stwarzająca wrażenie spokoju, porządku, sympatii. Taka, jakie są moje wrażenia z wiedeńskiej wyprawy.

DANUTA BINKIEWICZ-KOŁODZIEJ

Utwory Juliana Tuwima w opracowaniach metodycznych Zestawienie bibliograficzne

WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE

DEMEL Genowefa: *Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola*. — Warszawa : WSiP, 1983. — S. 58 : Materiały do ćwiczeń: seplnienie [Ptasie plotki]

DYNER Władysław Jan: *Zabawy tematyczne w przedszkolu*. — Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1983. — S. 260-267 : Kolej. Podróże.

Zabawy tematyczne w przedszkolu.

MACHNOWSKA Maria: *Tuwimowe cuda i dziwy*. *Guliwer* 1993 nr 1 s. 35-39

Przykładowa lekcja z początku Tuwima, z wykorzystaniem różnych pomocy dydaktycznych.

MIERZEJEWSKI Andrzej, SOBOLEWSKA Anna: *Propozycja opracowania wiersza „Pstryk” Juliana Tuwima*. *Problemy Oświaty na Wsi* 1985 nr 1 s. 48-52

Analiza utworu oraz konspekt zajęcia z dziećmi sześciolletnimi (30 min.)

NATORFF Anna: *Podstawowe problemy plastyczne realizowane za pomocą materiałów literackich* // W: *Wychowanie plastyczne w przedszkolu* / Anna Natorff, Krystyna Wasiluk. — Warszawa : WSiP, 1990. — S. 23-25: [Wykorzystanie wierszy *Idzie Grześ, Rzeczka, Abecadło* do wprowadzenia pojęć: punkt, linia, kreska] ; s. 38 : [wprowadzenie pojęć: oświetlenie, światło w rysunku z wy-

korzystaniem wiersza *Pstryk*] ; S. 48 : [Inspirowanie dzieci przez wiersz *Taniec, Dwa wiatry* do dynamicznej kompozycji materiału plastycznego]

SACHAJSKA Elżbieta: **Uczymy poprawnej wymowy.** — Warszawa : WSiP, 1992. — S. 120-123 : Automatyzacja głosek w wyrazach, zdaniach i tekstach [*List do dzieci, Spóźniony słowik, Rzeczka*]; S. 132-134 : Wykorzystanie utworów literatury dziecięcej w pracy nad poprawną wymową [*Lokomotywa*]

SMOCZYŃSKA-NACHTMAN Urszula: **Kalendarz muzyczny w przedszkolu.** — Warszawa : WSiP, 1983. — S. 156 : *Warszawa*

Wykorzystanie wiersza do słuchania i śpiewania przez 6-latków.

ZGRYCHOWA Irena, **BUKOWSKI** Michał: **Chore dziecko chce się bawić.** — Warszawa : WSiP, 1982. — S. 60: *Okulary*

Wykorzystanie wiersza do zabaw i inscenizacji.

NAUCZANIE POCZĄTKOWE

AWGUŁOWA Janina, **ŚWIĘTEK** Wacława: **Inscenizacja w klasach początkowych.** — Warszawa : WSiP, 1985 —. 63-71 : Klasa II. Wiersze, które lubimy : inscenizacja opracowana na podstawie wierszy Juliana Tuwima [*Zosia Samosia, Spóźniony słowik, O Grzesiu kłamczuchu*]

BORYS Władysława: **Odkrywanie piękna „Lokomotywy”.** *Życie Szkoły* 1988 nr 11 s. 624-637

Omówienie języka, muzyczności *Lokomotywy*.

DEMEL Genowefa: **Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola.** — Warszawa : WSiP, 1983. — S. 56 : Materiały do ćwiczeń : seplenienie [*Ptasie plotki*]

KIERCZ Joanna: **Przykłady inscenizacji utworów Juliana Tuwima.** *Nauczanie Początkowe* 1993/94 nr 6 s. 41-57

Lokomotywa, Rzepka, Warzywa, Trudny rachunek, Taniec, Ptasie plotki, Spóźniony słowik, O Grzesiu kłamczuchu, i jego cici, Dyzio marzyciel, Zosia Samosia.

KIERCZ Joanna: **„Wiersze dla dzieci” J. Tuwima.** *Nauczanie Początkowe* 1992/93 nr 6 s. 74-76

Wykorzystanie licznych wierszy do różnych tematów z języka polskiego i środowiska.

LECH Iwona, **WYSOCKA** Jolanta: **„Słoń Trąbalski” J. Tuwima.** *Nauczanie Początkowe* 1993/94 nr 6 s. 16-18

Przykłady wykorzystania wiersza do dwóch tematów lekcji z języka polskiego.

LENARTOWSKA Krystyna, **ŚWIĘTEK** Wacława: **Lektura w klasach I-II-III.** — Warszawa : WSiP, 1987. — S. 133-134 : Informacje o książkach i organizacji pracy z lekturą : lektury klasy I [Julian Tuwim, *Wiersze dla dzieci*] ; S. 143 : Informacje o książkach i organizacji pracy z lekturą : lektury klasy II [*Słoń Trąbalski*]

MACHNOWSKA Maria: **Tuwimowe cuda i dziwy.** *Guliwer* 1993 nr 1 s. 35-39

Przykładowa lekcja z poezją Tuwima i wykorzystaniem pomocy dydaktycznych.

MIERZEJEWSKI Andrzej, **SOBOLLEWSKA** Anna: **Propozycja opracowania wiersza „Pstryk” Juliana Tuwima.** *Problemy Oświaty na Wsi* 1985 nr 1 s. 48-52

Analiza utworu oraz konspekt zajęcia z dziećmi sześciolatkami (30 min.).

Poezja i inscenizacja w nauczaniu początkowym : materiały pomocnicze dla nauczycieli nauczania początkowego / pod red. Z. Zając, W. Kulickiej. — Olaszyn : IKN ODN, 1986. — S. 18-20

Omówienie treści wiersza *Idzie Grześ*. Próby recytacji z uwzględnieniem oznaczeń recytacyjnych.

PYKA Gotfryd: **Lokomotywa — Juliana Tuwima.** *Życie Szkoły* 1984 nr 7/8 s. 411-420

Propozycje analizy utworu na lekcjach języka polskiego w klasie I.

SACHAJSKA Elżbieta: **Uczymy poprawnej wymowy.** — Warszawa : WSiP, 1992. — S. 120-123: Automatyzacja głosek w wyrazach, zdaniach i tekstach [*List do dzieci, Spóźniony słowik, Rzeczka*] ; S. 132-134 : Wykorzystanie utworów literatury dziecięcej w pracy nad poprawną wymową [*Lokomotywa*]

ŻUCHOWSKA Wiesława: **Oswajanie ze sztuką słowa. Początki edukacji literackiej.** — Warszawa : WSiP, 1992. — S. 105-110 : Zabawa słowem. Inwencja językowa w poezji. Julian Tuwim *Pan Tralaliński* ; S. 94-98 : Uporządkowane zamieszanie (poetyka „świata na opak”) [*Cuda i dziwy*]

SZKOŁA PODSTAWOWA —
KL. IV-VIII

BOBROWSKA Barbara: *Strofy o późnym lecie — nie tylko Tuwimowskie. Polonistyka* 1982 nr 5 s. 349-354

Analiza „Strof o późnym lecie” Juliana Tuwima punktem wyjścia do omówień wierszy „Koniec wakacji” i „Wozem” Anny Kamieńskiej oraz „Żniwa” i „Las” Jerzego Harasymowicza.

BUDZIK Jerzy, **SYNOWIEC** Helena: *Fleksja i składnia. Przykłady lekcji* // W: *Nauczanie języka polskiego w klasie 5* / pod red. Bożeny Chrzęstowskiej i Edwarda Polańskiego. — Warszawa : WSiP, 1985 — S. 84-85 : Temat. Powtórzenie wiadomości o czasowniku.

Wykorzystano wiersz Tuwima *Pieśń o Białym Domu*.

CHRZĄSTOWSKA Bożena: *Kształcenie literackie* // W: *Nauczanie języka polskiego w klasie 4* : praca zbior. / aut. Bożena Chrzęstowska (i in.). — Warszawa : WSiP, 1983. — S. 230-231 : Funkcja poetycka języka. Lekcja 1. Przed wycieczką. Rozmawiamy o pogodzie ; Lekcja 2. Czym różni się język poetycki od „zwyčajnego”? ; Lekcja 3. Jak w poezji „słowa dziwią się sobie” [wiersz Tuwima *Dwa wiatry*].

CHRZĄSTOWSKA Bożena: *Z cyklu : Czym różni się język poetycki od niepoetyckiego?* // W: *Nauczanie języka polskiego w klasie 4* : praca zbior. / aut. Bożena Chrzęstowska (i in.). — Warszawa : WSiP, 1983. — S. 226-228 : Gra [dotyczy wiersza *Figielek*].

CHRZĄSTOWSKA Bożena: *Z cyklu : Kto do kogo mówi?* // W: *Nauczanie języka polskiego w klasie 4* : praca zbior. — Warszawa : WSiP, 1983. — S. 249-250 : Podmiot liryczny — adresat [*Idą gąski...*].

DIETRICH Janina: *Kształcenie literackie* // W: *Nauczanie języka polskiego w klasie 6* : książka przedmiotowo-metodyczna / Janina Dietrich, Janina Wójcik. — Warszawa : WSiP, 1985. — S. 331-333 : Propozycje opracowania materiału literackiego (Temat: Wódz Siouxów nad szklaneczką mleka, o wierszu Tuwima *Gorące mleko*) : S. 336-341 : Propozycje opracowania materiału literackiego (*Kapuśniaczek, Rwanie bzu*) : S. 354-357 (*Galąź*).

JAGOSZEWSKA Krystyna: *Sposób na „Kapuśniaczek” Juliana Tuwima. Warsztaty Polonistyczne* 1994 nr 1 s. 78-79

Propozycja lekcji.

KLUSEK Jerzy: *Julian Tuwim : Dwa wiatry* // W: *Zadania do lektury dla klas IV-VI* : praca zbior. / pod red. Tadeusza Patrzalka i Gertrudy Wichary. — Warszawa : WSiP, 1985 — S. 43 : Julian Tuwim *Dwa wiatry*.

MACHNOWSKA Maria: *Tuwimowe cuda i dziwy. Guliwer* 1993 nr 1 s. 35-39

Przykładowa lekcja z poezją Tuwima z wykorzystaniem różnych pomocy dydaktycznych.

PAWLIK-OLSZEWSKA Bożena: *Julian Tuwim „Kwiaty polskie”* // W: *Zadania do lektury dla klas VII-VIII* : praca zbior. / pod red. Tadeusza Patrzalka i Gertrudy Wichary. — Warszawa : WSiP, 1987. — S. 193-195

RZĘSIKOWSKI S.: *Poemat Juliana Tuwima o Polsce. Język Polski w Szkole. Kl. IV-VIII* 1988/89 nr 1 s. 7

TUWIM Julian: *To było w Łodzi. Guliwer* 1993 nr 1 s. 41-42

Wspomnienie Tuwima z dzieciństwa. Lata gimnazjalne i okres lingwistyczno-esperancki w życiu poety. Pierwsza krytyka, pierwsze spotkanie z Leopoldem Staffem.

WICHARY Gertruda: *Julian Tuwim : Galąź* // W: *Zadania do lektury dla klas IV-VI* : praca zbior. / pod red. Tadeusza Patrzalka i Gertrudy Wichary. — Warszawa : WSiP, 1985. — S. 148

WICHARY GERTRUDA: *Julian Tuwim : Gorące mleko* // pod red. Tadeusza Patrzalka i Gertrudy Wichary. — Warszawa : WSiP, 1985 — S. 149

WICHARY Gertruda: *Julian Tuwim : Rwanie bzu* // W: *Zadania do lektury dla klas IV-VI* : praca zbior. / pod red. Tadeusza Patrzalka i Gertrudy Wichary. — Warszawa : WSiP, 1985. — S. 149-150

WIECH Anna: *Poezja w szkole : propozycje rozwiązań metodycznych*. — Słupsk : WSP, 1984. — S. 59-60 : Propozycje realizacji : poziom szósty

Sylabotoniżm Kwiatów polskich

ŻYDEK-BEDNARCZUK Urszula: *Integracja nauczania fonetyki z innymi działami nauki o języku i kształceniu literackim. Przykłady lekcji* // W: *Nauczanie języka polskiego w klasie 5 / pod red. Bożeny Chrzastowskiej i Edwarda Polańskiego.* — Warszawa : WSiP, 1985. — S. 112-113 : Temat : Jak akcentujemy wyrazy w języku polskim? (Wariant 2) [*Ptasie radio*].

SZKOŁA ŚREDNIA

BORTNOWSKI Stanisław: *Jak uczyć poezji?* — Warszawa : Borgis, 1991. — S. 16 : *Dygresje o Tuwimie i Różewicu* [Wykorzystano wiersz *Strofy o późnym lecie*] ; S. 20 : *Pytania inaczej* [*Sokrates tańczący, Rwanie bzu*]

GÓRZAŃSKI Jerzy: *Bryk Pegaza. Literatura* 1987 nr 4 s. 51

Omówienie książki Tuwima „Pegaz dęba” jako utworu ujawniającego metody i sposoby posługiwania się formami wersyfikacyjnymi.

KNOTHE Maria: *Krąg poetów „Skamandra”* // W: *Język polski : komentarz metodyczny dla kl. III zaocznych lic. ogólnokształc., techników oraz lic. zawod. dla pracujących.* — Warszawa : WSiP, 1984. — S. 173-175

LÖW Ryszard: *Julian Tuwim : w kręgu hebrajskim. Literatura na Świecie* 1992 nr 5/6 s. 376-379

LÖW Ryszard: „*My Żydzi polscy...*” w hebrajskiej opinii literackiej. *Literatura na Świecie* 1992 nr 5/6 s. 372-375

ŁUKASIEWICZ Jacek: *Dwa nawiązania do „Pana Tadeusza” : „Kwiaty polskie” i „Trans-Atlantyk”.* *Pamiętnik Literacki* 1984 z. 3 s. 51-84

MATUSZEWSKI Ryszard: „*Będę ja pierwszym w Polsce futurystą*”. *Fragm. Miesięcznik Literacki* 1983 nr 3 s. 52-64

Start poety, pierwsza recepcja. Problemy asymilacji. Pozory witalizmu. Pracowity homo ludens („Alfabet wspomnień” A. Stonimskiego). Narodziny mitu słowa. Analiza „Stopiewni”.

MATUSZEWSKI Ryszard: *Czyścić Juliana Tuwima.* *Fragm. Twórczość* 1982 nr 8 s. 69-97

Krytyka antytuwimowska — Ludwik Fryde. Narodziny i analiza „Kwiatów polskich”.

NAWROCKI Witold: „*Czy umarli poeta*”? *Nowe Drogi* 1988 nr 9 s. 157-170

Tuwim powojenny — ocena krytyczna.

STRUMIŃSKI Bohdan: *Zapożyczenia Juliana Tuwima z Ambrose’a Bierce’a.* *Pamiętnik Literacki* 1980 z. 1 s. 237-243

Tuwim jako poeta — „satanolog” — humorysta słowa. Autor cyklów : „Przeblyski genialności” i „Definicje”. Zestawienie wszystkich zapożyczeń Tuwima z oryginałem Bierce’a i z rosyjskim przekładem Kaszkiną.

Opracowały **DANUTA DENIS**
AGNIESZKA MIKOŁAJCZAK

Na podstawie Zbiorów Biblioteki Pedagogicznej w Lidzbarku Warmińskim

UWAGA!

Ważne dla Czytelników

Dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego oraz Rada Naukowa Wydziału Historycznego UW w porozumieniu z dyrektorem Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy podjęli decyzję, że począwszy od roku akademickiego 1995/96 absolwenci Pomaturalnego Studium Bibliotekarskiego Zaocznego prowadzonego przez CUKB będą przyjmowani bez egzaminu na I rok studiów zaocznych; absolwenci z oceną końcową na dyplomie 5,0 i wyżej będą mogli ubiegać się o przyjęcie na II roku studiów.

Czasopismo „Aura” źródłem wiedzy ekologicznej

● Wstępna pogadanka na temat czasopism
— Jakie znacze tytuły czasopism i gazet?
— Co możecie powiedzieć o „Waszych” czasopismach?

— Podajcie tytuły prasy lokalnej.

● Wspólne dokonanie podziału czasopism według kryterium:

— częstotliwości ukazywania się (dzienniki, tygodniki, miesięczniki itd.),

— adresata (dla dzieci, młodzieży, dorosłych, komputerowców, miłośników przyrody itd.),

— tematu (naukowe, popularnonaukowe, społeczne, polityczne, sportowe, muzyczne itd.).

Wspólne sformułowanie definicji prasy z uwzględnieniem pojęć: dziennik, gazeta, czasopismo, periodyk.

● Na tablicy rysujemy kratki krzyżówki, a wyznaczony uczeń rozdaje po jednym egzemplarzu (z różnych lat) miesięcznika „Aura”.

Wyrazy tworzące krzyżówkę stanowią całość logiczną i łatwą do zapamiętania przez uczniów.

1. Nauka o ochronie przyrody.

(szozologia)

2. Wiedza.

(nauka)

3. Otoczenie, w którym żyjemy.

(środowisko)

4. Roztaczanie opieki.

(ochrona)

● Wspólny komentarz rozwiązanej krzyżówki.

— Jakie otrzymaliśmy hasło?

— Czy spotkaliście się już z tym wyrazem, a jeśli tak, to w jakich okolicznościach?

— Co ten wyraz oznacza?

Znaczenie wyrazu sprawdzamy w *Słowniku wyrazów obcych*.

AURA to wyraz pochodzenia greckiego; (aura = podmuch wiatru) oznacza pogodę, stan pogody, powietrze. W przenośni może oznaczać nastrój, klimat, atmosferę panującą w jakimś środowisku.

Zwracamy uwagę, że jest to również tytuł czasopisma.

● Kilka słów o „Aurze”.

Pierwszy numer „Aury” ukazał się 23 lata temu w Krakowie. Były to czasy inne, trudne.

Dwa lata starano się o uzyskanie zgody władz politycznych na wydawanie tego czasopisma oraz o niezbędne środki. Dzisiaj jest to o wiele łatwiejsze; wystarczy dysponować odpowiednią sumą pieniędzy i dokonać rejestracji pisma. Żadnej zgody nie potrzeba.

W tworzeniu czasopisma zaangażowanych było wiele osób: naukowcy, działacze Naczelnej Organizacji Technicznej, dziennikarze. Wskazywali oni na negatywne skutki żywiolowej polityki gospodarczej i na konieczność upowszechniania wiedzy z zakresu ochrony środowiska. Ówczesni przywódcy polityczni tego problemu nie zauważali z prostych przyczyn — ochrona środowiska to inwestycja kosztowna, a ponadto przeszkadzała w rywalizacji przemysłowej ze światem zachodnim. Skutki oboczne tak zorientowanej polityki były jednak zauważalne i redakcja „Aury” starała się, mimo wielu trudności, przedstawiać społeczeństwu zagrożenia wynikające z nieprzemyślanego uprzedmiotowienia kraju oraz straty, jakie z tego powodu ponosi przyroda.

Wskazywano na potrzebę racjonalnego wykorzystywania odpadów, ekonomicznie uzasadnione oszczędzanie energii, piętnowano wypalanie traw, motywowano konieczność istnienia międzynarodowego stowarzyszenia bezpieczeństwa ekologicznego itp.

To właśnie „Aura” podjęła ekologiczną edukację polskiego społeczeństwa i tak jest do dzisiaj.

● Uczniowie przyglądają się karcie tytułowej „Aury” i starają się to czasopismo scharakteryzować.

Pytania pomocnicze:

1. Jakie są stałe elementy tego czasopisma? (tytuł, numer kolejny, data).

2. Jak brzmi jego podtytuł? (obecnie: „Ochrona środowiska”; początkowo: „Ochrona środowiska człowieka”).

3. Jak brzmi pełen podtytuł? (Miesięcznik Naczelnej Organizacji Technicznej poświęcony kształtowaniu i ochronie środowiska: podtytuł jest również w wersji angielskiej).

4. Od którego roku „Aura” jest wydawana? (od 1973).

5. Jaka jest częstotliwość ukazywania się „Aury”? (wydawana jest co miesiąc).

6. Czy i gdzie możecie znaleźć adres redakcji oraz skład kolegium redakcyjnego i rady programowej pisma? (uczniowie dostrzegają po

lewej stronie karty tytułowej dokładny adres redakcji — Kraków, ul. Floriańska 27 — oraz nazwiska członków kolegium i rady).

7. Kto i gdzie drukuje „Aurę”? (Drukarnia im. W. L. Anczyca w Krakowie).

8. Kto finansuje „Aurę”? (uczniowie zauważają — na samym dole karty tytułowej informację, że czasopismo to wydawane jest z pomocą finansową Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

9. Jak można zorientować się w treści numeru? (uczniowie stwierdzają, że po prawej stronie karty znajdują się tytuły artykułów, nazwiska autorów oraz strony, na których odnaleźć można poszczególne teksty).

10. Czy są w numerach jakieś szczególne działy? Uczniowie odkrywają, że powtarzają się pewne rubryki, np. „Z miesiąca na miesiąc”, „Recenzje”, „Kronika ekologiczna”, „Krzyżówka”. Wszyscy spostrzegają, że często wśród tytułów artykułów oraz w tekstach przewija się wyraz **ekologia**.

Dokładne objaśnienie znaczenia tego wyrazu znajdujemy w *Słowniku wyrazów obcych*. Dowiadujemy się, że ekologia jest wyrazem pochodzenia greckiego (oikos — dom; środowisko; logos — nauka) i oznacza dziedzinę biologii badającą wzajemne stosunki między organizmami a otaczającym je środowiskiem.

Przy okazji wyjaśniamy sobie (również na podstawie *Słownika wyrazów obcych*), że nauką zajmującą się zagadnieniami dotyczącymi ochrony przyrody, środowiska i jej zasobów jest **sozologia** (sozzo — chronię, ratuję; logos — nauka).

Po krótkim omówieniu szaty graficznej „Aury” zastanawiamy się, do kogo to czasopismo jest adresowane. Uczniowie stwierdzili, że czasopismo to powinno być znane wszystkim tym, którym nie jest obojętne, w jakim środowisku żyją.

ELŻBIETA BRUDŁO

Na podstawie

Binkiewicz-Kołodziej Danuta — *Czasopismo i gazeta źródłem aktualnej wiedzy*. „Poradnik Bibliotekarza” 1994 nr 7/8 s. 30-31.

Garścia Edward — *Dwadzieścia lat „Aury”*. „Aura” 1992 nr 12 s. 3.

Ładra Grażyna — *Poznajemy układ i treść periodyków na przykładzie gazety „Świat Młodych”*. „Poradnik Bibliotekarza” 1993 nr 1/2, s. 56-58.

Pielachowski Józef — *Przysposobienie czytelnicze i informacyjne w szkole podstawowej*. Poradnik nauczyciela. Warszawa-Poznań 1992.

Ukazuje się od maja 1992 r.

Notes

wydawniczy

W każdym numerze:

- zapowiedzi wydawnicze
Centrum Informacji o Książce
- największy w kraju, liczący około 1000 tytułów zestaw nowości wydawniczych
- bestsellery hurtowni - cykliczna analiza wyników sprzedaży w największych firmach dystrybucyjnych
- publicystyka poświęcona problemom ruchu wydawniczego
- kronika: co słyhać w branży?
- problemy bibliotek

Adres redakcji: 02-916 Warszawa, ul. Okrężna 3, tel. 642 95 53, fax 642 27 69

**MIESIĘCZNIK
WYDAWCÓW,
KSIĘGARZY,
BIBLIOTEKARZY,
HURTOWNIKÓW**

**I WSZYSTKICH
ZAINTERESOWANYCH
RYNKIEM KSIĄŻKI**

oferujemy prenumeratę

Chorzów — moje miasto

Lekcja regionalna w bibliotece pedagogicznej

Obecnie, kiedy w edukacji szkolnej kładzie się duży nacisk na realizację zagadnień regionalnych, lekcja biblioteczna może być również okazją do upowszechnienia wiedzy o własnym regionie i budowania więzi z „małą ojczyzną”. W związku z tym Biblioteka Pedagogiczna w Chorzowie, wspomagając nauczycieli w ich działaniach dydaktycznych i wychowawczych, zorganizowała lekcję regionalną dla uczniów klas VII i VIII.

Do wszystkich szkół w mieście wysłano pisma z zaproszeniem do uczestnictwa oraz z informacją, że założeniem lekcji jest poszerzenie wiadomości uczniów o naszym mieście oraz realizacja hasła programowego z zakresu przysposobienia czytelniczego i informacyjnego.

Do tej pory gościliśmy w naszej bibliotece uczniów z 13 szkół podstawowych na 28 lekcjach. Zajęcia odbywały się najczęściej w ramach godzin wychowawczych, lekcji języka polskiego oraz przysposobienia czytelniczego i informacyjnego. W zmodyfikowanej formie zajęcia przeprowadzono również z uczniami szkoły specjalnej.

Konspekt tej lekcji może posłużyć jako zachęta i inspiracja do zorganizowania podobnych zajęć w innych miejscowościach kraju.

Cele dydaktyczno-wychowawcze lekcji

- **poznawcze:**
 - wzbogacenie i usystematyzowanie wiedzy ucznia o mieście i regionie;
 - zapoznanie uczniów z różnego typu wydawnictwami dotyczącymi miasta;
 - poznanie przez uczniów zasad sporządzania opisów bibliograficznych: książki, rozdziału i fragmentu książki, artykułu z czasopisma oraz wykonywania tematycznego zestawienia bibliograficznego.
- **kształcące:**
 - doskonalenie umiejętności samodzielnego korzystania z różnych źródeł informacji pośredniej i bezpośredniej, sprawnego posługiwania się aparatem naukowym książki, szybkiego orientowania się w treści publikacji oraz poprawnego sporządzania notatki;
 - przygotowanie uczniów do samodzielnego opracowywania tematycznych zestawień bibliograficznych;
- **wychowawcze:**
 - pogłębienie przywiązania uczniów do miasta i tradycji kulturalnych regionu;
 - zwrócenie uwagi uczniów na dokonania i osiągnięcia w życiu społeczno-kulturalnym miasta, ze szczególnym uwzględnieniem spraw, które wyróżniają miasto spośród innych miast regionu i Polski i stanowią o jego specyfice i niepowtarzalności.

Metody pracy:

- samodzielna praca uczniów w zespołach (według kart poleceń);
- rozmowa nauczająca z elementami metody problemowej.

Pomoce dydaktyczne do lekcji

- plansze z przykładami opisów bibliograficznych (I stopnia szczegółowości),
- plansza z przykładowym tematycznym zestawieniem bibliograficznym,
- kartki z poleceniami dla uczniów,
- katalogi alfabetyczny i rzeczowy,
- kartoteka zagadnieniowa,
- kartoteka tekstowa (teczki wycinków prasowych),
- księgozbiór podręczny czytelnicy (słowniki i encyklopedie do objaśniania nowych lub niezrozumiałych dla uczniów pojęć).
- wydawnictwa na temat miasta i regionu zgromadzone na wystawce w czytelnicy: egzemplarze wybranych czasopism, monografie miasta, informatory miejskie, plan miasta, popularnonaukowe opracowania historyczne, albumy z fotografiami miasta (współczesnymi i historycznymi), zdjęcia, stare widokówki, wydawnictwa statystyczne, przewodniki turystyczne i inne (muzealne, astronomiczne itp.), biografie ludzi zasłużonych dla miasta, opracowania dotyczące folkloru regionu, utwory literatury pięknej autorstwa pisarzy związanych z miastem, zbiory legend i baśni pisanych w gwarze ludowej regionu, dokumenty życia społecznego (np. afisze informujące o działalności miejscowych domów kultury, teatrów, towarzystw kulturalnych).

Byłoby wskazane, aby na wystawce znalazły się wydawnictwa przedwojenne, a także dotyczące całego regionu. Nawet jeśli nie zostaną wykorzystane w czasie zajęć, będzie to okazją do rozbudowania zainteresowania uczniów książką i czytelnictwem.

Czas trwania zajęć — godzina zegarowa do dwóch godzin lekcyjnych (w zależności od poziomu klasy).

Tok lekcji

- Powitanie klasy w czytelni biblioteki.

● Część wprowadzająca — podanie tematu oraz celu lekcji. Krótkie przypomnienie wiadomości o aparacie naukowym książki, źródłach informacji bezpośrednio i pośrednio i zasadach korzystania z nich. Omówienie zasad sporządzania opisów bibliograficznych oraz tematycznego zestawienia bibliograficznego.

Podział klasy na grupy i rozdanie kartek z poleceniami. Omówienie poleceń.

● Praca uczniów w grupach — każda grupa opracowuje pisemnie na podstawie źródeł informacji notatkę na temat podany w poleceniu i wykonuje opisy bibliograficzne źródeł. Bibliotekarz oraz nauczyciel-opiekun klasy służą uczniom pomocą podczas tej części zajęć.

● Rozmowa bibliotekarza z uczniami na temat miasta, wykorzystanie przez nich wiadomości uzyskanych w czasie lekcji. Bibliotekarz aktywizuje klasę przez stawianie pytań problemowych, odwołuje się do wiadomości, przeżyć i doświadczeń uczniów. Powinien także inspirować do wypowiedzi na tematy związane z miastem, nie ujęte w poleceniach.

● Podsumowanie lekcji — grupy sprawdzają wzajemnie poprawność opisów bibliograficznych. Powtórzenie wiadomości o tematycznym zestawieniu bibliograficznym. Zachęcenie przez bibliotekarza do wykorzystywania zdobytych wiadomości o mieście na lekcjach w szkole.

Polecenia dla uczniów — omówienie

Polecenia dla poszczególnych grup uczniów obejmują następujący zakres zagadnień:

HISTORIA MIASTA

W szkolnej edukacji historycznej elementy historii regionalnej pojawiają się najczęściej w powiązaniu z wielkimi wydarzeniami dziejowymi. Toteż polecenia dotyczące historii miasta uwzględniają:

- ciekawostki i mało znane epizody z dziejów miasta,
- opis wyglądu miasta w dawnych wiekach,
- informacje o życiu codziennym mieszkańców, ich problemach i osiągnięciach,
- realia, anegdoty związane z pobytem wybitnych osób w mieście.

Jako materiał źródłowy służą m.in. fragmenty artykułów z czasopism XIX-wiecznych (książka Wojciecha Janoty — *Górny Śląsk przed stu laty. Jak o nim gazety ówczesne pisały*. Katowice 1984), monografia miasta zawierająca wyjątki z dokumentów historycznych, m.in. autorstwa Jana Długosza, zbiór gawęd z dziejów miasta, *Album Chorzowa w starej fotografii*, który oprócz informacji wizualnej dostarczył przez podpisy objaśniające poszczególne zdjęcia wielu ciekawych wiadomości o mieście, nie uwzględnianych w naukowych opracowaniach historycznych.

ZABYTKI MIASTA

Uczniowie przygotowują informacje o najstarszym zabytku w mieście, zabytkach znajdujących się w ich dzielnicy, podają przykłady zabytków sakralnych, zabytkowych budynków użyteczności publicznej, obiektów przemysłowych o zabytkowej architekturze.

Dodatkowo wyszukują w słownikach objaśnienia stylów architektury, w jakich te zabytki stworzono.

Źródłem informacji jest plan miasta zawierający informacje przeznaczone dla turystów, m.in. o obiektach, które w czasie zwiedzania miasta warto obejrzeć.

MUZEJA

Uczniowie charakteryzują: zbiory dwóch istniejących w mieście muzeów oraz formy ich prezentacji (tradycyjne muzeum i skansen — wyjaśniają pochodzenie wyrazu „skansen”).

Uniwersalnym źródłem informacji jest w tym przypadku książka Stanisława Lorentza *Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce* (Warszawa 1973).

POMNIKI

Uczniowie przygotowują opisy najważniejszych i najciekawszych pod względem artystycznym pomników w mieście. Podają krótkie informacje o wydarzeniach historycznych i osobach, których pamięć w ten sposób uczczono.

Źródło informacji — *Chorzów. Przewodnik po miejscach pamięci narodowej* (Chorzów 1987). Można też wykorzystać przy tym poleceniu materiały ilustracyjne (albumy, widokówki) oraz słowniki historyczne i biograficzne.

LUDZIE ZASŁUŻENI DLA MIASTA

Na przykładzie życia i działalności ludzi zasłużonych dla miasta bądź całego regionu uczniowie zastanawiają się nad znaczeniem pojęcia „patriotyzm lokalny”. Przedstawiają formy uczczenia pamięci tych osób (pomniki, nazwy ulic, nadawanie imienia szkołom i innym instytucjom)

W przypadku omawiania działalności osób żyjących źródłem informacji mogą być artykuły i wywiady zamieszczone w prasie. Przy opracowywaniu biogramów osób nieżyjących potrzebnych informacji dostarczają słowniki biograficzne. Podczas naszej lekcji uczniowie korzystają z *Informatora monograficznego ulic miasta Chorzowa* (Chorzów 1978) oraz ze *Śląskiego słownika biograficznego* (Katowice 1977).

INSTYTUCJE KULTURY W MIEŚCIE (BIBLIOTEKI, DOMY KULTURY, KINA, TEATRY itp.)

Można omówić wszystkie bądź wybrane instytucje kultury działające na terenie miasta. Źródłem informacji mogą być różnego rodzaju druki ulotne (informatory, afisze).

My rozmawiamy na temat bibliotek istniejących w Chorzowie (miejskie biblioteki publiczne, biblioteki szkolne, zakładowe i parafialne), o różnicach między nimi w zakresie gromadzonego księgozbioru oraz użytkowników. Następnie uczniowie na podstawie miesięcznego programu teatralnego wydawanego przez chorzowski Teatr Rozrywki przedstawili repertuar tego teatru (przedstawienia dla dzieci i dorosłych, spektakle gościnne innych teatrów, koncerty muzyczne oraz imprezy organizowane przez młodzież w teatrze). Dodatkowych informacji o poszczególnych spektaklach dostarczyły recenzje teatralne gromadzone w kartotece tekstowej. Celem było zachęcenie uczniów do odwiedzenia teatru, wskazanie, jak praktycznie można uzyskać informacje o tym, co się w teatrze dzieje, jak zarezerwować bilety.

GAZETA LOKALNA (REGIONALNA)

Na podstawie kilku numerów „Gońca Górnośląskiego” uczniowie opracowują charakterystykę tej gazety (adres redakcji, częstotliwość wydawania, tematyka artykułów, stałe rubryki informujące o wydarzeniach kulturalnych w mieście, o nowościach księgarskich i możliwościach spędzenia wolnego czasu) oraz próbują odpowiedzieć, jaka jest funkcja gazety lokalnej.

SPORT W MIEŚCIE

Zadaniem uczniów jest przedstawienie najważniejszych osiągnięć miejscowych klubów sportowych oraz podanie dyscyplin sportowych, jakie można w nich uprawiać.

Źródła informacji — *Informator miejski Chorzowa* (Chorzów 1993) oraz *Mala encyklopedia sportu* (Warszawa 1977).

WYPOCZYNEK I REKREACJA W MIEŚCIE

Uczniowie omawiają tereny rekreacyjne na terenie miasta i okolicy oraz możliwości spędzenia tam wolnego czasu. Szczególną uwagę poświęcamy parkom, w tym Wojewódzkiemu Parkowi Kultury i Wypoczynku.

Dobre źródło informacji stanowią tu przewodniki turystyczne — uczniowie korzystali z książki Jacka Pikiewicza *Województwo katowickie*. (Vademecum Turystyczne — Katowice 1981).

AKTUALNE PROBLEMY MIASTA

Wybór tematu zależy od warunków lokalnych. Dla wielu miejscowości w Polsce, podobnie jak dla nas, jednym z największych problemów jest degradacja środowiska naturalnego. Uczniowie na podstawie artykułów z prasy mówili o działaniach podejmowanych na rzecz poprawy warunków życia w naszym mieście oraz o działalności proekologicznej chorzowskich szkół.

MŁODZIEŻ — JEJ INICJATYWY I OSIĄGNIĘCIA

Na podstawie artykułów z prasy lub gazetek

uczniowskich wydawanych w niektórych szkołach można przedstawić ciekawe inicjatywy dzieci i młodzieży. Zaktywizuje to innych do podejmowania podobnych działań.

My, korzystając z artykułów „Magazynu Szkolnego” i „Wyspy”, mówiliśmy o działalności chorzowskiej młodzieży w ramach Towarzystwa Ochrony Praw i Godności Dziecka „Wyspa”, działającym w powiązaniu z Parlamentem Dzieci i Młodzieży województwa katowickiego.

Jako ciekawostkę uczniowie obejrzeni egzemplarz przedwojennej gazetki uczniowskiej wydawanej w miejscowym gimnazjum pt. „Młody Krajoznawca Śląski”.

NASZ REGION I JEGO KULTURA

Temat ten stanowi uzupełnienie polecenia dotyczącego muzeów. Przy omawianiu ich zbiorów pojawia się zwykle pojęcie zbiorów etnograficznych.

Uczniowie opracowali następujące tematy:

— Gwara jako najważniejszy składnik kultury ludowej naszego regionu. (na podstawie książki *Gwara Śląska wczoraj i dziś* (Katowice 1992).

— Legendy i baśnie naszego regionu — ich najbardziej charakterystyczny bohater — Skarbnik, geneza i funkcja tej postaci (na podstawie *Słownika folkloru polskiego* Juliana Krzyżanowskiego).

— Praca z tekstem gwarowym (podanie ludowe, anegdota) — tłumaczenie niezrozumiałych wyrazów przy pomocy słownika słów i wyrażeń gwarowych zamieszczanych w książkach zawierających takie teksty.

— Zwyczaje ludowe związane ze świętami, charakterystyczne dla regionu (dostosowane do terminu przeprowadzanej lekcji, np. Andrzejki, Barbórka, Wielkanoc) na podstawie książki J. Pośpiecha *Zwyczaje i obrzędy doreczne na Śląsku* (Opole 1987).

POLECENIE ZWIĄZANE Z KATALOGIEM RZECZOWYM LUB REGIONALNYM

Wyszukaj w katalogu silesianów materiały na temat... i sporządź tematyczne zestawienie bibliograficzne.

POLECENIE ZWIĄZANE Z KARTOTEKĄ ZAGADNIENIOWĄ

Wyszukaj w kartotece materiałów repertuarowych scenariusz inscenizacji i montaż literackie nadające się do wykorzystania na akademii poświęconej naszemu miastu. Sporządź tematyczne zestawienie bibliograficzne.

Uwagi o przebiegu zajęć

Przedstawiony konspekt nie jest uniwersalnym wzorem regionalnej lekcji bibliotecznej, lecz jedynie ilustracją, jak można uczyć o własnym regionie w bibliotece, przykładem praktycznych możliwości w tym zakresie. Polecenia do tej

lekcji, z racji jej specyficznego tematu, wymagają dokonywania pewnych modyfikacji w przypadku wykorzystywania ich przez bibliotekarzy z innych miast czy regionów. Zakres tematyczny proponowanych poleceń jest dość szeroki i różnorodny, można więc wybrać niektóre z nich, rezygnując z pozostałych. Bibliotekarze z większych miejscowości nie powinni mieć też problemu ze zgromadzeniem potrzebnych wydawnictw informacyjnych. W mniejszych miastach temat lekcji należałoby rozszerzyć do całego regionu lub województwa.

Ilość wykorzystywanych w czasie lekcji poleceń należy dostosować do poziomu klasy i jej liczebności. Przygotowanie i omówienie podczas dwugodzinnych zajęć wszystkich tematów wymaga bowiem dużego zdyscyplinowania uczniów i autentycznego zainteresowania z ich strony. Ponieważ polecenia nawiązują do szkolnych programów edukacji historycznej, polonistycznej, ekologicznej, teatralnej, plastycznej, geograficznej, z zakresu wychowania fizycznego i zdrowot-

nego, wiadomości zdobyte przez uczniów w czasie lekcji mogą być wykorzystane przez nauczycieli na różnych zajęciach. Uczniowie mogą też, w ramach zajęć z przysposobienia czytelniczego i informacyjnego, wspólnie z bibliotekarzem szkolnym sporządzić z wykonanych przez siebie opisów bibliograficznych tematyczne zestawienie bibliograficzne, które, umieszczone w kartotece zagadnieniowej biblioteki, będzie źródłem informacji w przypadku często organizowanych przez szkoły konkursów wiedzy o rodzinnym mieście lub regionie.

Zajęcia, które były przeprowadzone w naszej bibliotece, wykazały w wielu wypadkach niedostateczną wiedzę uczniów w zakresie znajomości naszego miasta i regionu. W takiej sytuacji każda forma pracy z uczniem mająca na celu przybliżenie mu tych zagadnień, a więc i lekcja biblioteczna, może być pomocna w realizacji programu edukacji regionalnej.

JOLANTA POKORSKA
Filia PBW w Chorzowie

Lekcja biblioteczna

Pasowanie na czytelnika biblioteki szkolnej

Cele:

- zapoznanie dzieci z lokalem bibliotecznym, księgozbiorem, czytelnią.
- kształcenie nawyku poszanowania książek.
- zachęcenie do założenia bibliotek domowych.

Środki dydaktyczne: kącik nowości wydawniczych dla najmłodszych, encyklopedia dla dzieci, albumy, ilustrowany katalog lektur i bajek, krzyżówki.

● Wprowadzenie dzieci do biblioteki szkolnej. Uczennice z aktywu bibliotecznego witają pierwszoklasistów. Recytują fragmenty przygotowanych wierszy Tuwima i Brzechwy (dla ucznia, który trafnie odgadnie tytuł wiersza, przyrzucony jest drobny upominek, np. okładka na zeszyt, książkę).

● Wyświetlenie na wideo krótkich fragmentów trzech mniej znanych bajek, wspólne odgadywanie tytułów.

● Wspólne rozwiązywanie krzyżówki z hasłem „BIBLIOTEKA” (na przenośnej tablicy narysowany jest diagram krzyżówki).

Znaczenie wyrazów

1. Bawisz się nimi
2. Ma rudą kitę
3. Czasem cię boli
4. Jedzie w wyścigu pokoju
5. Sprzedawane w kwaciarni
6. Włazł niu plotek
7. Fruwają kolorowe nad łąkami
8. Zażywasz, gdy jesteś chory
9. Pijesz z niej herbatę
10. Imię dziewczynki

● Biblioteczka domowa

- kto z was ma biblioteczkę domową?
- jakie macie książki?
- gdzie i jak są ułożone?

● Wyjaśnienie i omówienie pojęć:

- biblioteka,
- czytelnia,
- regał,
- katalog,
- katalożek,
- kącik nowości wydawniczych,
- księgarnia.

Zapoznanie dzieci z regulaminem biblioteki ze szczególnym omówieniem zasad poszanowania książek.

● Omówienie budowy książki na przykładzie lektury *Czarna owieczka* — okładka, karta, stronica, ilustracja; autor, tytuł, ilustrator.

● Wybranie przez dzieci jednej książki spośród lektur do klasy I. Omówienie jej wyglądu zewnętrznego (oprawa z papieru, folii, numer inwentarzowy, autor, tytuł).

● Samodzielne wypełnienie karty czytelnika przez ucznia pod kierunkiem bibliotekarza oraz z pomocą trzech uczniów z aktywu bibliotecznego.

● Pasowanie na czytelnika — samodzielne wybranie przez każdego ucznia książki ze zbioru pozycji przeznaczonych dla młodszych dzieci.

● Zebranie od uczniów kart czytelnika wraz z kartami wypożyczonych książek i omówienie czynności, które później wykonuje bibliotekarz.

● Wyróżnienie (w porozumieniu z wychowawcą klasy) nagrodami książkowymi dzieci, które najlepiej opanowały technikę czytania. Zwrócić uwagę, że wręczone nagrody powinny być

zaczątkiem lub uzupełnieniem domowych biblioteczek uczniów i zachęceniem dla całego zespołu klasowego do gromadzenia własnych zbiorów.

● Pokazanie „Odnaki wzorowego czytelnika” i wyjaśnienie, kiedy czytelnik może ją otrzymać (w czerwcu za aktywność czytelniczą).

● Obdarowanie dzieci zakładkami wykonanymi przez uczniów z aktywu bibliotecznego — tekturka, na której wypisane jest imię czytelnika oraz jego numer ewidencyjny w bibliotece szkolnej.

● Jako zadanie domowe uczniowie otrzymują diagram krzyżówki, którą samodzielnie rozwiązują w domu i wklejają do zeszytu z języka polskiego.

1		D	R	Z	E	W	A												
2	M	L	E	K	O														
3	W	A	G	A															
4		M	A	G	N	E	T	O	F	O	N								
		S	L	O	Ń														

Znaczenie wyrazów:

1. Rosną w lesie
2. Pijesz rano na śniadanie
3. Służy do ważenia
4. Odtwarza melodię z taśmy
5. Ma długą trąbę.

MAŁGORZATA ŁOBACZEWSKA

Szkoła Podstawowa nr 19
w Rzeszowie

Nowa Ruda w maju znowu rozbrzmiewała poezją

Dnia 27-28 maja odbyły się V Jubileuszowe Noworudzkie Spotkania z Poezją. Imprezę przygotowaliśmy — bibliotekarki z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nowej Rudzie, na czele z panią dyrektorką Witoldą Waloszczyk, wspólnie z poetami z „OGMY” („OGMA” to klub literacki powstały 5 lat temu przy naszej bibliotece).

Przed noworudzką publicznością czytając i śpiewając wiersze wystąpiło 26 poetów z całego kraju. Zaprosiliśmy poetów znanych, mających w swoim dorobku po kilka tomików poetyckich, publikacje prasowe, radiowe, laureatów konkursów oraz młodych, mogących u nas debiutować. Najliczniejszą grupę stanowili debiutanci ze Świdnicy, związani z klubem literackim „Logos”. Młodym poetom ze Świdnicy służy radą poeta i dramaturg Antoni Matuszkiewicz. Nie zawiedli poeci ze Stowarzyszenia Żyjących Poetów z Brzegu. Głównym twórcą stowarzyszenia jest Janusz Wójcik, szef

Brzeskiego Centrum Kultury. Imprezę prowadził Karol Maliszewski, opiekun Noworudzkiego Klubu Literackiego „OGMA”.

W tym roku poszerzyliśmy program spotkań. I tak, obok poezji mówionej i śpiewanej, pojawiły się wystąpienia krytycznoliterackie na temat najnowszej poezji. Przedstawili je Stanisław Dłuski, poeta, krytyk literacki, redaktor czasopisma literackiego „Fraza”, pracownik naukowy rzeszowskiej WSP, i Karol Maliszewski, poeta, krytyk literacki, dziennikarz, współpracownik dwutygodnika „Nowy Nurt”.

Przybyła do nas Olga Tokarczuk, aby, jak co roku, odczytać fragment najnowszej powieści. Odwiedził nas też redaktor działu krytyki literackiej „Gazety Wyborczej”, Jerzy Sosnowski.

Trochę było nam przykro, że mimo wysłanych zaproszeń nie pojawił się nikt z redakcji czasopism bibliotekarskich. Dlatego same postanowiłyśmy napisać o naszej

Biesiada poetycka w „Piwnicy pod Pegazem” — siedzibie Noworudzkiego klubu literackiego „OGMA”.

Duet sióstr Jaroszewskich — Kornelia recytuje, Beata napisała.

działalności. Warto, aby bibliotekarze wiedzieli, że w tych trudnych czasach gdzieś na prowincji (przepraszam lokalnych patriotów, a niepoinformowanym chcę powiedzieć, że Nowa Ruda to przeurocze miasto w Sudetach Środkowych) odbywają się ciekawe, fachowo zorganizowane imprezy kulturalne służące popularyzacji poezji. „Nie samym chlebem żyje człowiek” mogłoby powiedzieć licznie przybyli tego wieczoru noworudzianie na czele z wiceburmistrzem Markiem Baweckim.

„Niech się dzieje wola słowa” to tytuł antologii wydanej z okazji V Spotkań, zawierającej teksty 44 autorów.

Po wystąpieniach przed publicznością poeci przenieśli się do siedziby Noworudzkiego Klubu Literackiego „OGMA” na tradycyjną biesiadę poetycką trwającą do świtu.

28 maja to dzień poezji religijnej. W Kaplicy Loretańskiej, odnowionej niedawno przez Fundację Odnowy Ziemi Noworudzkiej, poeci mogli prezentować wiersze o tematyce religijnej. Trafnie określił to jeden z uczestników, mówiąc, że odbywał się swoisty poetycki miting w stylu sacrum.

Wierzmy, że za rok uda się nam zorganizować VI Noworudzkie Spotkania z Poezją.

W imieniu koleżanek i swoim

APOLONIA MALISZEWSKA

Z tomiku *niech się dzieje wola słowa*. Nowa Ruda 1995

RADOSŁAW WIŚNIEWSKI

Zbigniewowi Herbertowi

Prometeusz

Prometeusz ma się dobrze

Bogowie szybko o nim zapomnieli

Zaprzątały ich inne sprawy

(Ludzie się strasznie rozplenili)

Szybko zabrakło gotówki

I nie było czym opłacać orła

— resztą Orłów coraz mniej

W skałach Kaukazu

Nawiedzają go wojownicy

Grenadierzy SS

Abchascy Górale

Bosonodzy Czerwonooarmiejcy

Nie pamiętają go

Ale zostawią czasem

papierosy starą gazetę

Łańcuchy nie ciążą już

Wrosły w ramiona

Splotły się z żyłami

Prometeusz zapomniał

Co było na początku

Gdy wolny, niósł ogień

Sercom wynędzniałych ludzi

Prometeusz płacze cicho

Nad jego wylysiałą czaszką

Wiatr rozwiera popioły

Spalonych Miast

VIOLETTA STADNICKA (DEBIUT)

Idę ulicami

mijam rozbiegane dzieci

Zdążam do ich świata

w labiryncie między dziecięcymi łzami

widzę złoty wizerunek człowieka

w tajemnicach jego życia

wśród półek szafy

widać poukładane rzeczy

Świat dziecka

labirynt

w linii prostej

Biblioteczna ekspozycja poświęcona Janowi Pawłowi II

W okresie od 1 kwietnia do 15 czerwca br. Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. Marszałka Piłsudskiego udostępniła zorganizowaną z okazji 75 rocznicy urodzin Ojca Świętego dużą wystawę poświęconą życiu i działalności Jana Pawła II pt. *Wezwano mnie z dalekiego kraju*.

Poszczególne działy zatytułowano: „Droga do Rzymu” — „16 października 1978” — „Idąc na cały świat” — „Nauczając” — „Szukając pokoju” — „Tworząc”. W 22 gablotach i na 20 ekranach eksponowano nie tylko publikacje, ale i reprodukcje wielu dokumentów fotograficznych, jak zdjęcia rodzinne, fotografie z czasów szkolnych, pracy na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, z pielgrzymek.

Obok wielkiego dorobku papieża w ewangelizacji (teksty homilii, encyklik, adhortacje, rozprawa doktorska na Papieskim Uniwersytecie Angelicum w Rzymie — *Zagadnienia wiary w dziełach św. Jana od Krzyża*) została zaprezentowana twórczość literacka Karola Wojtyły w tomach: *Poezje wybrane, Poezje i dramaty, Przed sklepem jubilera, Trzy poematy, Myśląc ojczyzna, Promieniowanie ojcostwa, Szkice z lat młodości*nych, a także analizujące opracowania Tadeusza Nyczka, Bolesława Taborskiego, Adama Multanowskiego, Karla Dedećiusa. O dorobku Ojca Świętego w nauczaniu informowały głównie *Wykłady lubelskie, Człowiek i moralność*. (Lublin, Wydaw. Tow. Nauk. KUL 1986) oraz *Obecność Karola Wojtyły w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim* (Red. Maria Filipiak i Andrzej Szostek. Wydaw. KUL 1987).

Duża ilość publikacji i materiałów ilustracyjnych dokumentuje pielgrzymki. Na pierwsze miejsce wysuwa się tu seria wydawnicza PAX — Jan Paweł II w Afryce, Argentynie, Ameryce Łacińskiej, Brazylii, Francji, na Filipinach, w Irlandii, Japonii, w krajach Beneluksu i Liechtensteinie, Stanach Zjednoczonych i in., a także pielgrzymki I, II III i IV do Ojczyzny. Pobyt papieża w Łodzi w r. 1987 zobrazowały artykuły w czasopiśmie, zdjęcia, plakaty,

proporce, okolicznościowe pocztówki. Książki na temat pielgrzymek to m.in. *Stąd wyruszyłem i tutaj powracam* Andrzeja Sikorskiego, *Osiem dni w Polsce* Andrzeja Drzycimskiego i Marka Lehnerta, *Papieskie lato w Polsce* Adama Bieli, *Podróże po kościele* Marka Skwarnickiego.

Z bogatej dokumentacji bibliograficznej życia i działalności papieża eksponowano obok książki *Karol Wojtyła. Jan Paweł II. Bibliografia 1948-1990* (Leszno WBP im. S. Grochowiaka 1991) prace bibliograficzne bibliotekarek łódzkich: Krystyny Bielskiej *Jan Paweł II w utworach muzycznych. Bibliografia* (Rzym 1987) i *Jan Paweł II w dokumentach dźwiękowych 1978-1988* (Rzym, Fundacja Jana Pawła II. Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu 1990), Krystyny Macińskiej *Papież Jan Paweł II w publikacjach w języku esperanto za lata 1978-1986 i 1987-1991* wydane przez Fundację w r. 1989 i 1994, oraz *Jan Paweł II. Bibliografia polska 1978-1983* (w opracowaniu Wiktora Gramatowskiego i Zofii Wilińskiej, Rzym 1987).

Zainteresowanie wzbudzała gablota zatytułowana „Papież dzieciom”, a także gabloty przedstawiające papieża na znaczkach pocztowych (m.in. z okresu stanu wojennego), w grafice, w muzyce i innych dokumentach audiowizualnych.

Wystawę przygotowali pracownicy Działu Informacji i Bibliografii — Ewa Bładowska i Andrzej Gawroński. Kierownik Gawroński jest także autorem informacyjnego artykułu o wystawie w łódzkim wydaniu „Niedzieli” (nr 19/109), który zwiększył jeszcze frekwencję zwiedzających.

Ekspozycji patronował Katechizm Kościoła Katolickiego, słowa tytułu zapożyczone od ks. Mieczysława Malińskiego i proroczy wiersz Juliusza Słowackiego:

Pośród niesnasek Pan Bóg uderza
W ogromny dzwon,
Dla Słowiańskiego oto papieża
Otworzył tron.

IZABELA NAGÓRSKA

Bibliotekarstwo
Nowa pozycja serii
NAUKA-DYDAKTYKA-PRAKTYKA
wydawanej przez SBP *

Nakładem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w serii «Nauka-Dydaktyka-Praktyka» ukazała się nowa pozycja *Bibliotekarstwo*, poświęcona merytorycznym i metodycznym zagadnieniom funkcjonowania bibliotek. Jest to praca zbiorowa napisana pod redakcją prof. Zbigniewa Żmigrodzkiego, przy udziale Jerzego Ratajewskiego oraz Anny Tokarskiej.

Środowisko bibliotekarskie od dawna oczekiwało tego typu lektury. Książka uwzględnia zarówno techniki organizacji bibliotekarstwa, jak i podstawowe metody pracy. Co ważne, kontynuuje i wzbogaca wcześniejsze opracowania o tym charakterze. W założeniu autorów książka jest odzwierciedleniem na szybko postępujący rozwój współczesnych bibliotek. W swej treści uwzględnia postępujący i coraz bardziej zróżnicowany przebieg procesów bibliotecznych, a także współczesne problemy ich działalności. Treść 22 rozdziałów ujmując podstawowe aspekty funkcjonowania bibliotek. Meritum opracowanych zagadnień poprzedza zamieszczona w rozdziale pierwszym interpretacja pojęć biblioteki, bibliotekarstwa, bibliotekoznawstwa.

W hierarchii poruszanych zagadnień na czoło wysuwa się sprawa budownictwa, pomieszczeń i wyposażenia bibliotek (rozdz. 2). Ukazano tu sprawy planowania wewnętrznej przestrzeni bibliotecznej i budowy obiektów przeznaczonych na składowanie książek. Uwzględnia się przy tym proces ewolucyjnych przemian architektonicznych i organizacyjnych, kwestie wyposażenia służącego realizacji właściwych funkcji bibliotecznych. Wyraźnie akcentuje się potrzebę wprowadzania do bibliotek aparatury będącej symptomaticznym nowocześnieści, m.in. mechanicznych urządzeń transportu wewnętrznego i środków transportu pionowego.

W rozdziale *Organizacja i administracja bibliotek* omówiono strukturę organizacyjną bibliotek oraz typy tych struktur. Oddzielnie potraktowano administrowanie bibliotek utożsamiane z kierowaniem i zarządzaniem placówką.

W kilku rozdziałach poświęconych gromadzeniu oraz opracowywaniu zbiorów podjęto kwestie zasad doboru i ewidencji zbiorów, a także ich opracowywania zgodnie z obowiązującymi normami. Udostępnianie zbiorów, badanie czytelnictwa omówiono uznając zasadę, że zbiory

należy udostępniać jak największej liczbie użytkowników, stosownie do typu bibliotek, profilu zbiorów i możliwości bibliotekarzy w niej zatrudnionych. Jest też zapis, że bibliotekarz musi przez badania rozpoznawać zjawiska czytelnictwa, gdyż analiza może uatrakcyjnić formy jego pracy.

Rozdział 11 nawiązuje do prowadzenia prac bibliograficznych w bibliotekach. Cel tej działalności określany jest jako przygotowanie zbiorów informacji o dokumentach mających służyć informowaniu o piśmiennictwie. Szerzej rozwija tę kwestię rozdział 12 „Działalność informacyjna bibliotek”. Sporo uwagi poświęcono działalności instrukcyjno-metodycznej bibliotek (rozdz. 13) z uwzględnieniem specyfiki przedmiotowej i różnorodnych form pracy. W szczególny sposób podkreśla się rolę instruktazu przywarsztatowego, konsultacji i analizy działalności bibliotek. Obok tego zaś — kwestię działalności naukowo-badawczej (rozdz. 14), która może być prowadzona we wszystkich ogniwach ogólnokrajowej sieci bibliotecznej.

Działalność wydawnicza bibliotek, zwłaszcza w zakresie dokumentacji i informacji o zbiorach, jest traktowana jako jedna z form realizacji zadań i funkcji tych placówek. Autorzy dowodzą, że obecnie działalność wydawnicza przy wzroście zapotrzebowania na informację naukową i ogólną staje się jedną z ważniejszych funkcji wspólczesnej biblioteki.

Rozdział 16 „Związek z otoczeniem. Propaganda biblioteczna” uwzględnia współczesne trendy działań propagandowych, określonych mianem marketingu, czyli reklamy służącej aktywnej ofercie usług bibliotecznych, i mających na uwadze nadanie jej cech najwyższej skuteczności. Godne podkreślenia jest akcentowanie przez autorów potrzeby humanizacji pracy bibliotecznej, szczególnie w rozdziałach: 17. „Pedagogika biblioteczna” oraz 22. „Zawód bibliotekarza i kształcenie bibliotekarzy w Polsce”.

Sprawy techniki bibliotecznej eksponują szczególnie rozdziały 18-20, omawiając m.in. zagadnienie unifikacji i normalizacji pracy w bibliotece, prowadzenie statystyki bibliotecznej z zastosowaniem mechanizacji i automatyzacji. W rozdziale 21 — „Współpraca bibliotek, Sieci i systemy” podjęto temat współdziałania bibliotek w różnych zakresach, bez względu na specjalizację bądź z jej uwzględnieniem.

Treść książki dopełnia bibliografia fachowego piśmiennictwa bibliotekarskiego z odniesieniem do kolejnych rozdziałów. Są też indeksy — alfabetyczny autorów cytowanych w tekście oraz przedmiotowy.

W publikacji zgromadzone bogaty materiał poznawczy i kształcący na temat bibliotekarstwa polskiego. Można spodziewać się, że książka spełni zadanie jako szczególnie pożyteczna lektura dla bibliotekarzy profesjonalnych oraz dla młodej kadry zdobywającej kwalifikacje zawodowe.

KAZIMIERA ATAMAŃCZUK

* *Bibliotekarstwo*: praca zbior. / pod red. Zbigniewa Żmigrodzkiego. — Warszawa : Stow. Bibliotekarzy Polskich, 1994. — (Nauka-Dydaktyka-Praktyka).

Już w czerwcu!

- 1.829 wydawców
- indeksy: branżowy, nazw wydawnictw, geograficzny, numerów ISBN i reklam
- wszystkie dane potwierdzone w 1995 r. (ostatnia aktualizacja 5 czerwca!)
- 60 reklam firm, instytucji reprezentujących polski przemysł wydawniczy

Katalog wydawców w Polsce 1995

**Katalog wydawców
w Polsce
1995**

Fundacja Biblioteki Narodowej
Al. Niepodległości 213, 00-973 Warszawa
III p., pok. 3054, tel./fax (22)25-59-05

Zamówienie

Zamawiający:

Adres:

Zamawiamegz. "Katalogu wydawców w Polsce 1995" x 33,- zł* =

Słownie:

Opłacam:* gotówką, przekazem pocztowym lub przelewem na konto Fundacji Biblioteki Narodowej:

PKO SA VIII Oddział W-wa nr 501204-30001590-2701-3-1110

....., data.....

.....
podpis/pieczęć

* właściwie podkreślić

Nowo otwarty

OŚRODEK EDUKACJI KOMPUTEROWEJ

prowadzi KURSY w zakresie

podstaw obsługi komputerów:

DOS, Norton Commander, Windows

obsługi programów bibliotecznych

podstaw obsługi innych programów przydatnych w pracach bibliotecznych:

*edytory tekstów, arkusze kalkulacyjne,
programy graficzne, finansowo-księgowe itp.*

Kursy prowadzić będą bibliotekarze-informatycy, od lat pracujący z pomocą komputerów. Szczególną uwagę przywiązujemy do praktycznych aspektów wykorzystywania komputerów w bibliotekach.

Ośrodek organizuje również pokazy promocyjne komputerowych programów bibliotecznych, spotkania informacyjne i konsultacyjne dla środowiska bibliotekarskiego.

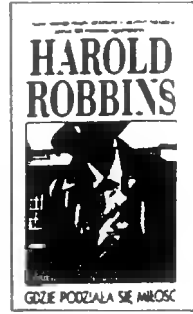
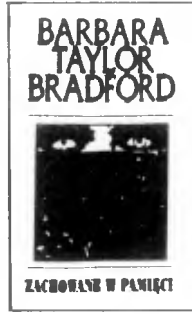
Prowadzi konsultacje w zakresie:

- doboru sprzętu komputerowego i oprogramowania,
- wdrażania i wykorzystywania oprogramowania ogólnodostępnego i specjalistycznego - do obsługi biblioteki

Nasz telefon 48-95-87

Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy Gminy Centrum Dzielnicy Mokotów
Ośrodek Edukacji Komputerowej • 02-659 Warszawa Al. Niepodległości 19

Drodzy Bibliotekarze!

Wewnątrz tego numeru „Poradnika Bibliotekarza” znajdą Państwo wkładkę z ofertą wydawniczą Wydawnictwa „bis” i Oficyny Wydawniczej „Almapress”. Zachęcamy do składania zamówień – wysłamy książki za zaliczeniem pocztowym.

Przeważająca część naszej oferty to tzw. literatura kobieca – powieści obyczajowe oraz sagi rodzinne i romanse historyczne. Starannie dobieramy tytuły i autorów, dbając o to, by nasze serie wydawnicze stanowiły gwarancję interesującej powieści, trzymającej w napięciu i dostarczającej czytelnikom niezapomnianych przeżyć i wzruszeń. Od naszych czytelników wielokrotnie słyszymy słowa wdzięczności za książki, od których nie można się oderwać. Niemal wszystkie nasze nowości są recenzowane na łamach najpoczytniejszych pism kobiecych – „naj”, „Kobieta i mężczyzna”, „Kobieta i styl” oraz innych. Wiele spośród wydawanych przez nas książek stało się kanwą seriali telewizyjnych, emitowanych także w Polsce, co znacznie zwiększa zainteresowanie czytelników tytułem.

Wśród wydawanych przez nas książek są powieści autorek takich, jak Judith Krantz i Barbara Taylor Bradford, obok Danielle Steel największych gwiazd amerykańskiej literatury kobiecej. Wydawnictwo „bis” rozpoczęło wydawanie powieści Catherine Cookson, która z kolei jest największą gwiazdą angielskiego rynku wydawniczego, autorką ponad 80 sag rodzinnych, powieści historycznych i współczesnych. Jestem pewna, że wkrótce i w Polsce Catherine Cookson znajdzie się w czołówce ulubionych pisarek. OW „Almapress” jest wydawcą książek Jude Deveraux, piszącej z lekkością, wdziękiem i humorem, która ma już w Polsce sporą ilość wielbicieli. Podobna lekkość i pasjonująca akcja cechuje powieści Barbary Delinsky,

więc i ona wkrótce stać się jedną z ulubionych autorek.

Mamy w ofercie tylko jedną książkę Eileen Goudge (wkrótce wydamy dwie pozostałe jej powieści), jednak jest to jedna z najpiękniejszych książek świata, mistrzowsko napisany, pasjonujący i wyciskający łzy z oczu *Ogród kłamstw*. Polecam także gorąco autora, którego sama jestem wielbicieleką – Dominicka Dunne’a. Akcja jego książek toczy się w środowisku ludzi słynnych i bogatych, gdzie wśród luksusu, pikantnych ploteczek i wstydliwych sekretów zdarzają się wielkie skandale, a wraz z nimi ludzkie dramaty. Po jego powieści chętnie sięgną zarówno czytelnicy przyzwyczajeni do lekkiej lektury, jak i ci bardziej wyrobieni literacko. Podobnie jest z książkami Barbary Victor, której powieści o wielkiej miłości są czymś więcej niż tylko romansem.

Ugruntowaną pozycję na polskim rynku wydawniczym ma Harold Robins, autor kilkudziesięciu powieści, których sprzedano już łącznie ponad 200 milionów egzemplarzy; trzy z nich ukazały się w serii „Wielki romans historyczny i współczesny” OW „Almapress”. Z pewnością swoje wielbicieleki mają już romanse historyczne Constance Heaven, Franka Yerby i Rosemary Rogers, powieści o wartkiej akcji, pełne wielkich napiętności.

W naszej ofercie znajdują Państwo także literaturę piękną, sensację, poradniki, biografie, a nawet utwory z dziedziny filozofii.

Wiemy, że nasze książki są bardzo poczytne, jednak nie wszystkich miłośników naszych serii wydawniczych stać na ich kolekcjonowanie. Jestem pewna, że umożliwiając swoim czytelnikom lekturę naszych książek, zaskarbią sobie Państwo ich wdzięczność.

Elżbieta Desperak
Wydawnictwo „bis”

WYDAWNICTWO ALFA - WERO SP. Z O.O.
UL. NOWOGRODZKA 22, 00-950 WARSZAWA
KSIĘGARNIA WYSYŁKOWA UL. KOLEJOWA 19/21 01-217 WARSZAWA

Oferowane poniżej pozycje wysyłamy na własny koszt. Oferta ważna tylko dla bibliotek!

cena	ilość stron	tytuł i autor	krótki opis	il. zam. egz.
8,00	262	Powidoki Marek Nowowiejski	Zbiór z humorem opisanych scenek powojennej i prawie współczesnej Warszawy, w których przejawia się cała plejada barwnych typów: bywalców znanych restauracji, ludzi półświatka — cinkciarzy, złodziei, prostytutek, żebraków	
6,00	286	Pożary i zgliszcza Maria Rodziewiczówna	Powieść osnuta na tle wydarzeń z powstania styczniowego — jak zwykle u Rodziewiczówny — wielkie uczucie	
9,80	174	Rady babci, mamy i moje Dorota Gorecka-Opara	Wszystkim zdarzają się przykre niespodzianki. A to coś się przypali, coś wyleje tworząc plamę itp. Tu buszują mole a tam mrówki. I co z tym zrobić?	
5,00	250	Ramajama przekład i opracowanie Elżbieta Walterowa	Przystępna adaptacja świętej księgi hinduizmu	
3,50	330	Rokossowski, na ile Polak? Wiesław Białkowski	Autor próbuje odpowiedzieć na pytanie, kim rzeczywiście był marszałek Konstanty Rokossowski.	
3,50	350	Hiszpańska romanca Halina Popławska	Problem wróg-przyjaciół w świetle skomplikowanych dziejów Polski i Hiszpanii okresu napoleońskiego.	
15,00	300	Romy Schneider Michael Jürgs	Romy Schneider — niestrudzona poszukiwaczka najwłaściwszego gestu, perfekcjonistka przed kamerą, w życiu prywatnym bezradna i zagubiona. Za sławę płaci najwyższą cenę.	
11,00	290	Rozważania o snach Artemidor z Daldis	Jedyny w pełni zachowany sennik antyczny, powstał w II wieku n.e.	
3,50	168	Sami malujemy mieszkanie Jan i Wanda Wojeńscy	Poradnik	
14,00	295	Samotnie wśród wiernych Anna i Andrzej Anusz	Praca przedstawia w ujęciu historycznym, jaki był i jest wpływ Kościoła rzymskokatolickiego na dzieje naszego narodu i ojczyzny od 1944 roku.	
3,50	290	Ścieżka radości Renata Saniewska	Autorka od lat zajmuje się tzw. pracą z ciałem w aspekcie psychoterapeutycznym. Książka zawiera teksty medytacyjne — opis niezwykle prostych, a zarazem wyjątkowo skutecznych ćwiczeń.	
3,50	232	Śmierć czyha na drodze ... William E. Vance	Western	
10,00	336	Śpiewające skały Phyllis A. Whitney	Pełna niesamowitości i tajemniczości historia nękaney koszmarami, dziesięcioletniej dziewczynki oraz jej terapeutki Lein.	
15,00	430	Sprawiedliwość sowiecka Kazimierz Zamorski, Stanisław Starzewski	Autentyczne relacje byłych więźniów sowieckich łagrów, poprzedzone zwięzłą charakterystyką sowieckiego prawa oraz organów „sprawiedliwości” i metod ich działania.	
3,50	156	Straszny dziadunio Maria Rodziewiczówna	Bohaterem jest młodzież polska studiująca w Petersburgu.	

11,00	548	Światłość serca Robert Shea	Młody rycerz — trubadur kocha dwie piękne kobiety; Dianę oskarżoną przez Inkwizycję oraz Nikolettę zmuszoną do małżeństwa z tyranem Almarykiem.	
7,00	322	Szalona miłość Phyllis A. Whitney	Miłość Diny i Glena, który pod fatalnym wpływem swojej bliźniaczej siostry Glynis staje się śmiertelnym zagrożeniem dla pięknej żony.	
6,00	300	Szkarłatny Pimpernel Baronowa Orczy	Tajemniczy bohater, nieustraszony i szlachetny, ratuje życie niewinnych ludzi w czasie Rewolucji Francuskiej, organizując ich ucieczkę do Anglii. W końcu sam wpada w tarapaty ...	
6,00	644	Szlachecka córka Natasha Borowsky	Powieść o wojnie i miłości.	
5,00	166	Tatuaż Andrzej Jelski	Opis jednej z najstarszych, tajemniczej i wywołującej emocje techniki upiększania skóry. Liczne ilustracje.	

OFERTA STAŁA KSIĄŻEK SZCZEGÓLNIIE POLECANYCH

22,00	688	Dwudziestoletni poeci Warszawy Jan Marx	Książka zawiera bogate wybory wierszy i eseje o poetach „spalonego pokolenia”: Baczyńskim, Gajcym, Krzyżewskim, Stroińskim, Trzebińskim i Bojarskim. Pierwsza próba opisu wierszy, wolna od nadwartościowującego jej kontekstu heroicznej biografii ich autorów.	
12,00	560	Legendarni i tragiczni Jan Marx	Książka zawiera wybory wierszy oraz eseje o życiu i twórczości Bursy, Poświatowskiej, Wojaczka, Grochowiaka, Stachury i Ratonia poddające weryfikacji legendy utrwalone w świadomości ich czytelników i wyznawców.	
12,00	636	Skamandryci Jan Marx	Książka zawiera wybór wierszy oraz eseje o Tuwimie, Wierzyńskim, Iwaszkiewiczu, Stonimskim, Lechoniu i Balińskim poddające celnej i błyskotliwej reinterpretacji i demitologizacji ogromną spuściznę poetycką Skamandrytów.	
25,00	714	Kalendarz historyczny Jerzy Łojek	Zbiór esejów o dziejach Polski od Mieszka I do lat osiemdziesiątych XX wieku. Bogactwo informacji podanych w ciekawej formie, rzetelna analiza i ocena faktów historycznych.	
19,00	504	Czerwona msza Bohdan Urbankowski	Zbiór esejów historyczno-literackich i antologia poezji poświęconej Stalinowi, UB i chwale budowy socjalizmu w Polsce. Niespodzianką dla czytelnika będą niektóre z wymienionych nazwisk autorów.	
25,00	630	Przemarsz przez piekło Stanisław Podlewski	Opis bezprzykładnego bohaterstwa i poświęcenia obrońców powstańczych barykad i tragicznego losu ludności cywilnej podczas Powstania Warszawskiego.	
32,00	320	Polska karykatura portretowa Ferdynand B. Ruszczyk, Jacek Urbański	Pierwszy tego typu album — antologia, obejmujący karykaturę portretową XVIII i XIX w., przełomu XIX i XX, okresu międzywojennego i współczesną.	
19,50	460	Dzieje pięknej Bitynki Jerzy Łojek	Jest to opowieść o życiu i czasach słynnej femme fatale XVII wieku — Zofii, hrabiny Wittowej-Potockiej, która na zawsze weszła do historii skandalu obyczajowego Oświecenia.	

pieczęć biblioteki	nazwa	
		
	kod Poczta
	miejsowość ulica i numer

KRAJOWA
KSIĘGARNIA
WYSYŁKOWA

KUPON ZAMÓWIENIA

Zamawiający

Imię _____

Nazwisko _____

Ulica, nr domu _____

Kod, Miejscowość _____

Województwo _____

OFERUJEMY

BOGATY WYBÓR
PUBLIKACJI
EDUKACYJNYCH

* * *

LITERATURĘ
DZIECIĘCĄ
MŁODZIEŻOWĄ
I DLA DOROSŁYCH

* * *

Jak zamawiać?

Wystarczy przesałać pod nasz adres zamówienie, a książki za zaliczeniem pocztowym trafią do Państwa.

**PRZYJMujemy
TAKŻE
ZAMÓWIENIA
TELEFONICZNEI**

Nasz adres:

01-242 Warszawa
Al. Prymasa
Tysiąclecia 83
tel./fax (0-22) 632-83-50
632-43-44

ZAPRASZAMY

Autor	Tytuł	Cena	Ilość
1. A. Janowski	Uczeń w teatrze życia szkolnego	10,00	
2. A.T. Pearson	Nauczyciel — teoria i praktyka w kształceniu nauczycieli	8,90	
3. R.I. Arends	Uczymy się nauczać	15,00	
4. K. Szczutowska	Psychospołeczne problemy niedostosowania społecznego	6,05	
5. T. Kimmel	Bohaterowie wyrastają w domu	6,64	
6. A. Dodziuk	Pokochać siebie i zacząć żyć inaczej	7,70	
7. A. Faber, E. Mazlish	Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły.	5,32	
8. M. Beattie	Koniec współzależnienia — Jak przestać kontrolować życie innych i zacząć troszczyć się o siebie	7,71	
9. A. Kępiński	Lęk	11,97	
10. A. L. McGinnis	Potęga optymizmu	5,25	
11. J. Makarewicz	Doskonalenie wczesnoszkolnego nauczania geometrii	5,12	
12. K. Gałązka	Metrem, żaglowcem i na chmurze czyli matematyczne podróże Wybór zadań	5,00	
13. D. Zaremba	Sztuka nauczania matematyki w szkole podstawowej	5,50	
14. E. Stucki	Metodyka nauczania matematyki w klasach niższych cz. 1	6,36	
15. E. Stucki	Metodyka nauczania matematyki w klasach niższych cz. 2	6,73	
16. St. Mackiewicz	Stanisław August	2,01	
17. M. Tymowski	Najkrótsza historia Polski	8,31	
18. Praca pod red. St. Michalskiego, R. Ossowskiego	Nauki pedagogiczne w Polsce — tradycje, współczesność, przyszłość	12,09	
19. Praca pod red. J. Jundziłła	Wychowanie w rodzinie — od starożytności po wiek XX	12,09	
20. P. M. Holt	Bliski Wschód od wypraw krzyżowych do 1517 roku	9,18	
21. M. Granet	Cywilizacja chińska	20,00	

Autor	Tytuł	Cena	Ilość
22. St. Wielanek	Szlagiery starej Warszawy. Śpiewnik andrusowski	26,60	
23. R. Kloppel, S. Vliex	Rytmika w wychowaniu i terapii	11,97	
24. B. Gogol- -Drożniakiewicz	Działalność społeczno- -wychowawcza nauczycieli wychowania muzycznego w pracy pozalekcyjnej i pozaszkolnej	3,22	
25. E. J. Frątcza- kowie	Wiersze i piosenki na uroczystości rodzinne	4,84	
26. St. Kania	Słownik argotyzmów	22,61	
27. R. Sinielnikoff, E. Prechitko	Wzory listów polskich	9,31	
28. A. Skłodowska, B. Gostkowska	Promieniowanie jonizujące a człowiek i środowisko	6,16	
29. T. Banaszkie- wicz, T. Kurowski	Jak chronić rośliny. Poradnik działkowicza	5,19	
30. R. Herwig, C. Riou	350 roślin ogrodowych	16,63	
31. J. Pokorny	Drzewa znane i mniej znane. Leksykon przyrody	8,03	
32. D. Lanska	Jadalne rośliny dziko rosnące. Leksykon przyrody	13,97	
33. I. Petrovicky	Ryby akwariowe. Leksykon przyrody	19,95	
34. Dr I. Rosenfeld	Rozsądek i medycyna czyli o nowoczesnych metodach zapobiegania chorobom	11,84	
35. K. Wiśniewska- -Roszkowska	Zdrowie i długowieczność	11,97	
36. P. Ballingall	Nauka golfa w weekend	17,72	
37. R. Vallintine	Nauka nurkowania w weekend	14,76	
38. M. Sikorska	Pięknym być. Vademecum urody i zdrowia nastolatka	5,17	
39. M. Polunin	Dieta, zdrowie i uroda	22,41	
40. U. Summ	Dieta odchudzająca — metoda selektywna dr. Haya	17,29	
41. L. Bremness	Encyklopedia kieszonkowa ZIOŁA	29,06	
42. A. Effelberg	Bukiety, kompozycje i wzory	10,05	
43. Pr. zb.	Leksykon państw świata 94/95	21,28	
44. Pr. zb.	Almanach świata '95 — fakty, liczby, ludzie	23,90	

POLECAMY

- NOWOŚCI SZKOLNE
- LITERATURĘ FACHOWĄ
- PORADNIKI
- ENCYKLOPEDIA
- SŁOWNIKI
- ALBUMY, ATLASY

* * *

UWAGA !!!

Co miesiąc będziemy Państwu prezentować nowy, zestaw książek z różnych dziedzin.

* * *

Jesteśmy otwarci na wszelkie propozycje i życzenia Państwa — postaramy się im sprostać.

**SZUKASZ
POTRZEBNEJ
KSIĄŻKI ?
ZAMÓW JĄ U NAS !**

Nasz adres:

01-242 Warszawa
Al. Prymasa
Tysiąclecia 83
tel./fax (0-22)632-83-50
632-43-44

ZAPRASZAMY

podpis zamawiającego

**UWAGA!
BIBLIOTEKI
ARCHIWA
KSIĘGARNIE**

**ZAKŁADY DLA NIEWIDOMYCH
W LASKACH
WARSZTATY SZKOŁĄCE
05-080 IZABELIN
tel./fax
772-72-24**

REALIZUJĄ
natychmiast

ZAMÓWIENIA NA:

- **REGAŁY**
 - ▶ ekspozycyjne
 - ▶ jedno- i dwustronne
 - ▶ do czasopism
- **BLOKI KATALOGOWE**
6, 18, 30, 40 i 60-cio szufladowe
- **WÓZKI BIBLIOTECZNE**
- **ZASTAWKI METALOWE**
 - ▶ zwykłe
 - ▶ alfabetyczne
 - ▶ działowe
 - ▶ na karty czytelnika
 - ▶ na karty książki
 - ▶ na karty zobowiązań
- **SKRZYNKI**
- **INNY SPRZĘT BIBLIOTECZNY**

TAKŻE WG DOKUMENTACJI ZAMAWIAJĄCEGO

Zarząd Główny
STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH
ogłasza

KONKURS

na najlepsze prace magisterskie z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej wykonane w roku akademickim 1994/95.

CELEM KONKURSU JEST:

1. Promowanie najlepszych absolwentów kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.
2. Inspirowanie środowiska do podejmowania problematyki współczesnego bibliotekarstwa polskiego
3. Zacieśnianie współpracy SBP z uczelniami kształcącymi kadrę bibliotekarską.

WARUNKI KONKURSU:

1. Praca winna podejmować problematykę współczesnego bibliotekarstwa polskiego i informacji naukowej. W wyjątkowych wypadkach może to być tematyka historyczna.
2. Prace należy nadsyłać do dnia 30 października 1995 r. na adres:
Wydawnictwo SBP, 00-953 Warszawa ul. Konopczyńskiego 5/7
3. Prace winny być przesyłane na dyskietce, lub w wydruku komputerowym. Do pracy **musi** być dołączona opinia recenzenta oraz rekomendacja dyrektora instytutu lub kierownika katedry.
4. Rozstrzygnięcie Konkursu nastąpi do dnia 31 XII 1995 r.

NAGRODY

1. Nagroda im. A. Łysakowskiego została ufundowana przez prof. dr hab. Marię Dembowską dla autorów 4-ch najlepszych prac magisterskich (w wys. 500 zł. każda).
2. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich:
 - opublikuje w całości lub w części najlepsze prace w postaci książkowej bądź w periodykach SBP (w zależności od decyzji Sądu Konkursowego),
 - dla wszystkich uczestników konkursu prześle cenną książkę „Bibliotekarstwo polskie 1925-1951 w świetle korespondencji jego współtwórców”.

Zarząd Główny SBP powoła spośród wybitnych przedstawicieli dydaktyki akademickiej Sąd Konkursowy, który wyda werdykt w oparciu o stosowny regulamin.

Zapraszamy do udziału w Konkursie wszystkie uczelnie kształcące bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej.

Zarząd Główny
STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Warszawa — maj 1995 r

Drodzy Czytelnicy!

Wydawnictwo SBP chce jak najlepiej służyć społeczności bibliotekarskiej i braci akademickiej. W tym celu stworzyliśmy przed dwoma laty serię <<Nauka — Dydaktyka — Praktyka>>, która spotyka się z życzliwym przyjęciem zarówno w środowisku profesjonalnym, jak i wśród uczących się. Serię tę, w której uka-zało się dotąd 12 tomów, będziemy nadal kontynuować.

Odpowiadając na zgłaszane potrzeby proponujemy **Wam nową** serię wydawniczą:

PROPOZYCJE I MATERIAŁY

w ramach której wydawać będziemy szybko książki zawierające tzw. gorące tematy, aktualia, ciekawe materiały z konferencji i seminariów organizowanych przez SBP.

Chcemy ocalić i upowszechnić dorobek tych kręgów środowiska bibliotekarskiego, które zmagają się z aktualnymi problemami polskiego bibliotekarstwa. Nie zrezygnujemy też z publikowania ciekawszych prac doktorskich, innych naukowych i popularnonaukowych dociekań. Jesteśmy przekonani, że szybsze krążenie myśli i idei zrodzonych w naszym środowisku przyczyni się do podwyższenia standardów zawodowych polskiego bibliotekarstwa. Nie ukrywamy nadziei, że publikacje te dobrze posłużą celom dydaktycznym.

Pierwsze tomy już do nabycia

1. BIBLIOGRAFIE REGIONALNE

Rozpoczynamy serię od bardzo interesujących materiałów z Konferencji bibliografów w Puławach. Znajdziecie tu Państwo referaty J. Wołosza, L. Bilińskiego, J. Sadowskiej, a także wiele komunikatów Koleżanek z WBP dzielących się swoimi doświadczeniami z prac nad bibliografią regionalną. Jest to pierwsza od wielu lat publikacja na ten temat.

2. JAK POMAGAĆ BIBLIOTEKOM?

Drugi tom z nowej serii zawiera niezwykle interesujące materiały z Konferencji w Cedzynie. Jest tu bogato udokumentowany przegląd prac SBP nad ustawą o bibliotekach pióra St. Czajki, refleksyjny referat J. Kołodziejkiej o „pogodzie dla bibliotek”, bardzo bogaty faktograficznie i myślowo referat J. Maja o rozwoju sieci bibliotek publicznych w latach 1945-1990 oraz wielość nt. funkcji instrukcyjno-metodycznych wojewódzkich bibliotek publicznych. Jesteśmy przekonani, że książka ta będzie dobrze służyła zarówno czynnym zawodowo bibliotekarzom jak i adeptom zawodu.

3. INFORMACJA BIZNESOWA W BIBLIOTECE

Dla większości polskich bibliotek to temat zupełnie nowy — obszar nieznan. Tym cenniejsze są opisane w książce doświadczenia bibliotek europejskich i amerykańskich, które trzeba koniecznie wdrożyć w naszym kraju. Usługi informacyjne związane z biznesem także tym małym, lokalnym są szansą dla wielu polskich bibliotek.

JANUSZ NOWICKI

Dyrektor

Wydawnictwa SBP

W przygotowaniu:

4. Organizacja i zarządzanie bibliotekami w procesie automatyzacji.

5. Dziecko niepełnosprawne w bibliotece.

Zamówienia prosimy kierować na adres:

Zarząd Główny Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

00-953 Warszawa, ul. Konopczyńskiego 5/7, tel. 27-52-96, 22-43-45

20% TANIEJ DLA BIBLIOTEK

Księgarnia „FAKTOR” prowadzi sprzedaż wysyłkową wszystkich książek wydawnictw:

• A i B	• Da Capo	• Nova	• Tenten
• Amber	• Espadon	• PIW	• W. Pogonowski
• Alkazar	• Iskry	• Prima	• Zysk i Ska
• Czytelnik	• Muza	• Rebis	* i innych

- Na pisemne lub telefoniczne życzenie biblioteki wysyłamy wyczerpujące informacje, foldery własne, katalogi wydawców, jako materiały pozwalające na sformułowanie zamówienia.
- Prowadzimy sprzedaż książek najnowszych i będących aktualnie w sprzedaży hurtowej, ale również tytuły często już niedostępne w księgarniach.
- Do dyspozycji i wyboru około 3 000 tytułów.
- Pokrywamy koszty przesyłki.

UDZIELAMY ZNIŻEK OD CEN DETALICZNYCH

- 10%** przy wartości do 250,00 zł
20% przy wartości zakupu powyżej 250,00 zł

Dla stałych klientów dokonujących zakupów co najmniej jeden raz na kwartał

STAŁA ZNIŻKA 20%

Minimalna wartość wysyłanej paczki powinna wynosić 50,00 zł.

Akceptujemy płatności w formie:

- przedpłaty na konto bankowe,
- za zaliczeniem pocztowym,
- wpłaty na konto księgarni po otrzymaniu książek wraz z rachunkiem

Realizujemy również na korzystnych warunkach zamówienia indywidualne.

Książki wysyłamy najdalej w ciągu 14 dni roboczych od daty wpływu przedpłaty lub zamówienia.

Polecamy nasze usługi

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

poleca:

Anna Świderkówna ROZMOWY O BIBLIJ

Wyd. 2, pop. nauk.
ark. wyd. 12, brosz., 16,5 × 24 cm
ISBN 83-01-11474-6

Biblia jest jedynym w swoim rodzaju zjawiskiem w dziejach naszej cywilizacji i jej wpływ można odnaleźć w każdej dziedzinie życia. Wokół tego wspaniałego dzieła krąży wiele nieporozumień, tkwi w nim także mnóstwo zagadek i niejasności. Anna Świderkówna — znakomity naukowiec i popularyzator historii starożytnej — jako historyk helleńskiego świata, w którym ukształtowała się Biblia, zaprasza w *Rozmowach o Biblii* wszystkich chętnych — wierzących i niewierzących — „do swobodnej przechadzki po różnych księgach biblijnych i różnych stuleciach”. Krok po kroku wciąga czytelnika do wspólnego odkrywania, poznawania i rozszyfrowywania zagadek, wyjaśniania nieporozumień, niejasności, rozwiewania legend. Czyni to szanując tożsamość pisarzy biblijnych i stosując naukowe metody w odczytywaniu starożytnych tekstów w przystępny, pełen kultury sposób.

Rozmowy o Biblii — bogato ilustrowane, zawierające mapy, bibliografię oraz indeksy biblijny i rzeczowy — są lekturą dla każdego. Wkrótce ukaże się ciąg dalszy *Rozmów o Biblii*.

Mieczysław Klimowicz LITERATURA OŚWIECENIA

Seria: *Dzieje Literatury Polskiej*
Pod red. Jerzego Ziomka

Wyd. 3, podr.
ark. wyd. 15, brosz., 12,5 × 19 cm
ISBN 83-01-08583-5

Wznawiany kolejny tom znanej syntezy uniwersyteckiej obejmuje informacje o podstawowych nurtach i zagadnieniach dotyczących literatury epoki. Uwzględni także rozwój teatru i dramatu polskiego oraz omawia inne wydarzenia kulturalno-polityczne począwszy od wczesnego Oświecenia w pierwszej połowie wieku XVIII po kres tej epoki literackiej w latach dziewięćdziesiątych.

W pracy zamieszczono noty biograficzne, wskazówki bibliograficzne oraz indeks osób i utworów anonimowych.

Odbiorcy: historycy literatury, studenci, nauczyciele, uczniowie szkół średnich.

Gernot Häublein, Recs Jenkins ANGIELSKO-POLSKI SŁOWNIK TEMATYCZNY

Adaptacja D. Staniszevska-Kowalak
Wyd. 2, słownik
ark. wyd. 17,5, brosz., 14,3 × 20,5 cm
ISBN 83-01-11408-8

Angielsko polski słownik tematyczny przeznaczony jest dla osób, które opanowały podstawy gramatyczne języka i pragną utrwalić i poszerzyć swoje wiadomości z zakresu słownictwa podstawowego i średniego współczesnego języka angielskiego. Słownictwo to zostało zebrane w 21 grup tematycznych dotyczących różnych dziedzin życia: społecznej, prywatnej, politycznej i kulturalnej. Tak zbudowany słownik umożliwi uczącym się samodzielne opanowanie najważniejszych słów i zwrotów języka angielskiego oraz — dzięki podanym zestawom różnych kombinacji, w których występują — adekwatne ich zastosowanie w różnych sytuacjach życiowych. Słownik służyć więc może znakomitą pomocą w formułowaniu szczegółowych wypowiedzi pisemnych (np. wypracowań) i ustnych — na dowolne tematy. Zakres słownictwa został dopasowany do wymagań stawianych na egzaminach typu *Cambridge First Certificate*. Książka jest bardzo starannie opracowana metodycznie.

WYDAWNICTWO NAUKOWE PWN

ul. Miodowa 10, 00-251 WARSZAWA

Dział Sprzedaży: tel. (02- 635-09-76, fax (0-22) 26-09-50

Zapraszamy do naszych księgarni promocyjnych na terenie całego kraju, w których można kupić wszystkie publikacje naszego Wydawnictwa